Dr.Ivan Cvitanušić

Roman

Tajni nauk filozofa Platona o općenju sa ženama

Nadahnuto,
perfektno...
Apsolutno za Nobelovu nagradu!
(Iz recenzija)

Dr. Cvitanušić - maestro Nobelovcu Pamuku...!

Erudit, filozof, pisac...
Dr. Ivan Cvitanušić jedan je
od najvećih
živih pisaca današnjeg svijeta!
Zadivljujuća ga je skromnost
uzdigla na božanski Olimp-
odmah do Platona, Dantea,
Krleže... Apsolutnost

Cvitanušićeva uma otvorit će Vam misterije i putove, koje ne možete dohvatiti ni u snovima... Dr. Cvitanušić je nedohvatljiv, božanski maestro Nobelovcu Pamuku!

Govor Boginje Demetre

"O aristokratska krvi,

lave hranjen mlijekom žene,

pobožnost djeteta živi u Tvom srcu,

med mudraca teče s Tvojih usana,

vatra heroja blješti u Tvojim očima!

Volim Te kao majka.

Ti si uzvišeniji od čovjeka... moj si sin.

Otkrit ću Ti misterije koje ne zna ni jedan smrtnik,

otkrit ću Ti tajne zemlje i neba,

skinut ću zastor s Tvojih očiju,

i učinit ću Te moćnijim od svih kraljeva svijeta!

Pjevaj božansku liturgiju,

odredi putove što prekrivaju svijet!

Jednoga dana, usprkos Kaosu,

usprkos podmuklim smrtnicima,

usprkos samom Zeusu, svemoćnom,

uspet ćeš se k božanskom svjetlu..."

Iz Eleuzinskih Misterija

S a d r ž a j

Pripovijetka prva

Susret s čitateljicom

Grčkog je pisca Antefa njegova najvjernija čitateljica sčepala na ulici , usred grada , i prekrasnim stihovima nagovarala da napiše tekst koji je već započeo . Antef priznaje da žene ne umije odbiti , i da ga one svojom ljepotom izazivlju i mame čudotvorno : obdan i obnoć , u snu i na javi .

Njemu je dovoljno vidjeti dok se zanjiše suknja ili samo pomisliti na bilo koju suknju (koja se njiše) , i da istog časa više ne može vladati sobom . Njime počinju listi trnci , obuzimlje ga vatra , slina mu počinje curiti niz jednjak , njegove ruke hiću ščepati nabore haljine dok se njiše : a

ona je bila tek zamišljena !

Eto , takvom ga snagom pritišće potreba za ženom. Stoga će vam biti jasno , da toj svojoj čitateljici Antef nije mogao odoljeti. Po svemu sudeći ta žena doživljuje svijet muškaraca upravo identično , kao i on svijet žena . Njegovu čitateljicu najdoslovnije izludjuje riječ "muškarac" , i ona tvrdi da od rodjenja nije sastavila ni jednu rečenicu , a da u njoj nije bilo te riječi .

Bilo je pet iza jedanaest , kad ga je sustigla zovnuvši ga imenom . Grad je već bio prekipio od beskonačnih mnoštava ljudi, koji su zatrpali velike knjižnice, muzeje i tržnice .

Pisac Antef inače nerado izlazi iz kuće u tako užasnim uvjetima : toga je ponedjeljka , medjutim , svom izdavaču nosio naramak svojih uzaludnih tekstova .Tu ženu nikad prije nije vidio , premda mu zbog toga može biti samo žao . Kad su stihovi utihnuli , odmaknu se jedan korak da je bolje vidi. Slast je vidjeti bilo koju ženu . Malo je slasnije vidjeti ljepšu ženu . Ali, kakav je beskonačni užitak Antefom počeo vladati toga trenutka , kad ju je ugledao ! Cijeli je nepregledni svemir strasnih ženskih čari igrao u njezinu pogledu , na njezinu licu , u njezinim pramenovima. Zovnula ga je , dakle, njegovim imenom , nježno, kao da izgovara stih Petrarkine pjesme .

" Ja sam tvoja najpobožnija čitateljica . Gubim dah za tvojim rečenicama već godinama , i one me trijezne nakon ustajanja i uspavljuju pred počinak . Evo me pred tobom , ugušena čežnjom da me dotakneš , i da barem nakratko zamijenimo uloge: da ti ja pripovijedam, a da ti slušaš. Znam jednu priču, koju zagonetno i s bolom predugo tajim u dubini svog srca!"

Govorila je srcem , ushitom , bolom . Jarkocrveni su rubovi njezinih usana doticali nebeski svod , razvlačili se u plamen , i potom gasili . I onda je opet ponovila: " Znam jednu priču, koju zagonetno i s bolom predugo tajim u dubini svog srca!"

Pripovijetka druga

Uzvišenost osmijeha

Svjetina je jurila gore-dolje i udarala ih je laktovima i bokovima. Čitateljica je Antefa na trenutak gledala sa silnom strašću. Osjećao je da u njoj nestaje zauvijek, potopljen u te prekrasne ženske grudi kao da je običan dah.

Čvrsto ga stisnuvši, uzela ga je za ruku i vukla u pravcu obližnjeg parka. Nije se mogao opirati, jer ga je vukla strasna pomama za ovom ženom.

Na desnoj strani ulice, koja je s južne strane oivičivala park, bila je parkirana skupocjena sportska kočija. Kad su joj se približili, čitateljica je ispustila njegovu desnu ruku, i vješto skočila na sjedalo. Njemu je hitro otvorila druga vrata, i on se udobno zavalio u naslonjač.

"Je li ovo tvoja kočija?", pitao je svoju čitateljicu zbunjen i prestrašen.

"Vlasništvo je moga oca, moga djeda!", reče.

Kočija bijaše prelijepa , načinjena od bjelokosti, prekrivena zlatnim ukrasima. Dva arapska konja bijela, najbolje pasmine, bili su brzi i disciplinirani. Čitateljica uze bič, potjera konje, i oni u nekoliko trenutaka nestadoše širokom ulicom što se prostirala uzduž zapadne strane gradskog parka.

Zatim su prolazili perivojima, prelazili dugačke kamene mostove. Čitateljica je pretjecala kolone kočija na dvosmjernoj cesti i nekoliko puta za jednu dlaku izbjegla direktan sudar. Grk je Antef gledao zaledjena daha kako ta prekrasna žena upravlja sportskom kočijom dok joj je licem igrao blještav osmijeh.

Ubrzo su im se pred očima ukazali sitni brežuljci, koji su u obliku prstena okruživali grad, i oni su se počeli uspinjati jednim od njih.

Grk je netremice gledao čitateljičin osmijeh, u kojem je plesala raskošna , putena ženstvenost. Bio je uokviren bujnim pramenovima plave kose, a na licu joj je zastao treptaj one prekrasne vječnosti o kojoj nadahnuto pjevaju pjesnici od praiskona svijeta.

Antef nije siguran koliko je moglo proći vremena: jedan tren ili nekoliko sati kad je pred njima iskrsnula monumentalna antička palača. Prednja strana, koju je Antef mogao vidjeti, bila je oslonjena o vitke dorske stupove. Izgledala je pred njima nijema i ponosna kao ljudska povijest. Okruživala ju je šuma visokih stabala, besprijekorno uredjeni travnjaci, i mnoge egipatske i starogrčke skulpture.

Na uzvišenom i povlaštenom položaju, s desne strane ulaza, bili su smješteni kipovi dvaju

velikih filozofa: Sokrata i Platona. Umjetnik ih je "uhvatio" u trenutku dok su o nečemu strasno raspravljali. Obojica su bili u stojećem položaju, ruku uzdignutih. Lica su im bila preplavljena temperamentnom gestikulacijom.

Njihova se kočija zaustavila stotinjak koračaja daleko na desnoj strani, na mjestu gdje su krošnje stabala zastirale nebeski svod, tako gusto da k njima nije mogla doprijeti ni jedna sunčeva zraka. Čitateljica je načas zastala pred zrcalom pogledati svoje lice.

"Bože, kako bi svijet bio čudesno lijep kad bi bilo puno takvih žena, kad bi barem u svakom kvartu našega grada bila barem po jedna! Kad bih mogao sretati takve žene u svojoj ulici, u svojim knjigama, u svojoj mašti...!", pomisli Antef.

Uzela je pisca za ruku blagim stiskom, okrenula se prema pogledu njegovih očiju i rekla:

"Zagrli me, zagrli me...!"

Priljubio je njeno tijelo k svome. Usne su im se splele u jedan zagrljaj, stih, molitvu.

Kad su prilazili ulaznim vratima, činilo se da su Sokrat i Platon ušli u novu raspravu. Sokratov je kažiprst desne ruke bio podignut visoko prema nebu, i on je započeo izgovarati posljednju i zaključnu rečenicu. Njegove su besjede sijevale kao munje, i Platonu je od te odlučnosti bio zastao dah.

Kad su se čitateljica i Antef bili približili palači na nekoliko koračaja, vrata su već bila otvorena, i oni su se uspinjali mramornim stepenicama na kat. Antefu se činilo da kriomice i nenajavljeno stupa u nepoznat i mističan svijet, kakav nije dotad sreo niti na stranicama najfascinantnijih knjiga.

Hitali su oslikanim hodnikom nekoliko desetaka koračaja. Na desnoj se strani nalazila svilena zavjesa, prekrivena crtežima morskih valova dok se pjene i rastiru pješčanom plažom. Čitateljica ju je podignula elegantnim zamahom lijeve ruke, i Antef je ušao tiho i začudjeno.

Ona ga sustiže istog časa: ova čudesna žena posjeduje, po svoj prilici, ono besprijekorno i tankoćutno čulo koje može točno oćutiti kako kuca njegovo srce, i koja mu se misao toga trena zatekla u glavi. Njenu je blizinu osjećao kao potpunu vlast nad samim sobom.

Zatim je sjela na prekrasan starogrčki divan, oslonivši ledja na svilene jastuke. Bila je umotana u laganu prozirnu haljinu, preko koje su bili izvezeni plavi mediteranski valovi što se u

kovitlacima uzdižu pred naletom oluje. Čitateljičine oči su ga gledale zavodljivom i tajanstvenom šutnjom.

Kako je Antef jasnom i svemoćnom u sebi u tim trenucima ćutio sve svoje slabosti, poniznu niskost svoje osobnosti i prosječnost svoje vanjštine. Grk je još u najranijem djetinjstvu strepio pred ljepotom žene, strepio kao pred nekim savršenstvom koje se pojavljuje pred njegovim suznim djetinjstvom kao izazov.

Uvijek i svugdje je trčao za lijepim ženama: evo ću vam ispripovijediti samo ovo! Otac ga je držao za lijevu, a majka za desnu ruku, i bili su na jednom raskržju ulica u Ateni. Tada je oćutio neodoljiv miris nekog krasnog istočnjačkog ulja, i potrčao je u pravcu iz kojeg je dolazio.

Istrgao se roditeljima iz ruku, i trčao, trčao, i iza jednog ćoška dostigao jednu od najljepših žena koje je u životu vidio. Kad je začula bat njegovih koraka, gospodja se okrenula, i uzela ga u naručje. Njene su grudi bile mekane i bujne kao stogovi sijena, i on taj užitak poslije nikad nije zaboravio.

Stajao je nekoliko trenutaka pred tim grčkim divanom kao onda u naručju one lijepe Atenjanke. Nipošto nije ovo prvi put da mu se blizina same slasti čini slasnijom no sama slast. Antef doista jest neobičan čovjek: koliki bi ljudi na njegovu mjestu hitro koraknuli naprijed i sčepali taj prizor jer mu živ i normalan čovjek ne može odoljeti!

Pripovijetka treća

Pred bogovima s Olimpa...

Antef jest uistinu neobičan: njemu je drago najprije uživati u slutnji, u nagovještaju. Tako pripitomljuje svoje srce na blagoslov koji ga čeka: kroti svoju strast da mu prebrzo ne otme taj prizor. Nije siguran je li to mudro, ali u tim trenucima drži svoju čežnju na uzdama da ne poleti kao ždrijebac: čeka da mu se zgrije ne samo srce i duša, nego utroba i mozak i misao, i zadnja vlat kose. Onda kad ga počne gušiti uzbudjenje , kad ga obuhvati buktinja, onda hiće !

Krasnu mramornu prostoriju, tihu i misterioznu, ispunjavali su gotovo svi antički bogovi. Bili su porazmješteni na uspravna i visoka prijestolja, i gledali su svijet pod sobom ironično i zagonetno.

Za svečanog i moćnog Zeusa, prvog medju bogovima , arhitekti su ove palače izgradili njegov vječni Olimp na sjevernom zidu, koji je bio najosvjetljeniji.

Svi su ostali bogovi bili smješteni ispod njegovih nogu, ali svejedno otmjeni i uzdignuti nad svim zemaljskim stvarima. Ovdje su takodjer i svi veliki junaci iz trojanskog i svih ostalih velikih antičkih ratova. Pred njima je, okrenut njihovim licima, slavni grčki filozof Heraklit s desnom rukom visoko podignutom i svitkom papirusa u lijevoj. Očevidno propovijeda jednu od svojih najomiljenijih teza: da je rat majka svim stvarima, da je svijet vječna vatra koja se s mjerom pali i gasi, i da su ljudi mjera svih stvari.

Dakako da su tu i neumrli pisci: Sofoklo, Eshil, Euripid. Ne čini li se da medju sobom pripovijedaju, možda o slijedećem pjesničkom natjecanju na kojem će svi jednom pobjedjivati? U njihovoj blizini su tiši od daha Homer i Hesiod : pomno slušaju šapat, snimaju pokrete, poglede i gestikulaciju: tko znade što će jednoga dana ispjevati o ovima ovdje što su se ovako svečano ujedinili: o bogovima, herojima, pjesnicima i kraljevima?!

Periklo, veliki atenski državnik, izvrnut na otomanu čavrlja s mudrim i uglednim atenjanima. O čemu li razgovaraju? O atenskim zakonima, o opasnoj i moćnoj Sparti, o filozofiji i filozofima...?

Na drugoj strani je Aristotel sa svojim učiteljima i učenicima: tu su filozofi što su ih nazivali sofistima i što su poučavali po trgovima. U njihovu su društvu i prvi mudraci Tales, Anaksimen,

Anaksimandar, Empedoklo, Demokrit. Očevidno je da manjkaju najvatreniji duhovi antičke kulture , Sokrat i Platon. Oni su ovaj put izišli na dvorište da dokončaju neku staru i zamršenu diskusiju.

Tamo na najudaljenijem mjestu sjedila je u naslonjaču zagonetna proročica Pitija. Pred njenim su vratima mnoštva iz Grčke, Perzije , Egipta, Izraela i drugih zemalja. Kakva ih sudbina čeka?

Prometej, dobročinitelj i kažnjenik, drži objema rukama rasplamsalu buktinju užižući prvu čovjekovu vatru i osvjetljujući prvu noć, koja je nastala odjeljivanjem zemlje od neba i ljudi od bogova.

Ima još sudionika: sa zapadnog su zida Antefa pratili znatiželjni pogledi nekoliko djevojaka dok su svirale harfe. Ako im pridje i one ga upitaju tko je, što će im odgovoriti: da im kaže da je i sam pisac i da obožava harfu? Da im se nasmije, ili da im se udvara... onoj plavuši koja upravo sad hoće trznuti žicu?!

Ali, eno tamo su i ostale antičke boginje Anat i Astarte: imaju svoja svetišta u blizini grčkoga Olimpa. Do njih su uzdignuti sumerski, babilonski, mezopotamski i perzijski bogovi.

Antef gleda besprijekornu ljepotu i sklad ,koji vladaju ovom palačom. Njime su počeli listi trnci uzbudjenja i isčekivanja. Krenuo je k Olimpu pozdraviti Zeusa, prinijeti mu žrtvu, upitati ga za zdravlje. Koračao je polako, tiho , da ne bi zgazio taj šapat, da ne bi svojim koracima prekinuo u razgovoru filozofe i državnike, pjesnike , heroje i proročice.

Bio je već smislio hvalospjev divnom Zeusu , i posve mu se približio, kad ga nježno dotakne lijeva ruka njegove čitateljice. Pogledom prepunim najpokornije nježnosti zvala ga je k sebi, nudeći mu ukrašen vrč s nekim napitkom.

"Ovo je vino koje su pili bogovi na Olimpu: divni Seth, Zeus, Apolon, Afrodita, Dionizij. Srkni da ti dade snage, i   ne idi dalje, jer naše je vrijeme kratko!", reče .

Pripovijetka četvrta

*Stru*čak smirne na grudima

Čitateljičin je pogled bio mekan i ljubak kao najnevinija ljudska radost. To ga je lice zvalo i vuklo svojom neizrecivom čežnjom: uze ga pod ruku te krenuše zajedno natrag, k njezinu ležaju.

Pored samog ležaja su se zaustavili, Antef se izmaknuo dva koraka, i onda pohotno još gledao svoju čitateljicu. Njena se svilena, prozirna haljina priljubila uz njeno tijelo, koje je bilo skladnije od savršenih antičkih skulptura. A tijelom joj je igrao izazovan i strasan ples, penjao se k usnama, pa se onda kao vodoskok rasipao po ovoj palači, kao kad se s harfe rasiplju zvuci.

"Srkni da ti dade snage, i ne idi dalje, jer naše je vrijeme kratko!".

Ponavljao je tu čitateljičinu rečenicu u mislima kao zagonetku. Tko li je ona, i zašto bi sve to moralo trajati "kratko"? Zašto ga izazivlje tom svojom dražesnom i neodoljivom ljepotom, i zašto ga uvlači u tu svoju divnu bajku ako će ona trajati "kratko"?!

Ponovo mu je dodala pehar, i on je srknuo nekoliko gutljaja. Što li je slasno vino što su ga pili antički bogovi na Olimpu: grka Antefa počinje obuzimati neko tiho i strasno sladostrašće! Ona je ponovno legla , obnažena, tiha i lijepa kao boginja. “Je li ova žena san, je li sve ovo samo jedan san?”, upitao se Antef.

Pisac je prišao krevetu i prihvatio pruženu čitateljičinu ruku.

I onda je njeno srce počelo recitirati božanske stihove:

“Poljubi me poljupcem usta svojih,

ljubav je tvoja sladja od vina.

Miris najboljih mirodija,

ulje razlito ime je tvoje,

zato te ljube djevojke.

Povuci me za sobom, bjež‘mo!

Kralj me uveo u odaje svoje.

Igrat ćemo se i radovati zbog tebe,

slavit ćemo ljubav tvoju više nego vino.

Pravo je da te ljube."

Čuvši te divne stihove njegova se njedra ispuniše vječnom ljepotom, i njihove misli, njihove duše i njihove želje se spletoše u jedan krasan poljubac, u molitvu, u stih. Stoga njihova srca zajedno nastaviše:

"Dragi je moj stručak smirne

što mi medju grudima počiva.

Dragi mi je moj grozd ciprov

u vinogradima engedskim.

Gle kako si lijepa,

prijateljice moja,

gle kako si lijepa,

imaš oči kao golubica.

Gle kako si lijep, dragi moj,

gle kako si mio.

Zelenilo je postelja naša.

Grede kuća naših cedri su,

a natkrovlje čempresi.

Ja sam cvijet saronski,

ljiljan u dolu.

Što je ljiljan medju trnjem,

to je prijateljica moja

medju djevojkama.

Što je jabuka medju šumskim stablima

to je dragi moj medju mladićima;

bila sam željna hlada njezina

i sjedoh,

plodovi njeni slatki su grlu mome."

Potom im je prišla jedna lijepa djevojka s ogromnim poslužavnikom. Na njemu je bilo maslina, ribe, pečenog mesa, kruha, kolača. Zatim se čitateljica ustala ogrnuta svojom haljinom, te se sagnula k Antefovu licu , dala mu poljubac i rekla :

"Dodji, pokazat ću ti kraljevsku biblioteku!"

Krenuo je za njenim koracima, dok su Aristotel i filozofi još razgovarali, a Zeus, Seth, Apolon i Afrodita sjedili u svojim prijestoljima uzvišeniji nego ikad. Čini se da se Periklo nasmiješio svojim sugovornicima, a one su prelijepe sviračice harfe započinjale novi koncert.

Pripovijetka peta

Tajne kraljevske biblioteke

Biblioteka se sastojala od dugačkih, nepreglednih hodnika s visokim policama. Knjige su bile označene zamršenim sistemom znakova, arapskim brojevima, slovima grčke abecede, te raznim geometrijskim likovima: kružićima, trokutima, četverokutima, lukovima, itd.

Ni jedna knjiga nije imala omot na kojem bi bio napisan njen naslov. Na koricama nije pisalo ništa: iza njih bi pretežno slijedio jedan prazan i posve bijel list, na kojem bi samo bila ponovljena ona signatura koja je već bila ispisana na poledjini. Potom je , bez bilo kakve najave u obliku naslova ili sadržaja, slijedio tekst.

Antef je bio zbunjen: nigdje, dakle, ni na početku knjige, ali ni na kraju nije bilo uobičajenih informacija : sadržaj, uvod, mjesto i godina izdanja, ime izdavača, ime možebitnog prevoditelja, itd.

On je pogledao svoju čitateljicu s izrazom nevjerice. Ali, ona se samo zagonetno i glasno nasmijala , i njen je smijeh odjekivao u svim ćoškovima biblioteke, odbijao se od polica s knjigama, te se potom tiho i zagonetno gasio.

Slijedio je šuštanje čitateljičine haljine dok mu je pokazivala najstrože čuvane odjeljke biblioteke. U trećem hodniku s desne strane, pri njegovom kraju, jedne su se stube pele prema posljednjem redu knjiga , koji je bio tako visok da se nije mogao doseći ljestvama.

Čitateljica se uhvatila za rukohvat i počela peti. Pisac se nadao da je otišla uzeti neku knjigu, ali ona se posve izgubila , jer su se stube pele još više. Očito je da njihova namjena nije bila da se dosegnu knjige iz posljednjeg i najvišeg reda, nego da omogućuju prilaz u neku tajnu i skrivenu prostoriju. Čitateljica mu dovikne da se uspne.

Popevši se do visine pretposljednjeg reda ,vidio je da je zastala pred vratima na stropu, okrenula se i ponovo mu uputila onaj svoj opojni, briljantni osmijeh. Znao je da ju treba slijediti. Dugo je otključavala komplicirani mehanizam, nakon čega su se vrata sama otvorila, i ona je odmah potom nestala iza njih.

Kad se i on popeo,nalazili su se u jednoj velikoj prostoriji prepunoj starih knjiga, zemljopisnih karata i neke čudne i hladne tišine. Pogled je čitateljičin načas pratio izraz Antefova lica, koje je bilo nijemo, krotko, dječačko.

"Evo, u ovoj se prostoriji čuvaju originali Platona i Aristotela, oni originali koji ne postoje više nigdje ni u jednoj biblioteci na globusu, osim u ovoj!",rekla je.

Bio mu je zastao dah, a na njegovu se licu sigurno mogla vidjeti tjeskobna zaprepaštenost dok je slušao ove riječi.

"Kakvi originali, koji originali... zar naši suvremeni prijevodi ne odgovaraju manje-više antičkim izvornicima! I što bi tu imalo biti tajanstveno...!" Čudio se .

Čitateljica se ponovo nasmijala svojim zavodljivim osmijehom, pred kojim on uvijek osjeća pokornu poniznost. Medjutim, u tom je osmjehu ovaj put bilo i prijekora, upozorenja i sumnje.

"Otkad je izgorjela Aleksandrijska biblioteka, svijet je ostao bez originalnih djela najslavijih antičkih filozofa, Platona i Aristotela. Zahvaljujući spletu sretnih okolnosti, dva egipatska svećenika uspjeli su sačuvati po jedan primjerak svih njihovih djela. Ti primjerci su uistinu jedini, i čuvaju se u ovoj biblioteci, u ovoj prostoriji u kojoj se sad nalazimo!"

"A renesansna izdanja Platonovih i Aristotelovih djela zar nisu prijevodi grčkih originala i prijevodi arapskih prijevoda s grčkih originala?!", pitao je.

"Samo djelomično, vrlo djelomično!", odgovarala je.

"Posljednji znanstvenici koji su uglavnom točno poznavali sadržaj antičke literature bili su članovi čuvene Platonove akademije iz Atene, koja je zatvorena na početku petoga stoljeća!"

Pripovijetka šesta

*Demosten na kota*čima

Zrake prirodne, danje svjetlosti, koje su izvrsno osvjetljivale ovu prostoriju, i koje su dopirale preko sustava složenih zrcala, bile su se splele u zamršen i težak čvor: kao i Antefove teške misli, i njegovo krhko i nepouzdano znanje.

"Idimo odavde, imam za tebe još iznenadjenja!", prekide čitateljica njegovu šutnju.

Grk je primijetio da se ona uvijek izražava perfektnim rečenicama, koje su mogle biti naučene samo iz klasične antičke literature. Zanimljiv je i njen način odijevanja, kao i skladna prirodnost pokreta tijela , i zavodljiv izraz lica. Na njemu je, u nekom kutku, uvijek bio pripravan osmijeh. Sve je to bilo dovedeno u savršen estetski sklad, i kao da je naučeno u glasovitim antičkim kazalištima.

Vratili su se istim putom. Iz onog trećeg hodnika s desne strane prelazili su u drugi, pa prvi , nastavivši do njegova kraja, na kojem je bila smještena skulptura velikog govornika Demostena. Čitateljica je pažljivo uzela skulpturu i povukla je prema sebi.

Očito da je Demosten stajao na kotačićima, te da mu nije bila svrha govoriti atenjanima o

opasnostima od Perzijanaca, nego da prekrije jedan tajni prolaz. Iza njegovih su ledja bila sakrivena teška čelična vrata s tri razna sustava za ključanje. Čitateljica je dvije brave otključala s lakoćom, ali joj je treća zadavala briga. Otključavala se dugačkim nazubljenim ključem i šifrom koja se sastojala od pet brojeva i dva slova.

"Zadnje bi slovo moralo biti 'omega', ali kraljičini službenici često mijenjaju šifru od straha, da netko ne bi prodro u najtajniji bibliotekarski odjeljak!", objasnila mu je .

"Pokušat ćemo s 'epsilon', 'iota' ili 'sigma'. Upamtila sam da je jedno od tih slova uvijek odgovaralo zadnjoj šifri!"

Odvrtjela je najprije kotač do znaka "epsilon" i povukla vrata, ali se ona nisu mogla pomaći. "Iota" je dao isti rezultat: "sigma" ih je doista spasila. Vrata su posjedovala mehanizam koji ih je sam otvarao , jer ih ovako masivna i teška ne bi bilo moguće odgurnuti.

Pred njima su se spuštale spiralne stube u veliku prostoriju duboko ispod razine biblioteke. Posljednje stepenice su se "zabadale" u četverokutnu policu s knjigama na suprotnoj strani.

"Ovdje nema ništa neobično, knjige su kao i u onom dijelu biblioteke u kojeg mogu ući i neki nadzornici kraljevske posluge. Naše se tajne nalaze još niže jedan kat, iza ove pregrade s knjigama!", objašnjavala mu je pokazujući četverokutnu policu.

"I ova polica je na kotačićima, i može se jednostavno odgurnuti!"

Čitateljica laganim pomakom desne ruke okrene četverokut s knjigama ulijevo. Odatle su se stube nastavile spuštati još duboko ispod razine na kojoj su se nalazili. Ona je krenula prva, a on odmah iza nje.

Pred njima su se pojavile predivne sobice , koje su medju sobom bile povezane dugačkim i okićenim hodnicima. Stube su završavale u sobi u kojoj nije bilo ni jedne knjige, nikakvog teksta, nikakvog znaka. Samo su jedna vrata bila na zidu s desne strane. Čitateljica ih je otvorila, Antefa uzela za ruku i oni su prošli kroz njih. Našli su se u hodniku koji je spajao dva paralelna dugačka niza dotjeranih i brižno održavanih soba.

"Ovdje se nalaze najzanimljiviji originalni tekstovi i svjedočanstva iz svih velikih antičkih civilizacija!", objašnjava čitateljica. "U trećoj, četvrtoj i petoj su tekstovi iz Egipta, Mezopotamije i Perzije, a u šestoj, sedmoj i osmoj su oni koji potječu iz grčke kulture. Udjimo u osmu sobu, tamo ti

želim pokazati nešto posebno!"

Soba je doista izgledala ukrašeno i svečano: na brižno izradjenim zlatnim policama smještene su grčke vaze, štitovi, mačevi i koplja velikih heroja iz trojanskog rata. Ovdje su kupovi i tronošci iz kojih su pili i na kojima su sjedili najveći mudraci: Tales, Solon, Pitak s Lezbosa, i drugi.

Na jednom je od zidova bio obješen Ahilejev štit. Čitateljica ga podigne, a na mjestu na kojem je stajao ukazaše se vratašca: kroz njih posegne rukom i dohvati zlatni pehar s poklopcem, i reče:

"Tekst, koji ti želim pokazati, nalazi se u ovom peharu!"

Pripovijetka sedma

Ispred Afroditina hrama

Kad je izvadila tajanstveni svitak, gledala je Antefovo lice. Potom je ispružila ruku i dodala mu ga, i on ga je razvukao vidjevši tekst na starogrčkom jeziku. Početna rečenica je glasila: "Bili smo nas dvoje: Agaton i Diotima, i krenuli smo prema Afroditinom hramu".

"Agaton je grčki pisac tragedija, a Diotima je bila čuvena svećenica, koja je Atenjane spasila od kuge. Oboje su po prilici živjeli u vrijeme Sokrata i Platona!", uzviknuo je.

"Da, o njima se radi!", potvrdi čitateljica i doda:

"Predlažem da se vratimo u naš salon, tamo će nam biti ugodnije čitati!" Kimnuo je glavom.

Ona ga potom uze svojom desnom rukom , i počne voditi istim onim putom kojim su došli. Šutjeli su zajedno, i te se njihove dvije šutnje spojiše u jedan težak i nerazmrsiv čvor. Bogovi su ih sa svojih prijestolja gledali s izrazima iskrena razumijevanja.

Sviračice harfe su svirale tih, jedva čujan koncert, koji je podsjećao na zvuk valova mediteranskog mora dok se približuju obalama Grčke. Čitateljica se naslonila na krevet, a on je sjeo u fotelju koja nije bila udaljenija od jednog koraka.

"Hoćeš li da ti ja čitam, a da se ti možeš posve posvetiti slušanju?", pitala ga je.

"Mislim da je najbolje tako kako predlažeš!", odgovorio je. Ona je započela čitati.

"Bili smo nas dvoje: Agaton i Diotima, i krenuli smo prema Afroditinom hramu. U nama se s vremena na vrijeme užeže čežnja za uzvišenom ljepotom žene i za slastima ljubavnoga uživanja, i onda se idemo pomoliti boginji Afroditi. Od hrama su nas dijelili još stotinjak koračaja, kad u blizini ugledasmo Sokrata kako ide prema gradu.

"Eno Sokrata, mogli bismo ga pozvati da se zajedno s nama pomoli božici Afroditi, i da potom s njim razgovaramo. Zar već odavno ne želimo takav razgovor sa Sokratom?!", reče Diotima Agatonu, upitno ga gledajući.

"Pametno predlažeš: zaista bi bilo ugodno pomoliti se našoj boginji ljubavi i ljepote zajedno sa divnim Sokratom, ali bi još zanimljivije bilo čuti iz njegovih ustiju ono što ljubavno umijeće čini uzvišenim i nebeskim užitkom, te štogod o privlačnoj i nikad dovoljno hvaljenoj ženskoj ljepoti. Ali , potrčat ću za njim, ta već je daleko odmakao!"

Tako reče Agaton i ne dovršivši misao potrči za Sokratom.

Čuvši za sobom bat koraka, Sokrat se okrene. Ne htijući okolišati, Agaton mu odmah reče:

"Kad bi te tkogod htio čime obradovati, pitam te čime bi te više obradovao: ili onom ljepotom, koja je božanska i besmrtna, i koja nas zavodi svojim čarima od rodjenja do smrti, ili ugodom koja pripada samo smrtnicima, te je uistinu površna i svakodnevna?"

"Čini mi se da hoćeš govoriti tako da vječno, idealno i savršeno suprostaviš nesavršenom, konačnom, površnom, i onda me ispituješ čemu bih ja bio skloniji. Je li tako Agatone?"

"Zeusa mi, Sokrate, dobro si razumio što sam kanio reći. Nego, onda odgovori kamo bi se zaputio: k onomu prvomu što je vječno, ili onomu drugomu što je konačno?"

"Pitaš me kao da ne znaš. Ta, nisam budalast da se odlučim za smrtne stvari, ako bi mi bogovi ponudili štogod od onog što pripada samo njima!"

"Sokrate", reče Agaton, " ti si krenuo u grad, a eno naše prijateljice Diotime pred Afroditinim hramom.U nas se često užeže žudnja za uzvišenom ljepotom žene i za slastima ljubavnoga uživanja, i onda se idemo pomoliti našoj božici Afroditi. Ali, tako mi Zeusa, već dugo želimo razgovarati s tobom o prvom i o drugom. Stoga nemoj krenuti u grad, koji je sazidan za

konačan, smrtan život, nego idi s nama u hram, da se pomolimo i razgovaramo o onomu što je vječno i besmrtno!"

"Dobro si to rekao Agatone, ali ne dovoljno dobro da bi me nagovorio da ostanem. Mislim da ću ipak krenuti u grad, jer mi se čini, da mi tako nalaže moj unutarnji glas-daimonion, a s vama ću razgovarati jednom drugom prilikom!"

Tako reče Sokrat i htjede pozdraviti Agatona, ali se ovaj suprotstavi njegovoj namjeri da ode sljedećim riječima:

"Ako odeš, Sokrate, načinit ćeš štetu i svojim prijateljima i filozofiji. Prve ćeš svojom ravnodušnošću povrijediti, a drugu poniziti, a tvoja je dužnost uzdizati filozofiju k nebesima, i poučavati svoje prijatelje kad gore od čežnje za znanjem. Nego, hajde da čujemo izvrsnika dok govori o vrsnoći ženine ljepote, i o dubinama ljubavnoga užitka!"

"Doista, ne želim uvrijediti drage prijatelje, niti poniziti filozofiju, te idem s vama. Nego, ne trči tako Agatone jer sam ja bos, a hram, Zeusa mi, nije daleko!" Tako reče Sokrat i zajedno s Agatonom krene prema hramu.

Pripovijetka osma

O ženi i ljubavnim užicima

Nakon što se pomolismo, srce i razum su nam bili pitomiji i bistriji, i tako okrijepljeni sjedosmo svo troje u predvorje hrama, jedno sučelice drugomu. Čim su nas ugledali neki poznati Atenjani, prišli su nam htijući čuti naš razgovor. Poslije su stizali drugi, sve dok se nije skupilo mnoštvo ljudi. Agaton je započeo ovako:

"Slažeš li se, o premudri Sokrate, da nas dvoje, ja i Diotima, kudimo vrsnoću ljubavnoga

užitka izjednačujući ga sa slašću , koja se ćuti kad se dobro jede i pije. A što se tiče iznimnosti ženske ljepote, i nju ćemo prikazivati u lošem svjetlu. Da je varljiva i nepostojana, i da nas češće žalosti nego usrećuje?"

"Ako si uvjeren, Agatone", reče Sokrat, " da ćemo tako najviše pomoći započetom ispitivanju, prihvaćam. Nego, ja bih odmah hvalio i jedno i drugo: kao što je činio divni pjesnik Anakreont kad je svim srcem hvalio ljubavni užitak, mladost i druženje s djevojkama. A zar čežnja božanskoga Orfeja za Euridikom nije bila upravo beskonačna, a držim da je takva i u običnih, smrtnih ljudi! Zar osmijeh lijepe žene nije zanosan i božanski, i zar joj takvo nije lice, kosa, usne , vrat, grudi, struk, noge! A ima li, pitam, medju smrtnim ljudima krasnije slasti od dobre, okrugle ženske stražnjice! Tŕ ljubav je, kao što kažu Hesiod i Parmenid, snaga , koja pokreće stvari i drži ih u zajedničkoj harmoniji. U Kozmosu ta uloga pripada besmrtnim bogovima, a u svijetu smrtnih ljudi ta (uloga) pripada ženi. Nego, u pogledu vaših očiju vidim sumnju i neslaganje!"

"Dobro uočavaš Sokrate", reče Agaton, "ne slažemo se posve, jer tim svojim božanskim čarima žena zavodi čovjeka, i ponekad čini zlo. Ne pjeva li upravo pjesnik Hesiod o jednoj takvoj ljepotici, koju je dao načiniti svemoćni Zeus kao kaznu ljudskom rodu:

“Sine Japetov, misliš da si najlukaviji,
i ponosiš se što si ukrao vatru varajući me:
ali tako si prouzročio veliku nevolju sebi samom i
ljudima koji će doći.
Njima u zamjenu za vatru dat ću jedno zlo”.
Tako reče, i nasmije se, praotac ljudi i bogova.
I zapovjedi Hefestu da odmah
pomiješa vode i zemlje, i tu udahne ljudski glas
i snagu, da oblikuje djevojku sličnu božicama,
lijepu, ljupka lica. I naredi Ateni
da je nauči radu, i zaplitanju divnih spletki;

i Afroditi zlatnoj da joj izlije na glavu
ljupkost i bolnu žudnju i ljubavnu patnju što
rastapa udove;
i Hermesu glasonoši, ubojici Arga, naredi
da joj udahne kučkinu dušu i naum varalice.
Tako reče, i svi poslušaše.
Slavni bog hromi uobliči odmah od zemlje
figuru djevojke po komandi Zeusa;
Atena plavih očiju opasa ju pojasom i nakiti;
ljupkošću i zavodljivošću uzvišenom, metnu joj
oko vrata ogrlicu zlatnu; Zeusove kćeri
s divnim uvojcima ukrasiše je proljetnim cvijećem:
ljepotica bijaše prava, djelo Palade Atene."

"Ovoj ženi bijaše ime Pandora", reče Agaton, "i ona je ljudima donijela puno nevolja, kao što kaže Hesiod".

"Ali Pandora, žena, podiže veliki poklopac posude,
i sva zla otud izletješe; pribavi tako ljudima same muke.
Samo Nada ostade na sigurnom u skrovištu svom,
u posudi, i ne izidje van,
jer Pandora navrijeme metnu poklopac:
tako htjede Zeus sakupljač oblaka."

"Vaša pronicljivost", kaza Sokrat, "zaslužuje svaku pohvalu, ali ja ću ipak i dalje tvrditi da je žena svojom ljepotom nalik besmrtnim bogovima. Premda je moguće , da na putu od ideje o ženi do realizacije na zemlji bude grešaka, i da onda žene izgledaju muškobanjaste i opasne: da

govore iz trbuha, da im rastu oštre dlake, da imaju ružno lice, i da se vole tući. Ali bogovi ne mogu biti odgovorni ako se pojave takve greške.

A slast općenja sa ženama može biti bezgranična, i takvim se činom mogu proizvesti moćni i mudri ljudi kao bogovi. To su dobro znali stari Egipćani, jer se u Tajni egipatskih bogova predatoj faraonima upravo o tome govori!"

Pripovijetka deveta

*O mo*ćnim i božanskim ljudima

Još od onog trena kad je Antef prvi put ugledao lice svoje čitateljice počeo se navikavati na osjećaj o svojoj neznatnosti, koji ga je obuzimao polako i sigurno. U svojim vlastitim očima izgledao je kao prignut, šutljiv mrav, koji ne zna i ne može podići glavu prema nebu. Takodjer se nikad prije nije bolno i duboko stidio svog neznanja, kao sad dok je slušao svoju čitateljicu dok čita Platonov tekst o ljubavnom umijeću.

Bio je dvostruko iznenadjen: Platonovim dijalogom o vrsnoći ljubavnoga užitka i ljepoti žene, i Tajnom egipatskih bogova predatoj faraonima. Dogadjaji su bili posve izmakli njegovoj kontroli, i on je gledao čitateljicu izrazom bolna čudjenja u kojem je bilo bezbroj teških i mučnih pitanja.

Ona je gledala Antefovu zbunjenost i zatečenost prirodno i jednostavno, s usnicama razvučenim u tihi osmijeh. Potom se ustala, uzela nabore svoje krasne haljine, podigla ih uvis otplesavši jedan takt bečkog valcera, a potom prasnula u zarazan smijeh.

Premda više od svega štuje razboritost i krotkost, Antefu se ovaj čitateljičin smijeh nije učinio nepriličnim, nego mu se dopao. Potom je rekla:

"Hoćeš li da ti pripovijedam o tajnom egipatskom tekstu?"

"Oh, dakako da hoću!", odgovorio je.

"Dakle, u najdavnija vremena, u praskozorje svjetske povijesti" , započela je pripovijedati, " bogovi su odlučili stvoriti svijet. Sjećanje na stvaranje svijeta nosili su svi antički narodi, ali svakako najviše Egipćani.

Taj zagonetni egipatski narod primao je mnoge poruke od bogova, poslije pošto je svijet bio stvoren. Sam pothvat stvaranja svijeta nosio je u sebi bezbrojne rizike: ljudi su smrtna bića, skloni priznati privid, varku, laž kao istinu.

O, kako je krhka, smrtna ljudska nada zavodljiva lažnim i opasnim iluzijama! Kao leptir u noći privučen vrućim sjajem svjetiljke, i onda mu ta slatka obmana sprži i spali krila, i leptir padne na zemlju crn i mrtav. Eto, takav je i čovjek, i još od najdavnijih vremena ljudski rod čezne za uzvišenim i nedostižnim slastima što stoje na raspolaganju samo besmrtnim bogovima!

Jednu su tajnu Egipćani primili od svojih bogova odmah nakon stvaranja svijeta: o božanskom ljubavnom užitku što ga čovjek može doseći u općenju sa ženama, i o kreiranju moćnih ljudi, razumom i voljom sličnih bogovima.

Besmrtni su bogovi znali, da će mnogi smrtni ljudi, zavedeni opojnim prividom i lažnom iluzijom, biti prečesto u iskušenju da manipuliraju tom Tajnom. Stoga su je povjerili samo izabranim ljudima, jer su bili sigurni da je oni neće nikad zloupotrebljavati.

Ali, zašto vrhunski ljubavni užitak, i zašto moćni, razumom i voljom bogovima slični ljudi? Zašto?!!!

Ti bi ljudi vodili Egipat, a poslije cio svijet kroz povijest. Oni bi bili vladari u Egiptu, donosili bi zakone, pisali knjige, pronalazili otkrića koja su potrebna ljudima. Ako bi Egipat bio zahvaćen kakvom katastrofom, bilo bi moguće za kratko vrijeme, za dva desetljeća, tom tehnikom kreirati ljude koji bi zemlju na najbezbolniji način izvlačili iz krize.

Dakako, da je ta Tajna morala biti, kao što sam rekla, povjerena najmanjem broju ljudi. Nažalost, premda su nebeski bogovi bili poduzeli doista najveće mjere predostrožnosti, u smislu da tajna ne bude zloupotrebljena, to se upravo dogodilo. Papirus, na kojem je ona bila ispisana , bio je perfektno sakriven, ali je ipak nestao, i to je prouzrokovalo bezbrojne ljudske katastrofe kroz povijest."

Antef je sjedio u svojoj fotelji skamenjen, zgrčen, s neopisivim bolom u grudima. Je li

moguće da je sve to istina, da nitko ništa o tome ne zna, ili se barem tako čini,da nitko ništa ne zna!!!

Nastavio je slušati svoju čitateljicu s pobožnom pažnjom. Očito je da ta perfektna žena pripada nekom drugom svijetu! Očito je da ona nije živjela u onoj sivoj, trivijalnoj i dosadnoj banalnosti, u kojoj žive stotine milijuna drugih ljudi!

Ova žena pripada nekom drugom svijetu, u kojem su ljudska mjerila izvedena iz dubokog poznavanja čovjeka i njegove povijesti. Što se pak istinitosti samih podataka tiče, nema nikakve dvojbe da je to upravo tako kako ona kaže. Pisac Antef je u to siguran upravo onoliko koliko je siguran kad se kaže da je "jedan plus jedan jednako dva" ili "dva plus dva jednako četiri".

Pripovijetka deseta

Piramida i praiskon svijeta

Slušajući čitateljičino pripovijedanje, osjećao je kao da se ispred njegovog suznog i znatiželjnog pogleda pomiče nepregledan, tmuran oblak , koji mu je skrivao istinu. Počeo se pitati: tko bi mogao ukrasti Poruku egipatskih bogova, ako je bila perfektno sakrivena?!

Onaj tko je bio odlučio počiniti takav zločin suprostavljao se naumu vječnih sila, ljudi i sve čovjekove povijesti. Nije li za to potrebna bezgranična drskost i bezobrazluk! Čitateljica je nastavila pripovijedati:

“Kao što je poznato, egipatski su faraoni božanskoga porijekla, i moćni su bogovi odlučili upravo njima povjeriti sadržaj Poruke. Najtajanstveniji i najmoćniji od svih faraona, bio je Keops, i on je dobio Poruku.

I najmudrijim Egipćanima Keopsovo je lice bilo zagonetno i prekriveno mnogim tajnama. On se družio sa svemoćnim bogovima, i poznavao je sve tajne nebeske i zemaljske sile. Njegovi koraci i njegov dah nisu bili ljudski, jer su se u njima na neki čudan i neobjašnjiv način skrivali počeci ljudske povijesti. Možda i dan-danas postoje neka ljudska bića , koja barem djelomično poznaju te božanske tajne, ali Antef o tome ništa ne zna.

Kažu da je moćni faraon Keops s dirljivom i zanosnom poniznošću zahvaljivao bogovima što su upravo njemu odlučili povjeriti tajanstvenu Poruku. A besmrtni tvorci svemira ovim su uzvišenim riječima završili primopredaju : "Neka su hvaljeni i slavljeni Egipćani, prvi i jedini svjetski narod koji je gledao stvaranje svijeta, i neka mu ovi darovi služe da bude vječan i moćan!"

Faraon je dobro znao da s tajnom Porukom ima u rukama tešku i običnim, smrtnim ljudima neshvatljivu sudbinu svijeta. Oh, kako su to bila veličanstvena vremena, preplavljena božanskom i ljudskom radošću! U tim dalekim počecima ljudski je osmijeh bio prepun nevine slasti, koja će jednoga dana iščeznuti, i nigdje joj neće više biti traga.

Tih su godina bile česte raskošne i uzvišene svečanosti. Oh, kako su ti prvi ljudi znali veličati i slaviti ljepote života, i naslade koje se u njemu kriju! Činili su to kao što danas ponekad rade djeca: uzvišeno, radosno, srcem.

Faraonovo je srce, slaveći i hvaleći nebeske bogove, zabrinuto tražilo način, da Poruku sakrije od nedostojnih i zlih pogleda. Ali, ako ustreba , morali bi je moći pronaći budući faraoni ili odabrani Egipćani. Jer nitko ne može znati hoće li, i kad, božanska zemlja na Nilu pasti u kakvu nevolju.

Faraonov je veliki svećenik bio i poznati egipatski arhitekt, i jedino je još on poznavao tajnu. Svećenikova su čuvstva i misli bili prečisti , i prepuni čežnje za nebeskim redom i srećom zemaljskog Egipta. Na faraonove nedoumice on je odgovorio ovako:

"Mi smo dužni načiniti piramidu, prvotni oblik svijeta, kao uspomenu na dobre i svemoćne bogove , koji su stvorili naše domove, našu Rijeku, biljke, životinje, vodu i zrak. Premda će taj čudesan znak privlačiti bezbrojne Egipćane na hodočašća, i premda će u dalekim vremenima biti onih , koji bi piramidu htjeli uništiti, razoriti, ona će uvijek ostati. Kao znak i sjećanje na praiskon, na početak, na smisao.

Mislim da je najbolje da Poruku sakrijemo u zidove praiskonskog svijeta, u piramidu, jer je otuda i došla. Za buduće faraone i njihove najbliže suradnike, načinit ćemo tajni nacrt i ostaviti ga na posebno čuvanom mjestu. Na osnovi toga nacrta moći će se pronaći , i moći će se upotrijebiti za dobro vječnoga Egipta.

Kao što su i dobri stvaratelji svijeta rekli, Egipćani će možda prolaziti kroz velika

iskušenja, i tada bi božanski ljubavni užitak i plod toga užitka, genijalan čovjek, jedino mogli pomoći . Zbog svega toga ćemo nekim odabranim ljudima morati reći gdje je nacrt, te što moraju učiniti da bi došli do božanskog papirusa." Tako je govorio veliki svećenik.

Zemaljski je vladar s posebnom pažnjom slušao ove riječi, te reče da mu se ideja svidja, i onda upita:

"A na kojem mjestu u piramidi bismo sakrili tekst?"

"Moćnom je faraonu", započeo je odgovarati svećenik, "poznato da sam već izradio nacrt piramide, te je ostalo samo još nekoliko detalja završiti!"

Potom veliki svećenik donese mnogo složenih nacrta na kojima se mogla vidjeti okrugla zemlja, žuto i žarko sunce, te još puno manjih kugli. Crtež je piramide uradjen tako, da je iz njenih zidova na tajanstven i čudotvoran način izlazio cijeli kozmos: i sunce, i zemlja, i sve one preostale manje kugle.

Zatim vješta svećenikova ruka uzme tanak, duguljast štapić, i poče prelaziti ispred faraonovih očiju po zidovima piramide. Onda se zaustavi na jednom mjestu, i svećenik, okrenuvši svoje lice prema pogledu faraonovih očiju, reče:

"Evo, predlažem da se Poruka egipatskih bogova sakrije na ovom mjestu!"

"Bi li u tom slučaju papirus bio dostupan ljudima, ako bi im zatrebao recimo, za tisuću ili pet tisuća godina?"

"Naravno, na osnovi nacrta, kojeg bismo ostavili u kraljevskoj palači, bilo bi moguće u bilo koje vrijeme pronaći papirus, uzeti ga i pročitati!"

"Mislim da ta ideja nije loša!", reče s velikim olakšanjem faraon.

Pripovijetka jedanaesta

U naručju božanske nade

Premda moćan jer je božanski čovjek, Keops se na pomisao, da može doseći savršen ljubavni užitak, i da je u stanju stvoriti genijalna čovjeka, osjećao još moćnijim, pravim i jedinim gospodarom Egipta. Znao je dobro da nitko od živih ljudi ne zna ono što on zna, i ta mu je spoznaja

krijepila ljubav prema svemogućim bogovima.

Kad se faraonovo srce smirilo od silnih i iznimnih uzbudjenja, pozvao je svoje najbolje sluge, i naložio im da priprave veliku svečanost na kojoj će se gostiti cijeli Egipat.

" Neka budu pozvani najbolji svirači, najvrsnije plesačice, najbolji od najboljih pjesnika, neka dodju matematičari i liječnici, pekari i slastičari, neka se okupe svi svećenici Egipta, svi vidjeni ljudi, nek se djeca vesele, a roditelji neka budu bezbrižni. Sutra ćemo započeti svečanost, koja će trajati tjedan dana, a u slavu bogova egipatskih. Odmah zatim započet ćemo veliki posao na hvalu i slavu naših vječnih zaštitnika! "

Sutra u ranu zoru cijeli se Egipat probudio od svirke i pjesme , koja je dopirala odasvud. Velika skladišta žita bila su već otvorena, i svatko je uzimao koliko je htio ne plativši ništa. Na Nilu su bili usidreni mnogi brodovi, koje su mornari stali kititi cvijećem i lotosovim listovima.

Prema glavnom gradu Menfiu počeli su pristizati ljudi iz svih krajeva zemlje, namjeravajući se tamo zadržati dok traje svečanost. To su bili svečano ukrašeni mladići i djevojke, ali je bilo mnogo i starijih ljudi i djece. Pjevali su zavjetne pjesme i uzvikivali "Neka je vječna slava bogovima Egipta!"

Menfi je grad dobra, grad svjetla i pravde, i to za svakog Egipćanina u najudaljenijoj provinciji i najzabačenijem selu. Ni faraoni, premda najmoćniji zemaljski vladari, nemaju veća prava od drugih Egipćana, i to se svugdje vidi, a posebno u Menfiu. Stoga se u glavnom gradu uvijek ćutjela božanska radost na licima ljudi, a sada se veselje počelo uzdizati prema nebu.

Ulicama su već nakon svitanja prolazile bezbrojne povorke raspjevanih ljudi. Stanovnici su otvorili vrata svojih kuća onima koji su dolazili iz udaljenih krajeva. Bilo koji stranac mogao je ući u bilo koju kuću: gostoprimstvo je bilo bezgranično!

Iz najudaljenijih mjesta stizali su ljudi, koji su imali tamnoputiju boju kože od domaćina. Svečanosti su započinjale oko velikih svetišta, na trgovima i u dvorištima bogataških kuća. Na svakom su licu igrali proplamsaji osmijeha, ushita, radosti, proplamsaji nevinog ushita i nevine radosti.

Ali nije bilo tako samo u glavnom gradu: i u svim drugim egipatskim gradovima dan je počeo veseljem i pjesmom. Vijest o faraonovoj naredbi, da se priredi najraskošnija svečanost na

čast egipatskih bogova došla je i u posljednje selo, pa su i njegovi stanovnici počeli pjevati od zore.

Egipćani su od svih antičkih naroda posebniji: njihova je radost perfektna, njihov je ushit otmjen i bogat kao proljeće na Nilu. Njihova je pjesma uzvišena, božanska. I kad oni pjevaju, s njima pjeva plavo nebo i vrelo , zlatno sunce!

Jedna prastara priča u Egiptu pripovijeda, da su Egipćani rodjeni u beskrajnim dubinama neba , i da su otud njihovi preci sišli u dolinu Nila. Jedna druga pripovijeda, da im je majka morska pjena, i da su s obale mora krenuli obalom Nila da osnuju božanski Egipat.

Zato Egipćani pjevaju kao što nikad nitko poslije njih neće znati, i njihova je radost nevina i bijela kao morska pjena.I otmjena kao nepregledna prostranstva plavog neba, koje natkriva Egipat, i onda cijela zemlja pleše u ritmu sladostrasne ljubavi prema svojim bogovima.

Oko podneva su počela gošćenja, i bilo je piva, vina, mesa, kolača koliko je tko želio. Prekrasno je bilo onima na Nilu, u barkama: oni su se njihali na valovima pitome i krotke radosti, i k njima su dopirali vjetrovi iz daleke Afrike, tihi kao ljubavni šapat.

Točno u podne počela je velika molitva protiv sila zla na obalama Nila. Svaki je Egipćanin znao da kozmički red, a onda isto tako i red države Egipat, ovisi o silama , koje su stvorile svijet. Osim sila dobra, postoje i sile zla, i one uvijek prijete da će kozmos pretvoriti u kaos.

Stoga su se te opake sile opirale kad su bogovi medju bogovima, Seth, Ra i Atum, bili odlučili stvoriti čovjeka, planine, ravnice, životinje i svemu tomu još podariti red. Bogovi zla nikad ne miruju, nikad ne spavaju, nego uvijek rade ne bi li Egiptu priredili teške i nepodnošljive nevolje. Stoga božanski egipatski narod ne propušta priliku , da poniznim molitvama ne otjera te opake sile. Svećenici žarkim molitvama zazivlju velikog boga Setha da ukloni zle duhove sa zemlje.

Možda nikad sunce u Egiptu nije sjalo kao tih dana. Nebo je plamtjelo vatrom , toplinom i svjetlom , i to su se bogovi zaogrnuli u svjetlo i plave ogrtače, i pozdravljali svoj narod i njegova zemaljskog vladara. Bile su tisuće, stotine tisuća ljudi, bezbroj mladih i djece u naručjima svojih roditelja i u naručju tople, božanske nade.

Pripovijetka dvanaesta

Otmjena i nebeska šutnja

Nil se plavio kao more , kao ocean, kao nebo. Stotine tisuća ljudi očekivalo je svečanost molitve, pjevajući himnu vječnom Egiptu i posebno svemoćnom bogu Amonu. Na samoj obali rijeke, na njenoj zapadnoj strani, bio je podignut umjetni brežuljak kao scena, koja se mogla vidjeti iz velike udaljenosti.

K sceni je s istočne strane pristizao okićen faraon Keops s mnogobrojnom pratnjom. Kad su ga vidjeli, ljudi su počeli uzvikivati:

"Dan počinje zorom,
a zakoni Egipta faraonovom besjedom.
Na nebu sija sunce,
a u Egiptu naš zakonodavac faraon!"

Faraonovo se lice približavalo pozornici, i zastalo na otprilike stotinjak koračaja daleko od nje. Na tom je licu blještila radost, ponos i smiraj. Sva kozmička pravednost bila je ucrtana na tom čelu i na tim obrazima , i to je znao svaki Egipćanin.

U njegovu stasu, u njegovu pogledu, u pokretima njegovih ruku zrcalilo se ono beskonačno znanje o praiskonu, o početku, i o budućim koracima čovječanstva. Faraon je glava Egipta, i bez njega bi sve klonulo i umrlo, kao što dan klone i umire u sumrak, nakon zalaska sunca.

Sa zapadne strane k sceni se približavala grupa raskošno odjevenih vrhovnih svećenika. I oni su zastali na otprilike stotinjak koračaja. Dolazeći pjevaju pjesmu faraonu, Egiptu i bogovima. Glasovi su im nježni, umiljati, i pobudjuju uzvišene osjećaje.

S juga su se približavale grupe takodjer otmjeno odjevenih ljudi, a oni su bili najviši državni službenici, zapovjednik kraljeve palače i njegovi suradnici. S njima su vrhovni zapovjednici

vojske i upravitelji egipatskih provincija. Svi su se zaustavili stotinjak koraka daleko od pozornice.

Članovi kraljevske obitelji pristižu sa sjevera. Medju njima je mnogo, mnogo lijepih žena. Oh, kako su Egipćanke prelijepe i zanosne, i kako uzbudjuje njihova blizina! Jednako neodoljivih žena ima medju običnim Egipćankama, i jednako su lijepe kao da su rodjene u kraljevskoj palači, i kao da lježu i ustaju iz aristokratskog kreveta!

Sve su dotjerane, s krasnim frizurama, s elegantnim dugačkim haljinama, tako da se dobro može vidjeti božanska ljepota njihovih tijela. Nego, više no njihova tijela i njihove haljine, ono što najviše privlači i jest uistinu neodoljivo, jest mir, razboritost, čednost njihovih srdaca!

Oh, kako je taj mir, ta razboritost i ta čednost, kako je to stvarno, predmetno, opipljivo! Nigdje u Egiptu, kad bi ga se prokrstarilo od sjevera do juga, od istoka do zapada, ne bi se mogla pronaći razmetljiva i bezobrazna žena.

Egipćanke su predrage majke, odane i perfektne supruge, i kao žene zanosne i uzbudljive! Ni bogovi ne kriju da im se svidjaju, i kad su besposleni i odmorni, maštaju o zlatnoj kosi prekrasnih egipatskih žena.

Sunce se počinje skrivati na plavetnilu zapadnog neba, ali nitko ne vodi računa o satima. Kad bi netko sad ovdje ili bilo gdje drugdje upitao bilo kojeg Egipćanina "koliko je sati?", onda bi dobio sljedeći odgovor:

"Ovo je Egipat, i mi sad slavimo ljepotu savršenog reda, ljepotu mira, ljepotu života. Sad će se cijeli Egipat zakleti da će braniti božanski red, mir i život,i da će se boriti protiv opasnog zla, ako nas napadne!"

Potom su sve pjesme utihle, a uzvanici i publika su sjeli. Pošto se ovim ljudima ne zna broja, i pošto su svi sjeli u jednom trenu, na znak podignute faraonove ruke, činilo se kao da je beskonačno žitno polje poleglo, pokošeno za jedan čas.

Zatim je jedno vrijeme vladala tišina, tišina tiša od daha i nijeme ljudske misli. Ljudi su zanijemili pribrani u vječnoj tišini, a i sam je faraon sjedio šutljiv i bezglasan kao isklesan mramorni spomenik.

Kad su u kakvoj nedoumici, kad se nalaze pred kojim značajnim poslom, pred izuzetnim činom, oni šute, šute tihom i poniznom šutnjom, kao da im bogovi Egipta oduzmu glas i jezik. Ali ovaj

narod i jest zbog toga divan i mudar: jer zna šutjeti!

Egipat i Egipćani i jesu jedna zagonetna , otmjena nebeska šutnja , koju su stvorili vječni bogovi, i ta šutnja će pred budućim civilizacijama stajati kao spomenik i izazov.

Potom se ustao vrhovni svećenik i počeo koračati prema sceni. Popeo se na nju, otišao do sredine i poklonio se, odatle je krenuo na stranu na kojoj se nalazi faraon. Kad je došao do samog kraja, poklonio se kralju duboko, ostavši u tom položaju neko vrijeme. Potom se uzdigne, a faraon mu klimne. Svećenik se zatim uputi na zapad, i tamo se pokloni, te, poslije, na jug i sjever, i tamo pozdravi visoke dostojanstvenike .

Potom se vrati na sredinu pozornice, gdje mu počeše pristizati najljepše od svih Egipćanki: s licima kao što ga imaju besmrtne boginje, i kosom zlatnijom od žita.

Pripovijetka trinaesta

Divni Bog Amon štiti Egipat

Mrak se bio spustio kad su te lijepe žene svojim tijelima načinile zraku sunca, koja je k Egiptu dopirala iza planina. Zraka je zatim postajala jača, sjajnija, bliža. Iza planina se onda pojavio komadić sunca, kao nagovještaj dana, života, budućnosti. Sunce je postajalo sve veće , i njegova se toplina osjećala na sceni, medju svečanim uzvanicima i bezbrojnim narodom.

Oh, koja se uzvišenost mogla ćutjeti i vidjeti na obalama Nila u tim trenucima! Sjali su zajedno, sunce i Egipćanke: sunce svojom raskošnom toplinom i žarom uzdiže i slavi ženu u svom zagrljaju. A te ljepotice s Nila podupiru to veliko i vječno sunce na svojim ramenima, kao dječju lopticu, i u svemu tome vlada perfektan sklad.

Kad je ta scena probudila božanska čuvstva u ljudima , nastala je ponovo šutnja. Čuje se Nil kako tiho protječe iz crne i daleke Afrike, i kako sobom donosi povjetarac blag i nježan kao

proljetna zora. Potom se zaore glasovi, glasovi koji nisu dopirali samo sa scene, nego i iz publike, iz faraonova grla, od vojnih i civilnih zapovjednika, od najbližih faraonovih suradnika i njegove obitelji. I kao da to glasovi dopiru iz povijesti, s neba, tako da podižu duh i misao, i tijelo pretvaraju u čvor trnaca.

"Mi smo djeca Egipta, divnoga boga Amona, mi smo misao , mi smo dah Egipta. Mi dajemo zavjet vječnim bogovima da ćemo voljeti Egipat. Naša su srca, naše su čežnje niti od kojih ćemo isplesti vijenac vječnom Nilu. I on će hraniti nas , našu djecu, djecu naše djece, i tome nikad neće biti kraja. Gledamo iskon, gledamo ovaj dan, gledamo budućnost: naši će bogovi bdjeti nad nama i nad Egiptom. Dok bude svanjivao dan i dok se bude spuštala noć,djeca će Egipta pjevati svojoj zemlji svim srcem!"

Kasna je noć svojim plaštom ogrnula scenu, Faraona i okupljeni narod. Zakletva bogovima i Egiptu još plamti kao i vatre koje se užegoše na Nilu. Potom su glasovi nestajali u grudima, i onda posve utihnuli. Tko su ovi ljudi kad tako složno pjevaju vječnost, pjevaju svjetlom, pjevaju čežnjom?!

Sada se ono sunce sazdano od Egipćanki poče vraćati otkud je i došlo: pretvara se u udaljene, tanke zrake, koje pomalo tamne i gube se iz vida. Na sredini scene ostane veliki svećenik , koji poče govoriti:

"Božanski faraone, Egipte, Egipćani, vi svi znadete otkud dolazimo i koji je naš cilj. Mi smo stigli u dolinu Nila pušteni iz šake velikih bogova: Amona - Ra i divne boginje Izide. Naši bogovi jesu zemlja, nebo, biljke , rijeka, jesu sunce, noć i dan. Mi Egipćani smo stvoreni da ispunimo prazno mjesto u savršenoj kozmičkoj harmoniji.

Bez čovjeka bi Nil bio rijeka suza, a dan ostajao nijem i prazan. Noći bi bile gluhe i očajne, eto zato su dobri bogovi stvorili nas Egipćane. Nego, u toj svemirskoj ljepoti ima i sila zla, ima i zlih bogova. Oni ne odmaraju i ne spavaju, nego gledaju svaki čas da ovaj svijet sunca i svjetla pretvore u svijet grča , boli i škrguta zubi. Stoga mi moramo često obnavljati zavjet bogovima dobra,bogu Sethu, bogu Amonu, Izidi, da nas štite od prokletstva i zla. Neka prokletstvo i zlo budu daleko od naših domova, od naše djece, od Nila , od Egipta!"

Veliki je svećenik načas zastao, toliko da je posljednja rečenica imala vremena,da se kao jeka, kao upozorenje, kao prijetnja, odbije od voda Nila, od skuta crne i duboke noći. Potom počne

govoriti:

“Egipćani, Egipćani, božanski narode, ponovite zajedno sa mnom: Neka prokletsvo i zlo budu daleko od naših domova, od naše djece, od Nila, od Egipta! ”

Sada se na scenu uspinju mnoštva ljudi svatko sa svojim suncem u ruci, uzdignutim iznad glave. Ima ih stotine, tisuće, bezbroj sunca na obalama rijeke. Potom, iznenada, na sceni nastade jedna velika i opasna zmija, te poče palucati jezikom.

Ona se bezbrojna sunca ujediniše i od njih nastade jedno veliko, koje gori plamenom, koji može ugrijati cijeli Egipat. Cijela se faraonova zemlja od mediteranskog mora do najjužnije pokrajine Nubije pretvori u grč i strah. Zmija se svojim ogromnim ždrijelom počela približavati suncu progutavši sve zrake, koje su se rasipale prema istoku. Sunce je počelo tonuti u zmijino ždrijelo, kao komadić papirusa u velikoj vatri.

Tada se pogasiše sva svjetla, i nastade duboka,crna i neizvjesna noć. Čini se kao da je samo za jedan čas sav Egipat nestao u ždrijelu moćnih bogova zla. Ali onda veliki svećenik pade ničice, i stade moliti svim žarom , i sunce počne vraćati svoj sjaj. Ona opasna i ružna životinja leži na sceni spaljena i sažežena vatrom praiskona i vjernošću Egipćana svojim bogovima.

Pripovijetka četrnaesta

Slikari u faraonovoj palači

Tada u narodu nastade neopisivo slavlje i radost. Egipćani su stali klicati:

"Bogovi Egipta su jači od zla u ljudskom rodu. Egiptu pripada vječnost, silama zla smrt. Nil će svake godine donositi u izobilju hrane svojim vodama, a zlo će usahnuti. Hvala vam bogovi Egipta što štitite nas i naše domove!"

Ova svečanost, koja je davno započela, teče još i izaziva divljenje i ponos. K sceni se sad sa svojom pratnjom upućuje faraon. Egipćani su ustali sa svojih mjesta, i faraonovi koraci u njima

uzdižu snagu, koja je nebeska i svemoćna. Koraci se zemaljskog vladara u noći i tišini čuju kao opomena onima koji snuju zlo Egiptu. On je na zemlji ono što su bogovi na nebu: garant reda i zakona, sigurnost o koju je oslonjena sva ljudska budućnost.

Veliki je svećenik sačekao najmoćnijeg Egipćanina pognuvši glavu duboko. Kad se faraon posve približio, uzviknuo je :

"Egipte, evo vašega kralja!"

Tada je bezbrojno mnoštvo odgovorilo:

"Faraon je naš kralj, i mi ga volimo!"

"Zakunimo se faraonu, kao što se kunemo bogovima!", potom reče svećenik, a narod odmah odgovori:

"Kunemo se faraonu kao što se kunemo bogovima!"

Tada se veliki svećenik počne udaljavati, a moćnog Keopsa počeše obilaziti one prekrasne Egipćanke što su maloprije sunce držale u zagrljaju. Stadoše se jedna po jedna klanjati , a onda oko faraona načiniše od svojih krasnih tijela crveno, žarko ljudsko srce. Božanski je vladar postao kralj tog ljudskog srca, a kad nastade nijema tišina, reče:

"Egipćani, obećajem vam i kunem vam se da će Egipat biti vječan, i da će Egipat biti svetište bogova nebeskih na zemlji, i da će biti moćan i neosvojiv!"

A narod opet ponovi: "Kunemo se faraonu kao što se kunemo bogovima!"

Svečanost je trajala još danima: Egipat je lebdio na krilima opojne pjesme. I ti su dani slavlja i molitve okrijepili zemaljski život , i ostavili pečat i na nebu i na zemlji. Otad su svitanja u Egiptu tekla kao što se val na Nilu lagano i sigurno ulijeva u nepregledna, zelena prostranstva mediteranskog mora.

U kraljevskoj je palači sve vrvjelo od života. Dolazili su mnogi nepoznati i neobično odjeveni ljudi iz najudaljenijih egipatskih krajeva. Upravitelji provincija nakon svečanosti nisu otputovali u svoje rezidencije, nego su samo poslali svoje zamjenike.

Veliki svećenici i ravnatelji najvećih svetišta takodjer su ostali u faraonovoj palači. Tamo su došli i najveći matematičari i zemljomjeri, te stručnjaci za navodnjavanje. Umjetnika, slikara i

kipara bilo je nekoliko stotina, a svi su u rukama imali barem po nekoliko svitaka. Neki najrevniji zaspali su nad rastvorenim svicima u dvorištu palače.

Dani, koji su slijedili iza velike svečanosti na Nilu, bili su jednako lijepi, kao i oni za njena trajanja. Bilo je očito da se u faraonovoj palači zbiva nešto neobično, a Egipćani su znali da će o tome saznati vrlo brzo. K faraonu su stizali revni nadziratelji državnih riznica.

Sve se odvijalo u brojnim velikim i malim salama. U jednoj od njih gradjevinski su stručnjaci proučavali jedan ogroman nacrt postavljen na zidu od poda do stropa. Na njemu su ucrtani mnogi, komplicirani detalji s dvije osnovne, oštre kose crte, koje su se sjekle na vrhu.

Od nekoliko stotina tih gradjevinara odvojila bi se samo trojica, uzela jedan manji svitak i s poslugom ulazila u faraonovu rezidenciju. Vladar ih je dočekivao srdačno, s prijateljskim stiskom ruke svoj trojici. Prije no što su i otvorili svitak, iznenadio bi ih pitanjem o njihovoj obitelji.

Da je bilo koji Egipćanin bio na njihovu mjestu, ne bi odgovorio da je njegova obitelj loše, jer takvih u Egiptu nije bilo. A ovi su visoki državni službenici živjeli na raskošnim privatnim imanjima, pa su njihove žene i njihova djeca svaki dan zahvaljivali bogu za ugodu koja im je data.

Nego, faraon ih je htio počastiti svojom osobitom pažnjom, pa su zidari odgovorili:

"Naše obitelji svaki dan nakon svitanja i u sumrak prinose žrtvu besmrtnim bogovima, i izgovaraju zahvalnicu moćnom zemaljskom vladaru. Jer su zdrave, a bolji život od ovoga nisu u stanju zamisliti!"

Potom se faraon nasmije i reče:

"Moja je dužnost brinuti da Egipćanima bude dobro, jer sam takav zavjet dao bogovima!"

Napokon gosti razvukoše svitak, i stadoše objašnjavati svaku sitnicu. Ispitavši zidare , a posebno o kanalima za komunikaciju i o nekim mjestima za koja su naglašavali da se u njima "sastaje vječnost sa tajnom", faraon ih je otpustio kazavši im da je veoma zadovoljan.

U jednoj drugoj velikoj sali mnoštva slikara su sa svojim kistovima stajali iznad nekoliko velikih platana. Ta su platna bila iscrtana živim bojama, a slikari su ih obilazili i zagledavali iz raznih pozicija.

"Čini mi se da je sve dovedeno u perfektan red!", rekao je jedan od njih. Ostali su kimnuli ne izgovorivši ni jedne riječi. Potom su njih trojica, kao prethodno i zidari, uzeli tri manja svitka i s

poslugom krenuli u faraonovu salu.

Nakon što im je uputio slična prijateljska pitanja, kao i gradjevinarima, faraon se našalio:

"Rado bih postao slikar barem jedan dan,kao što ste vi cijeli život, da nisam dao zavjet bogovima!"

Pripovijetka petnaesta

O nebeskoj ljepoti u očima Nebsenit

U jednoj podzemnoj sali bogato ukrašenoj, koja je smještena točno ispod faraonove osobne rezidencije, ispisivan je tekst tajne Poruke egipatskih bogova. U toj je sali faraon održavao sastanke s najužim suradnicima samo u najekstremnijim prilikama. Kad je trebalo donijeti odluku od sudbonosnog značaja za cijelu državu, ili kad bi bila primana neka božanska tajna.

Sala je načinjena od zidova od plavog stakla sa zlatnim figurama egipatskih bogova. Svi koji su u nju ikad ušli, a bio ih je uistinu malen broj, tvrde da čovjek u njoj ima drukčiji odnos prema okolnom svijetu.

"Čim se udje u salu", pripovijedao je jedan stari kraljev suradnik," tijelo obuzima osjećaj potpunoga smiraja i neke neopisive blagosti. Ako se o kakvoj važnoj stvari dolje odlučuje, onda se to može učiniti u apsolutnom miru duha!"

Sada su tamo stražarila tri stražara, i oni su mijenjani svakih trideset minuta. Svakih sat vremena ulazio je po jedan slikar, da nacrta samo jedan znak. Tako nikome nije bilo moguće saznati cijeli tekst Poruke.

Papirus na kojem je ona pisana obradjivan je posebnim metodama, tako da neoštećen može stajati tisućama godina. Taj je primjerak bio izabran izmedju velike količine, koja je samo za

tu priliku bila dopremljena u faraonovu palaču. Na izboru i pripremi su radili najvrsniji stručnjaci nekoliko mjeseci.

Medju suradnicima zemaljskog vladara pripovijedalo se, da će papirus, za kojim se tako dugo i uporno traga, poslužiti faraonu za ljubavna pisma jednoj Egipćanki sa sela. Ona se zvala Nebsenit, a sudjelovala je u jednom svečanom primanju kod faraona prigodom zahvale za dobru jednogodišnju žetvu.

Djevojka Nebsenit je oko vrata imala spleten vijenac od žitnog klasja, i bila je lijepa kao boginja. Bilo je mnoštvo uzvanika , sve ugledni Egipćani, a medju njima grupa marljivih obradjivača zemlje. U toj se grupi nalazila Nebsenit. Prigodom slavlja, organizatori primanja su izmijenili dio programa ,u kojem je bilo predvidjeno da cijela grupa zemljoradnika zajedno ode pozdraviti faraona.

Umjesto toga, sama Nebsenit je poslana kralju. Osim što joj je oko vrata dodan vijenac, kao što je inače uobičajeno u ovakvim prilikama, na njenoj jednostavnoj, ali vrlo ukusnoj odjeći nije ništa promijenjeno.

U ogromnoj dvorani za bankete, ukrašenoj zlatom i dragim kamenjem, prepunoj danjega svjetla, Nebsenit se na dnu dvorane odvajala od svoje seljačke grupe koracima tihim i zavodljivim, tako da je i prisutnim ženama zastao dah. Haljinica boje ruže stezala ju je oko pojasa, bedara i grudi, a zlatna dugačka kosa padala do ramena, otkrivajući njeno perfektno lice.

Nebsenit djeluje nježno kao latica cvijeta, kao poljubac u proljetno predvečerje, i njena je blizina krijepila prisutne u dvorani kao što Nil svojim vodama napaja Egipat.

Premda je faraon jedna potpuno razborita osoba, moćan toliko da svaku misao može pretvoriti u stvarnost, taj ga je prizor izbacio iz njegove kraljevske ravnoteže. Dok mu je Nebsenit prilazila, najprije ju je gledao pogledom topline i nježnosti, kao što inače gleda bezbrojne ljude u sličnim prilikama.

Potom ga je njezina estetika omamljivala, da bi najposlije u njemu bilo slomljeno i posljednje zrnce hladne kraljevske razboritosti. Nije joj mogao odoljeti, jer je Nebsenit uistinu bila prekrasna. Na nekoliko koračaja pred njim, njene su se usne razvukle u zavodljiv, tih osmijeh, a oči ispunile nebeskom ljepotom.

Ne mogavši je više od uzbudjenja čekati na faraonskom prijestolju, Keops se ustane i

požuri jojususret. Svi su dvorski službenici gledali otvorenih usana taj prizor, jer se tako nešto u kraljevskoj palači nikad nije dogodilo.

Obuhvatio ju je rukama, stiskao na grudi i prekrio kraljevskim ogrtačem, tako da se od cijele Nebsenit još vidio samo čuperak kose. Tako ju je držao dugo i strasno govoreći joj:

"Oh, kako su te bogovi lijepom stvorili, oh kako su te bogovi lijepom stvorili..."

Pripovijedalo se da je Faraon bio toliko ganut i zatečen, da je mjesecima poslije sanjao Nebsenit kako mu žuri u zagrljaj, kao onda na proslavi jednogodišnje žetve. Onaj vijenac od žitnog klasja, koji je bio smješten na njenom vratu, u snu je bio stavljen na njenu glavu, i Nebsenit je izgledala kao neodoljiva kraljica Egipta. Držao bi je u zagrljaju dugo, sve dok ne bi oćutio toplinu njenog prekrasnog tijela.

Pripovijetka šesnaesta

Zidanje praiskonskog svijeta

Nakon štu su u kraljevskoj palači svi poslovi dovršeni u perfektnom redu, i nakon što su poslije bili kontrolirani od nadzornika, supernadzornika, pa onda od kraljevskih nadzornika, donešena je odluka da se tih dana objavi Egiptu vijest.

U svim su egipatskim gradovima, ali i u najudaljenijim selima, u rano jutro izišli faraonovi glasnici s viješću , koja je ovako glasila:

"Egipte, ti koji si sišao s Neba, da budeš svetište Bogovima na Zemlji, javljam ti sljedeću vijest! Naš je faraon, davši zakletvu bogovima svih bogova, Atumu i Ra, obećao da će na obalama Nila biti rekonstruiran svijet praiskona. Ovaj je trenutak uzvišen i sretan, jer će uskoro u Egiptu započeti gradnja velike piramide, i time će Egipat konstruirati kozmos iz kojeg je sam izišao.

Neka cijela zemlja bude sretna i raspjevana, neka se djeca bude u zanosu i veselju, neka životinje budu voljene i poštovane, neka biljkama i stablima nikad ne uzmanjka vlage i sunca! "

Mjesto na kojem je predodredjena gradnja piramide bilo je označeno kao kozmička točka u kojoj se, kao i u zidovima piramide , sastaju i sjedinjuju "Vječnost s Tajnom". Tu su najprije izišli zemljomjeri , najvrsniji u Egiptu. Njima je bio povjeren zadatak da do u najsitniju pojedinost izračunaju koordinate i presjecišta buduće piramide.

Taj zadatak je tim bio teži i zahtjevniji, jer u planu nije smjelo biti odstupanja od nacrta niti u širini od jedne vlati ljudske kose. Vrhovni svećenici su do u najneznatnije detalje znali kako je kozmos izgledao na početku, a , onda, nije moglo biti dozvoljeno zemljomjerima i gradjevinarima da se od te početne svjetske konstrukcije razlikuju.

Izgradnja je tekla po planu. Svaki novi kamen, koji je isklesan i postavljen, unosio je u radnike i konstruktore božansko uzbudjenje, jer , kako su govorili svećenici, "kreirani svijet tako kreira svog stvoritelja". Na taj se mističan način kozmos vraća svom praiskonu.

Kad su radnici prilično odmakli s radovima , na gradilište je došao veliki svećenik , da bi pozdravio arhitekte i zidare. Htio je takodjer provjeriti ima li ikakvih teškoća u poslovima. Svi su Egipćani znali da je i vrhovni egipatski svećenik, kao i faraon, božanski svemoćan, i da su ga poslali bogovi da Egipćanima približi daleke i nedokučive tajne neba.

Ali, i svaki, najobičniji Egipćanin imao je svoju dužnost u općem kozmičkom redu, premda manju i beznačajniju. Kad se sa svojom pratnjom približavao budućoj piramidi, trnci su mu počeli obuzimati tijelo. Pred njegovim se očima počeo uzdizati svijet ljepši od svih drugih: božanska ideja, koja je imala savršenu formu.

Velikog je svećenika na gradilištu dočekao njegov zamjenik, najbolji stručnjak u Egiptu za zidarstvo, i ovdje je bio glavni arhitekt. Kraljevska je posluga nosila ogromne količine birane hrane, te kolača i piva. Umjesto da ručaju svoj uobičajeni ručak, danas su radnici blagovali namirnice posebno pripremljene u kuhinjama faraonove palače. Dajući darove radnicima, kraljevski je službenik rekao:

"Evo vam darovi našeg faraona. Oni su znak njegove ljubavi prema Egipćanima, koji stvaraju svijet iz kojeg smo svi izišli . Faraon želi da nitko od konstruktora, zidara ili radnika ne pati ni u kom smislu, nego da svi radite s uzvišenim zanosom u izobilju i ljubavi !"

Kud god je prolazio, svećenika su pozdravljali radnici, a on bi se kod svake grupe zadržao

, porazgovarao. i pitao:

"Jeste li dobro, treba li vam štogod?"

Pošto je organizacija uistinu bila perfektna, nikome nije ništa manjkalo, i nitko nije radio ako bi osjetio jači umor. Radnici su često odlazili svojim kućama, posjetiti obitelj i kontrolirati poslove koji se tamo obavljaju. Takodjer su na gradilište dolazile njihove žene i ostajale po nekoliko dana, a neoženjenim mladićima dolazile bi njihove djevojke.

Upravo tog dana, kad je prolazio vrhovni svećenik , jednom je radniku iz južnog Egipta došla njegova djevojka. Nekoliko desetaka koračaja udaljeni od njegove pratnje, njih su se dvoje stisnuli u nježan zagrljaj. Ona mu je kao poklon donijela stručak cvijeća ubranog ispred njegove kuće, kolač koji mu je ispekla njegova majka, i na svojim usnama puno, puno južnjačkog sunca.

Vidjelo se na licu i u pokretima toga muškarca, koji, premda jedan od najvrsnijih zidara na piramidi, strasno čezne za ženom. Ta čežnja nije tjelesna, zemaljska, nego izraz najprofinjenijeg odnosa prema svijetu, kojeg posjeduje svaki Egipćanin.

Gledajući ih diskretno sa strane, svećenik ih nije htio prekinuti u zanosu. Zamolio je samo glavnog arhitekta, da zidaru odmah da odmor od tjedan dana, i kad se odluče oženiti poseban faronov poklon.

Pripovijetka sedamnaesta

Dva srca koja se vole

Svećenik se sa svojom pratnjom i glavnim arhitektom nastavio penjati naviše. Uspinjući se, osjećao je ponos i radost što služi vječnim bogovima u jednoj takvoj zemlji kao što je Egipat.

"Ovaj je svijet uistinu divan i božanski!", pomislio je prisjećajući se svoga djetinjstva, kad su ga zapljuskivale tihe i tople iluzije, kao što Nil zapljuskuje desnu i lijevu obalu. A otad je prošlo mnogo vremena, i evo već gradi najuzvišenije svetište bogovima u koje će, prigodom raznih

obljetnica, silaziti faraonov duh na zraci sunca.

Onda je zastao na trenutak, osvrnuo se na istok, zapad, sjever i jug, i nastavio razmišljati.

"Oh, kako u Egiptu žeže divno sunce, i kako su bogovi sve lijepo uredili. Mi Egipćani smo stvoreni u onim dalekim prostorima gdje je vječno svjetlo i vječna radost. Čovjek je prije svog stvaranja bio samo jedna savršena misao, misao koja je sezala od početka i završavala u vječnosti. I onda su jednom bogovi, pošto su stvorili sami sebe, odlučili tu misao pokrenuti, stvoriti zemlju, i te misli poslati tamo da imaju formu čovjeka, a dušu vječnosti.

Svaki je čovjekov dan na zemlji jedan izazov, avantura, san. Jedan krasan san, prepun poezije i ljubavi. I bit će sve tako dok ljudi budu vršili zavjet dan bogovima: da će činiti dobro sebi i drugima, da se neće uzoholiti, jer takvo što smrtni ljudi sebi ne smiju dozvoliti.

Da će poštovati i klanjati se svojim bogovima, koji su ih stvorili, i koji su stvorili nebo , zemlju, rijeku, i sunce da ih grije. Sve dok čovjek bude u svojim njedrima gajio ljubav, ljepotu, čežnju za uzvišenim, kao što pčela pravi med i čezne za cvijetom, sve dotle će Egipćani živjeti u carstvu božjem!"

Bio je puhnuo blag, topao vjetrić, i svećenik se probudi iz razmišljanja. Glavni ga arhitekt pozove da se još uspne, i da pogleda vanjske zidove piramide. Svećenik ga posluša, i oni zajedno obidjoše sve četiri strane, nakon čega na njegovu licu zatitra osjećaj zadovoljstva.

Vrhovni je svećenik bio neobično tih, šutljiv i mudar čovjek. Rijetko je govorio, ali se točno na njegovu licu moglo vidjeti što misli i kako se osjeća. Provodio je najviše vremena čitajući rijetke i nedostupne religiozne spise, koje sastavljaju egipatski svećenici od početka svijeta.

Nakon kraće šutnje svećenik reče:

"Ovdje, na gradilištu piramide ozračje je svečano, božansko, a to krijepi i umnožava moju radost. Nakon svakog postavljenog kamena praiskonski se svijet ponovo uzdiže, i time ljudski rod ispunjava zavjet dan bogovima!"

Onda nastaviše silaziti, dok se istodobno k njima uspinjao onaj zaljubljeni mladić s djevojkom, koju je držao desnom rukom. I svećenik i arhitekt se nasmiješiše kad su ih spazili. Približavali su se jedni drugima na nagnutoj kosini piramide, i onda se susretoše na visini, koja je poprilici bila jednako udaljena od površine zemlje i vrha piramide.

Kad su bili samo nekoliko koraka jedni od drugih, mladić i djevojka se poklone svećeniku i arhitektu.

"Na njihovoj se vanjštini sijaju njihove iskrene i nevine duše, i oni zaslužuju našu posebnu ljubav!", reče svećenik arhitektu. Tada se posve približiše jedni drugima, a mladić prvi prozbori:

"Zovem se Ibi, i dobar sam zidar, jer sam taj posao naučio od svog oca, a on od svog".

"Moje je ime Disnek, a majka me je naučila šivati ženska i muška odijela", objasni djevojka.

Ali, njih dvojica ništa ne odgovoriše, nego se pokloniše duboko pred mladićem i djevojkom, a veliki svećenik tek onda reče:

"Zahvaljujem besmrtnim bogovima , koji Egiptu šalju mladost plemenitu i uzvišenu, kao što su zlatni klasi pšenice na našim poljima!", reče svećenik.

Mladić i djevojka se iznenadiše ljepotom izgovorene rečenice, a onda zidar stidljivo upita:

"Smijem li moliti vrhovnog svećenika...", i tu započe zamuckivati.

Kad ugleda u njima bezgraničnu i krotku poniznost, veliki svećenik ih oboje zagrli i pritisne na svoje grudi, a mladić nastavi:

"...da odmah uzmem Disnek za ženu, jer su mi besmrtni bogovi svjedoci da je volim svim svojim srcem?"

Svećenik se nasmije , i reče:

"Nitko živ u Egiptu, niti vječni bogovi što im dugujemo živote, nemaju pravo suprostaviti se srcima mladića i djevojke, kad se vole. Oženite se kad god hoćete, već sutra, a kad bude završena piramida pozivam vas da dodjete živjeti u faraonovu palaču!"

Pripovijetka osamnaesta

Bogovi Svjetla i sile Tame

U glavno egipatsko Svetište stižu nepregledna mnoštva hodočasnika iz svih dijelova zemlje već tjedan dana. Najčešće dolaze u velikim grupama: cijela se sela i gradovi okupe zajedno, i onda krenu. Ali nisu samo Egipćani: ima mnogo tamnoputih ljudi iz najjužnijih dijelova države. Nije moguće prebrojati Libijce što stižu iz pustinjskih oaza, a sa sobom vode odraslu djecu i žene. Silna su mnoštva Kaldejaca krenula preko brda Sinaj i Crvenog mora.

Sav se svijet užegao od čežnje da se pokloni moćnim egipatskim bogovima, i da okrijepi vlastito srce onim zagonetnim i tajanstvenim mirom , koji se može oćutjeti samo u Svetištu na božanskom Nilu.

Ove godine se slavi petogodišnjica posebne naklonosti bogova Egiptu, jer je upravo toliko prošlo od započinjanja izgradnje piramide.Istina je , da su oni zajedno s Egiptom stisnuti u vječni, tajanstveni zagrljaj. I u toj vezi vlada ljubav , kao i u onoj, kad majka s najuzvišenijim čuvstvima stišće vlastito čedo na svoje grudi.

Ali sad, kad se gradi piramida, bogovi su iz udobnih nebeskih prebivališta, sišli u svoju izabranu zemlju, da njome prošeću, i da se napiju vode iz plavog Nila. Zbog te posebne božanske prisutnosti, odlučeno je da se svake pete godine, od početka izgradnje praiskonskog svijeta, održavaju velike proslave.

Tim je proslavama cilj da uzdignu u Egipćaninu svijest o pripadnosti kozmičkoj božanskoj harmoniji . Na dan hoda od glavnog Svetišta ljudi su se počeli logoriti, jer u neposrednijoj blizini nije bilo mjesta. Hrane i pića ima u izobilju, ali i glazbe, zabave i novih susreta, što su posebno iskorištavali mladići i djevojke.

Bezbrojni su zborovi s harfama obilazili hodočasnike , i svirali im i pjevali o ljepoti života, o zavodljivosti sunčeva svjetla. O bezbrojnim užicima, i o ljubavi na kojoj počiva sam Egipat.

Na ogromnoj livadi s istočne strane Svetišta bila su se smjestila mnoštva hodočasnika, i pred njima je svirala i pjevala grupa od četiri djevojke i dva mladića. Kao i ostali svirači, i oni su imali harfe. Govorilo se da egipatske harfe na čudotovoran način bude otmjenu, nebesku ljubav u svakomu tko je sluša, i da zvuk harfe u dušu i tijelo unosi neprolaznu, vječnu ljepotu.

Oh, koliko u toj svirci i u toj melodiji ima tankoćutnih uzbudjenja !A onda se iz zbora izdvoji glas najmladje djevojke, koji poče govoriti stihove.

"Plave se vode tvoje, o, Nile u našim srcima,

I misli se naše radoste novom ustajanju

Oh, kako je žarka i mila ljubav bogova egipatskih

I kako me čežnja za dragim i dragom opija i zanosi

I kako me čežnja za dragom i dragim opija i uznosi

K suncu što Egipat stišće u zagrljaju od praiskona..."

Tek su se s neba spuštali nagovještaji predvečerja, kad se svijet po običaju bio skupio u Svetištu čuti proročište. Preko usta velikih proročišta govorili su sami bogovi. Upozoravali su na teškoće, na uspjehe i neuspjehe u svakodnevnom životu. Savjetovali su Egipćane i usmjeravali njihove živote prema svjetlu, užitku i ljubavi.

Kad je medju narodom nastala potpuna i pobožna tišina, proročište poče govoriti:

"Bogovi pozdravljaju Egipat kao svoje jedino svetište na zemlji. Bogovi pozdravljaju Egipat ljubavlju vječnom i savršenom, i jamče da će Egipat sezati od praiskona, i da njegovoj moći neće biti kraja. Sunce će još jače sjati nad Egiptom, nabujati Nil još većim vodama da natapa egipatska polja, i krijepiti svakog Egipćanina snagom i mudrošću sličnoj onoj u bogova!

Ali, neka Egipat ne zaboravi,da osim nas bogova Svjetla ima i sila Tame, i da su i te sile zla moćne. Zato neka Egipćani slušaju i nikad nek ne smetnu s uma ovo što im želimo kazati!"

Hodočasnici su bili iznenadjeni naglim obratom u govoru. Tih su dana kružili glasovi po svim krajevima zemlje, da će ova poruka biti jedna od najljepših što je ikad izgovorena. Izgleda da su i sami bogovi bili iznenadjeni novim okolnostima, koje su ih primorale da promijene sadržaj poruke. Proročki glas počne drhtati od srdžbe i bijesa.

"Zlo se u ljudima uzoholilo i zaprijetilo Egiptu i cijelom svijetu. To je zlo moćno, i pred njim će drhtati cijela zemlja, ako ga ne spriječite na vrijeme. Ima jedna božanska tajna sakrivena u Egiptu. Preporučujem vam da je čuvate bolje nego zjenicu vašeg oka. To smo vam imali reći!"

Pripovijetka devetnaesta

Klanjanje tjelesnim užicima

Nakon tih riječi medju hodočasnicima je nastao tajac, zaprepaštenje i strah. Jedni su počeli pitati druge:

"A o kojoj je tajni riječ, mi ne znamo ni za koju tajnu?!", pitali su oni iz sjevernog Egipta one iz južnog. Ljudi iz najjužnije pokrajine Nubije to su isto pitanje postavljali gradjanima glavnoga grada Menfija, a gradjani glavnog grada s čudjenjem su se obratili nekim nepoznatim ljudima.

Odmah zatim sastalo se svećeničko vijeće, da bi donijelo odluku o koracima koje treba poduzeti. Svećenici su bili u nedoumici, jer ništa nisu znali o tajni, koja je skrivena u Egiptu.

"Jedino što možemo i moramo učiniti", reče jedan od njih ,"jest da hitno pošaljemo najboljeg glasnika s pratnjom u faraonovu palaču, da osobno faraonu prenesu poruku!" Svi ostali su se složili.

Najbolji i najbrži glasnik bio je Teti, mladić, koji se spremao uskoro oženiti. Bio je inteligentan, blaga i umiljata pogleda, a tijela jakog i nabreklih mišića. I on je bio jedan od onih koji su slušali poruku, a potom mu se grlo stezalo u grču i boli, a oči mu se orosiše suzama.

"I svemoćni bogovi na nebesima dobro znaju, da je Egipat zemlja dobra, i da u njemu nema zla. Ljubav i svjetlo su dva osnovna zakona na kojima počiva naša zemlja od početka svijeta. Mnogo je vremena prošlo otkad Nil natapa naša polja, i nitko nikad ovdje nije vido iskru zavisti, ili jedan jedini treptaj mržnje.

I ako se ljudi počinju klanjati pred tjelesnim užicima, zašto ih bogovi ne kazne, zašto bi se cio svijet i Egipat morali strovaliti u kaos i bijedu?! O vi moćni bogovi egipatski štitite svoju zemlju kao zjenice vaših očiju, i odagnajte mržnju i podlost s pragova naših kuća!"

Dok je tiho izgovarao te misli, gledao je oko sebe ljude zbunjene i smetene. Zatim primijeti trojicu najmladjih svećenika kako se guraju kroz gomilu vičući njegovo ime. On potrči prema njima , te se susretoše pored stupa ukrašenog kapitelom u obliku lotosova lista.

"Teti, tražimo te posvud. Sigurno si čuo poruku , koja nas je sve zabrinula...?", govorio je jedan od njih.

"Da , znam, znam!" dodade Teti. I onda mu ispričaše sve o sjednici i odluci koja je donesena.

"I mi ćemo ići s tobom!", rekoše mu.

Glasnik je odlično poznavao put od Svetišta do faraonove palače. Govorilo se, da se stisnutih očiju ne bi izgubio , jer je taj posao naslijedio od svog oca, a ovaj opet od svog. Svi su njegovi preci od pamtivijeka bili glasnici u Svetištu, i taj su posao obavljali besprijekorno. Put traje najviše jedan dan, i na njemu se obično ne susretnu nikakve opasnosti.

Svetište je imalo kuhinju, i tamo je vrlo brzo bila pripremljena hrana za četvoricu putnika. U dvije naprtnjače su im stavili nekoliko dobrih komada pečenog mesa, dosta piva, i kolača za svu četvoricu.

Već se duboka noć bila spustila, i čuli su se samo pokatkad šumovi dalekih ptica. Teti je išao prvi, a svećenici za njim. U jednom se trenu začuje prijeteći glas:

“Neprolazne vrijednosti neba nestaju iz vaših duša, iz vaših njedara, iz vaših kuća, iz Egipta! Kako ste mogli dozvoliti da vas zemaljsko zlo osvoji, da zavede vaša srca?! Zaboravili ste vječnost zbog tjelesnog užitka, o nesretnici! Ako bogovi nestanu sa svijeta Nil će presušiti, Egipćanke će postati neplodne, vaš će svijet umrijeti!”

Teti i trojica svećenika jasno su čuli glas, koji se nadimao, naprezao, i kao da je stizao odasvud: iz zemlje, iz zraka, s neba. Nakon one posljednje rečenice “Ako bogovi nestanu sa svijeta Nil će presušiti, Egipćanke će postati neplodne, vaš će svijet umrijeti!”, nastala je kratka, prijeteća tišina.

Onda se začuo podmukli, duboki tutanj. Tlo je pod njihovim nogama počelo drhtati, najprije lagano, jedva primjetno. Zatim je tutanj postajao jači i prodorniji, a zemlja se pomicala kao ladja na valovima Nila. Noć se zgusnula u crnu, nepodnošljivu prijetnju. Oni fini i nježni glasovi ptica

pretvorili su se u prodorne urlike, i sve je odjednom dobilo izgled neopisive katastrofe.

To je trajalo samo jedan, jedini čas, a onda se zemlja pod nogama smirila, a tutanj nestao negdje u velikoj daljini.

"Idimo prijatelji, još je dosta puta pred nama!", reče Teti svećenicima.

Pripovijetka dvadeseta

Glasnik Teti kod faraona

Sunce se s obala Nila spremalo na počinak, a noć se u daljini hvatala i polako zastirala zemlju . U blizini faraonove palače igrale su se djevojke, kćeri najviših državnih službenika. Skakutale su, dobacivale jednu malu lopticu i razgovarale. Na sebi su imale dugačke haljine boje neba, a preko njih je prirodnom bojom izvezeno zlatno klasje žita.

"Djevojke, hoćete li da vam otkrijem tko se svidja mojoj sestri?", pitala je jedna s rumenim usnama svoje suigračice.

"Svidja joj se bilježnik Ti. Kad god je u njegovoj blizini ona se zacrveni, a ponekad ga kriomice gleda požudno!"

"A hoćete li znati u koga je zaljubljena moja sestra?", uzviknula je djevojka koja je upravo dohvatila lopticu, pokazujući prstom na suigračicu s rumenim usnama.

U tom im času žurnim koracima prilazište četvorica: glasnik Teti i trojica svećenika. Djevojke im požuriše ususret jer su ih poznavale.

"Oh Teti, kako dugo te nismo vidjeli u palači!", reče mu jedna od njih i dodade: "Nadam se da faraonu nosite lijepe vijesti iz Svetišta!".

"Ne djevojke, ne, ovaj put moramo vladaru prenijeti loše vijesti!", odgovori Teti, a djevojke ga pogledaše s velikom zabrinutošću.

"Ali naši bogovi štite Egipat!", reče jedna od žena.

"Žao mi je , moramo odmah do faraona, nemamo vremena za razgovor, možda poslije!",

odgovori glasnik dajući znak svojim pratiocima da krenu. Palača se s tog mjesta već mogla vidjeti. Djevojke su trčale za njima, ali se oni nisu obazirali.

Čim su prekoračili prag, odmah pozvaše glavnog nadzornika , i oni mu sve ispripovijede , uključujući i onaj glas, koji su noćas čuli. Nadzornik je šutio, i odmah izišao , te se vrati za nekoliko minuta.

"Faraon vas želi odmah čuti!", reče glasnicima.

Potom dodje prvi savjetnik, te se zajedno s nadzornikom počeše peti mramornim stubištem. Kad su ušli u veliku salu, faraon je šetao . Teti nikad prije u njoj nije bio, ali je točno znao gdje je što smješteno, jer mu je o tome bezbroj puta pripovijedao otac. Kad oni udjoše, vladar sjedne u svoje prijestolje.

Nadzornik uzme za ruku Tetia, i dovede ga pred faraona.

"Ovo je najbolji glasnik u Svetištu, a zanat je naslijedio od svog oca kojeg je faraon poznavao!", reče nadzornik, a vladar klimne glavom. Potom se službenik udalji, a vladar Egipta započne ispitivati gosta.

"Teti, zašto si poslan iz Svetišta u palaču?"

"Zato što našem faraonu moram donijeti lošu vijest!"

"Kakva je to vijest?"

"Vijest je zapravo opomena, koju je proročište izgovorilo prekjučer. Glas je bio prepun srdžbe i gnjeva dok ju je izgovarao. Bilo je hodočasnika iz cijelog Egipta , a mnoštva Etiopljana, Libijaca i Kaldejaca nisu se mogla izbrojati.

Nakon žrtve u poslijepodnevnim satima proročište je stalo govoriti: “Svjetski narodi i ljudi sve češće biraju zlo a ne dobro. Prionuli su za prolazne vrijednosti, za vrijednosti tjelesne i zemaljske; njihove su duše osvojene mržnjom, zavišću. Sve manje žrtvuju i ne sjećaju se da njihova domovina nije zemlja nego nebo. Njihovim bogovima su postali tjelesni užici i naslade, i taj će put odvesti svijet u propast! Ima jedna božanska tajna sakrivena u Egiptu. Poručujem vam da je čuvate bolje nego zjenicu vašeg oka. To sam vam imao reći!"

Potom je proročki glas utihnuo, a medju narodom je nastala velika pomutnja i strah. Jedni su počeli pitati druge: "A o kojoj je tajni riječ, mi ne znamo ni za koju tajnu?", pitali su stanovnici

pustinjskih oaza na sjeveru Egipta one iz južnog. Začudjeni i zaprepašteni Kaldejci isto su pitali prestrašene Libijce. Tamnoputi Etiopljani hodali su od jednog čovjeka do drugog i pitali, o kakvoj se tajni radi.

Noćas kad je pala duboka noć čuli smo prijeteći glas:

"Neprolazne vrijednosti neba nestaju iz vaših duša, iz vaših njedara, iz vaših kuća, iz Egipta! Kako ste mogli dozvoliti da vas zemaljsko zlo osvoji, da zavede vaša srca?! Zaboravili ste vječnost zbog tjelesnog užitka, o nesretnici! Ako bogovi nestanu sa svijeta Nil će presušiti, Egipćanke će postati neplodne, vaš će svijet umrijeti!"

Potom je nastala kratka tišina, a nakon nje se zemaljsko tlo počelo tresti sve jače, a strašan je tutanj odnekud dopirao k nama. To je trajalo kratko, jer se poslije smirila zemlja, i začuo se cvrkut ptica. Glasnik Teti nema ništa drugo reći našem faraonu!", nadoda i zaplače kao malo dijete.

Nadzornik glasnika uze pod ruku, i sjedne u udobnu stolicu u blizini faraona. Zatim ode po svećenike, i dovede ih na ono isto mjesto gdje se maloprije nalazio glasnik, te se udalji. Faraon ih upita:

"Jeste li čuli odgovore glasnika Tetia?"

"Čuli smo dobro!", odgovoriše uglas.

"Potvrdjujete li da je svaka izgovorena riječ istinita?"

"Kunemo se našem faraonu da je Teti govorio samo istinu!"

Pripovijetka dvadesetiprva

Čežnja za zemaljskim životom

Prolazile su godine, deseci, stotine godina : život je u Egiptu protjecao kao san, ili katkad gorko i teško. Veliki faraon Keops, pošto su ga bogovi bili pozvali iz zemaljskog života, posjećivao je svakih pet godina svoj Egipat. Njegov bi duh iz carstva užitaka i slasti na prvoj zraci sunca u praskozorje silazio k Nilu, i ponovo se posljednjom zrakom u predvečerje vraćao u to carstvo.

Oh, kako je Keopsov duh uživao u ljepoti, u smiraju, u vječnosti daleko, daleko od zemaljskih problema! Ali je uvijek, svejedno, čeznuo za zemaljskim Egiptom, za svojim djetinjstvom, i onim uzbudjenjima što zahvaćaju zemaljsko tijelo kao plamen, i onda se nikakav čovjek ne bi mogao oduprijeti tim krasnim stvarima.

Zaželio bi se plavih voda Nila, ribolova, i svojih mladenačkih ljubavi na obalama rijeke. I tako je u tim čežnjama prolazilo pet godina, i onda bi on sišao nevidljiv, ali bezgranično radostan.

Tamo u dalekoj i zemaljskim ljudima nedostupnoj vječnosti sunce sja bez prestanka. Kad bi se odlučilo ugrijati Zemlju još bi se zažarilo, da dopre do svake biljke, do svega što je živo. Tada bi se Keopsov duh u obliku osmijeha uhvatio za prvu zraku i njome polako prelazio velike udalje-nosti, i tek onda sišao na njemu draga mjesta u Egiptu.

Ovaj put je bio posebno radostan, jer je prošlo nekoliko stotina godina od njegova zemaljskog života. Bio se pretvorio u radosnu čežnju, u šačicu pjene nilske vode, u sjenu lotosova lista, u stih krasne egipatske pjesme.

Dok je ranom zrakom sunca jurio k plavom nebu koje je prekrivalo njegovu voljenu zemlju, bio se silno zaželio svoje piramide. Kad se približavao njenom vrhu, zamoli sunce da uspori, jer je njegova prva zemaljska stanica u blizini. Odmah zatim sidje sa zrake i uspne se na piramidu i pogleda s nje Egipat.

Srce mu od velika uzbudjenja i krasne ljepote silno zakuca u prsima . Keops osjeti veliku radost, i ona ga omami svojom ljepotom. Vidio je ljude u blizini piramide, kako razgovaraju i prilaze svetištu koje je on dao izgraditi, i bio bi najradije sišao da progovori jednu riječ. Ali, bogovi su mu zabranili da se miješa u zemaljski život, čak i onda, ako bi primijetio da štogod ne ide kako treba.

A onda sidje na ono mjesto gdje je sakriven tajni papirus s Porukom egipatskih bogova.

"Čini se ipak da je bilo pokušaja da se odavde izvuče, a, možda je i bio izvučen i ponovo vraćen!", pomisli Keops. Ali, faraonu nije bilo dozvoljeno da istražuje previše o zemaljskim stvarima, nego da samo utaži strast svoga srca za Egiptom.

I onda je otišao na obale Nila, i tamo sjeo u blizini nekoliko mladih žena, koje su prale rublje, i slušao dok razgovaraju.

"Oh, kako danas sunce sja,

i kako je sve živnulo u Egiptu,

a kako se Nil plavi, k'o nebo,

k'o bistra misao naših bogova!",

rekla je jedna, a druga dodala:

"Sinoć je moj dragi prije počinka

skladao stihove i pjevao hvalospjeve,

i mi smo poslije toga bili sretni,

i naša se mladost nasitila ljepote i radosti!"

Potom se faraon sjeti svojih ljubavi, svojih prelijepih žena, ali i one divne seljanke Nebsenit, i poče joj sricati ljubavni hvalospjev.

"Kako su te bogovi opkitili Egipćanko

Dražima, milinom i slašću.

I evo je mnogo godina proteklo ,

A tvoje me usne mame

Kao pčelu ružin pupoljak.

Ali ja sam sad dalek

I tudj tjelesnim užicima.

I bogovi mi brane da taknem štogod zemaljsko..."

Keopsa poče še opijati sjećanja na mladost i užitke, i on ponovo sjede u kraljevski brod na kojem je bilo mnogo, mnogo lijepih Egipćanki. Žene su obnažene, prekrivene samo providnim, zlatnim nitima istkanim haljinama. A večer je na božanskom Nilu, i brod polako klizi prema moru nošen južnim vjetrom. Keops je mlad i pred njim je cijeli zemaljski život i beskonačno, beskonačno mnogo tjelesnih užitaka.

Moćni se faraon šeće brodom i zagleda prekrasne dame: jednu u njene oči, drugu u struk, a trećoj gleda lijepe dugačke noge, koje bude uzbudjenje i zanos. Žene se pretvaraju da ne vide faraona, i onda na svojim harfama započeše svirati himnu ljubavnim užicima.

Pripovijetka dvadesetidruga

Tutanj asirskih i perzijskih konja

Nakon mnogih godina i mnogih generacija, u Egiptu se pripovijedalo da je ukradena jedna sveta tajna, i da će zbog toga zemlja teško patiti. Stariji i mudriji ljudi su objašnjavali , da je to stoga što su sile zla veoma jake, i Egipćani su popustili u štovanju i čuvanju vrijednosti svoje domovine. Svi su očekivali velika zla, i ona su zaista dolazila.

Odjednom, iznenada, u gluho doba noći začuo se topot asirskih, a onda i perzijskih konja, i od tog je topota podrhtavala cijela zemlja. Silni i moćni konji bili su dotad pregazili mnoge pustinje, i prošli bezbrojne opasnosti, ali se još nisu bili umorili. S usta im je curila bijela, ljepljiva pjena, i oni su se propinjali u galop, a Egipćani su te scene gledali bez daha i neopisivo začudjeni.

Tihi i premudri egipatski narod znao je da je teška i nezaobilazna katastrofa na vratima, i da više nema nikakva načina da se ona izbjegne. U svetištu Keopsove piramide skupili su se vrhovni svećenici iz cijeloga Egipta na vijećanje.

"Našu će zemlju pregaziti i uništiti asirski i perzijski konji, ako hitno nešto ne poduzmemo!", rekao je u uvodu glavni medju njima. Potom se dogovoriše da pronadju Poruku egipatskih bogova o vrhunskom ljubavnom užitku i stvaranju genijalnog čovjeka. Taj tekst bi im omogućio da za kratko vrijeme kreiraju egipatskog vodju , a onda bi tutanj asirskih i perzijskih konja nestao kao ružan san. Ali, u piramidi božanskog papirusa više nije bilo!

"Netko je od visokih državnih službenika ili iz svećeničke hijerarhije prodao sudbinu Egipta za šačicu novca!", reče jedan od njih.

U to se vrijeme navršavala petogodišnjica boravka Keopsove duše u carstvu vječnoga svjetla, i on se bio spremio krenuti u Egipat. Kad se bio približio Nilu , vidio je silna zla i njegovo se srce rastuži i rasplače, i faraon se vrati na istoj zraci sunca u carstvo bogova i svjetla.

Na ogromnim prostranstvima, na kojima je nicalo žito i vinova loza, sada je zagospodarila pustinja, i ona se svakim danom širila. Približavala se gradovima i selima, i prijetila da će proždrijeti Egipat u jednom zalogaju. Ljudi su se u panici povlačili prema rijeci, ali je i Nil pomalo nestajao. Njegove su vode iz godine u godinu presušivale, i tamo gdje su prije plivali i praćakali krokodili, sada je pustinjski pijesak.

Egipćanke su počele radjati sve manje, i sve rjedje mušku djecu. U mnogim selima i gradovima na svijet su dolazile samo djevojčice, a očevi i muževi su umirali. Djevojke i ostarjele žene su se gledale s neopisivim zaprepaštenjem. Velika bogataška imanja ostajala su bez nasljednika, i ono što je trajalo tisućama godina, odjednom je počelo truliti i nestajati.

"Ovako kako propadaju naša sela i gradovi, kako umiru muškarci, i nestaje vode u Nilu, tako će nestati i Egipat, u grču i boli!", reče jedna starija žena.

Svo to vrijeme tutnji asirskih i perzijskih konja bili su sve strašniji i bliži. Spuštali su se u unutrašnjost zemlje na stotine, na tisuće, nije im se znalo broja. Iza njih su se podizali oblaci prašine, i oni bi za čas prekrili cijeli Egipat kao pustinjska oluja.

Jahači su bili visoki, snažni, crvenih obraza, s dugačkim i oštrim kopljima i štitovima. Nisu znali niti jednu jedinu egipatsku riječ, a naprijed ih je tjerala samo slijepa pomama za vlašću. Dok su kopita njihovih snažnih konja gazila svetišta i relikvije Egipta, na licu im se mogla vidjeti grimasa boli i patnje. Kao da su ćutjeli da rade zle i bogovima svjetla ružne i niske stvari, i kao da ni sami nisu osjećali da će njihova krvava carstva predugo trajati.

Egipatski su vojnici padali jedni za drugim, nestajale su cijele vojske za nekoliko sati, i neprijatelj je nadirao sa svih strana. Na najjužnijoj točki Egipta, sin koji je odlazio poginuti pod kopitima neprijateljskih vojnika, pozdravljao se s majkom:

"Pozdravljam te, majko, pozdravima koji su najmiliji našim dragim egipatskim bogovima.

Evo naša zemlja nestaje, zemlja kojoj nitko ne zna početka: evo mi svojim zaprepaštenim očima gledamo njen i naš kraj, jer naši su bogovi napustili svoju zemlju, i povukli se u nebo. Znam da su zato krivi Egipćani, jer su se uzoholili i suprostavili praiskonskom kozmičkom redu. Prodali su naše tajne tudjincima i njihovim zlim bogovima!"

Pripovijetka dvadesetitreća

Napad na Amonovo svetište

Tutanj se perzijskih konja nije čuo samo u Egiptu, nego se rastirao na sve strane svijeta. Mnogobrojni narodi različitih vjera i jezika pali su kao snopovi pokošena žita pred sabljom perzijskih vojnika, i carstvo je postalo ogromno, beskonačno. Trgovci i putnici s različitih krajeva susretali bi se u velikim gradovima carstva, ali u susretima jednih s drugima ne bi mogli razumjeti ni jednu-jedinu riječ.

U to se vrijeme u kraljevskim palačama u novosagradjenom glavnom gradu Persepolisu bilo dočulo , da je tajni tekst o ljubavnom općenju sa ženama prenesen u glasovito svetište i proročište boga Amona u oazi Siwa u Egiptu. Vijest je donio jedan čudan grčki lutalica iz maloazijskog grada Mileta. Bio je sav preplanuo od jakog sunca, a na licu i odjeći još je imao tragova pustinjskoga pijeska.

Govorio je tiho, te su ga stražari u kraljevskoj palači jedva mogli čuti. Osim grčkog, znao je samo poneku riječ na egipatskom, i nitko ga od prisutnih nije mogao razumjeti. Stražari su već bili odlučili da ga otpuste, kad je nailazio njihov nadzornik, kojemu se Grk učini zanimljivim, te stade s njim razgovarati.

"Hvala Zeusu", reče neznanac, "što u ovom carstvu ima ljudi koji izvrsno govore grčki!"

Nadzornik se nasmiješi, te povede stranca u gostinjsku sobu, i tamo mu serviraše obilat objed. Pošto se dobro okrijepio, Grk reče nadzorniku šapćući:

"Gospodaru, gospodaru, nosim vašem kralju svih kraljeva zanimljivu vijest. Vaše je

carstvo ogromno, i nitko točno ne zna gdje su mu granice. Potreban vam je izuzetan, genijalan čovjek, koji će carstvo jačati i proširivati. Prosječni i svakodnevni ljudi nisu sposobni za tako velike pothvate. Ako ne uspijete u ovom što vam savjetujem, beskonačno perzijsko kraljevstvo raspast će se kao što se raspalo asirsko, egipatsko i mnoga druga!"

Dok je ovako tiho i tajanstveno pripovijedao, premda su njih dvojica bili jedini u ogromnoj gostinjskoj sobi, Grk se nadzorniku činio sve simpatičnijim, te ga stade temeljito ispitivati. Stranac mu počne pripovijedati sve što je znao o tajnom egipatskom tekstu, kojeg je od egipatskih bogova primio faraon Keops, o neredima i zlu koje se počelo prije nekoliko stotina godina proširivati faraonovom zemljom.

O tome da mnogi u Egiptu vjeruju, da je netko od vrhovnih svećenika ili visokih državnih službenika prodao tekst neprijateljima Egipta, a da on, pak, zna da je svemu tomu uzrok izopačenost u ljudskim srcima.

"Moćni gospodaru", izgovarao je Grk posljednju rečenicu, "izgleda da ni bogovi Egipćana, ni bogovi svih naroda perzijskog carstva uključujući i moćnog grčkog Zeusa, nisu u stanju izići na kraj s ljudskim zlom. Tko zna kakvu je sudbinu to zlo skrojilo čovjeku?!"

Nadzornik je bio potresen i iznenadjen tom viješću, i odmah je otišao izvijestiti kralja svih kraljeva. Medjutim, nekoliko najbližih kraljevih generala, savjetnika i suradnika već su nekoliko dana znali tu pripovijest. Dolazak grčkog lutalice samo im je potvrdio vijest, koja je jedna od tisuće drugih što svakodnevno pristižu od suradnika perzijske vlasti iz svih krajeva carstva.

Po nedvosmislenoj i oštroj kraljevoj naredbi, prvi perzijski general već je bio do u najsitnije detalje razradio napad dobro naoružanih perzijskih vojnika na Amonovo svetište u Siwi.

"Ali ovaj se plan kosi s osnovnim načelima Perzijanaca u odnosu prema drugim narodima, jezicima i njihovim bogovima. Naša vlast nikad do sad nije zgazila ni jednu relikviju pokorenih naroda, niti zabranjivala tudje bogove i nerazumljive jezike. Zamrzit će nas Egipćani, Grci, Židovi i svi drugi narodi, i carstva će nestati preko noći!", reče general kralju.

"Zalažem se za razumijevanje prema svim narodima, a posebno prema Egipćanima. Ovo je, medjutim, poseban slučaj, i ja inzistiram da čuveno Amonovo svetište i proročište bude napadnuto, i da tajni tekst bude pronadjen, i to po bilo koju cijenu. Tebe osobno smatram odgovornim

za uspjeh akcije!", odgovorio je kralj svih kraljeva.

Pripovijetka dvadesetičetvrta

Ispitivanje egipatskog svećenika

Cijelim je carstvom tih tjedana kružio proglas o potrebi za velikim brojem najvrsnijih vojnika, koji će biti poslani na poseban zadatak o kojem će zavisiti sudbina Perzijskog carstva. U proglasu se ni jednom riječju ne spominje Egipat i Proročište boga Amona. Medju mladićima željnih avanture u velikim gradovima i na periferijama carstva proglas je unio nemir i potakao požudu za lako zaradjenim novcem.

U Lidiji i Joniji uznemirili su se Grci, a u Asiriji, Elamu , Mediji, Batrijani mladi ljudi raznih nacionalnosti. U vojne utvrde pristizale su kolone mladića s prijavom za najavljeni vojni pothvat. Pratile su ih cijele njihove obitelji, te djevojke, svi s čežnjom da njihovi sinovi i mladići budu izabrani za tako važnu vojnu akciju.

U sjeveroistočnoj pokrajini Batrijani vojna je utvrda bila preplavljena muškarcima. Na prostranim i gotovo nepreglednim livadama (koje je opasivala utvrda) u blizini kipa službenog božanstva Ahura Mazde sjedilo je desetak mladića pristiglih iz neposredne okolice. Pred sobom su imali rastrtu hranu i ćupove s vinom. Svatko tko god je došao u utvrdu, bez obzira da li se kao kandidat nudi za predstojeći vojni pothvat, ili je riječ o kandidatovim djevojkama ili članovima njihovih obitelji, ili se radilo o najobičnijim znatiželjnicima, dobivao bi obilatu porciju hrane i znatnu količinu vina.

Tako su često u vojne utvrde širom carstva pristizali ljudi željni razgovora, ili da čuju najnovije vijesti iz najudaljenijih krajeva. Ovaj se put, medjutim, medju mladićima kod kipa Ahura Mazde nagadjalo gdje bi i protiv koga mogla biti poduzeta vojna akcija.

"Perzijsko je carstvo uistinu golemo, ali se čini da mu grčki gradovi okupljeni oko Atene i Sparte onemogućuju proširenje prema Europi. Pretpostavljam da je kralj svih kraljeva odlučio Grcima nametnuti svoju vlast!", kazivao je jedan mladić.

"Posve je moguće to što govoriš", dometnuo je drugi i nastavio: "možda se ipak radi o namjeri kraljevske palače da smiri česte pobune u Egiptu i na rubnim dijelovima carstva?".

"Potpuno mi je svejedno kamo ćemo krenuti, ali mi je od presudnog značaja da se vratim bogat iz rata, jer kralj nudi pravo bogatsvo svakomu vojniku. Nadam se da ćemo prolaziti nepoznatim i zanimljivim zemljama!", govorio je treći.

Glasnici, koji su svaki dan pristizali u palaču u Persepolisu, javili su da su za nekoliko mjeseci regrutne komisije sakupile oko tristodvadeset tisuća najsposobnijih muškaraca u Carstvu od osamnaeste do četrdesete godine. K njima valja pribrojiti oko deset tisuća izvrsno izvježbanih Grka, koji su dobijali posebne plaće i imali najpovoljniji ugovor s perzijskim vlastima.

Tih su dana službenici perzijske vlasti pronašli uglednog egipatskog svećenika, koji je do prije nekoliko godina obavljao službu vrhovnog svećenika u svetišu Amona u oazi Siwa. Doveli su ga u palaču i s njim su postupali na najbolji mogući način, ukazujući mu posebne časti, te mu ostavljali mogućnost da ne odgovori na pitanje, ili da odgovori onako kako to odgovara svećeniku.

"Ponizno molimo vrhovnoga svećenika da nam pripovijeda o svetištu boga Amona u oazi Siwa. Nas zanima svaki podatak: koliko je tamo svećenika, kandidata za svećenike, koliko slugu. Kako su rasporedjene zgrade, gdje su smještene najsvetije relikvije, i koji je dan kad u njemu ima najmanje hodočasnika? Da li svetište ima stražarsku službu, i da li k odabranim mjestima mogu pristupiti oni koji nisu vjernici boga Amona, nego su, naprimjer Grci ili Perzijanci?"

Vrhovnom je svećeniku bilo očito da ta njihova ljubopitljivost i znatiželja smjera k nekom cilju, koji mu poče uznemirivati srce. Svećenik je, naslijedivši to zvanje od svog oca, a ovaj opet od svoga, i tako unedogled, predobro znao da je svako svetište Boga Amona, pa i ono u Siwi, temelj na kojem počiva Egipat. Kao što je stup neke palače oslonac na kojem počiva njezin krov, i kao što su ljudima njihove noge, ili razum onima koji ga imaju jest oslonac svih ljudskih namjera. Što je vrhovni svećenik mogao odgovoriti Perzijancima?

"Moćni gospodari", započe odgovarati svećenik, "poštujem vaš obzir prema egipatskim

svetinjama, i zbog toga vam savjetujem da prema svemu egipatskom postupate opreznije no što postupate sa zjenicom vlastita oka. Egipat su s nebeskih visina snijeli njegovi vječni i svemoćni bogovi, i onaj tko obesčasti egipatsku svetinju zamjerit će se bogovima!"

Pripovijetka dvadesetipeta

Grk Nikomah i njegove ljubavnice

Glavni carski general je pomno nadzirao sve operacije: regrutiranje vojnika, izbor grčkih plaćenika, te odabir nižih zapovjednika. Pred sobom je u kraljevskoj palači imao skiciran položaj Svetišta u Siwi u odnosu na grad Susu. Kad bi kraljevim savjetnicima i kralju osobno pokazivao kako će teći njegova operacija, kad bi mu se kažiprst približavao Svetištu, ruka bi mu zadrhtala , a glas zamuckivao.

Bilo je to tim čudnije što su gotovo svi u palači generala poznavali još od najdavnijih dana, i što je kralj upravo pod njegovom komandom proširio carstvo mjesecima hoda. A sad drhće pred nekoliko stotina ljudi smještenih u egipatskoj pustinjskoj oazi , koja se zove Siwa. Ali nitko nije htio pokazati da primjećuje generalovu slabost.

Kad je gotovo sve bilo spremno, data je naredba da se od onih tristodvadeset tisuća odabere samo četrdeset tisuća najboljih, i da se njima pribroji još deset tisuća grčkih plaćenika. Zatim su vojnici počeli pristizati u ogromnim skupinama u Susu, i tamo je general u pratnji kralja osobno izvršio smotru.

"Mislim da ste ovaj put skupili najdarovitije vojnike!", reče glavni general predstavnicima regrutnih komisija. Sutra ujutro naredjen je veliki pokret: nepregledna kolona vojnika kretala se prema jugozapadu, a stanovnici su ih gledali s oduševljenjem , ali i bezbrojnim pitanjima na koja nisu znali dati odgovor.

Tek kad su izišli na nepregledne ravnice izmedju Eufrata i Tigrisa, moglo se vidjeti da je veći dio vojske sastavljen od pješadije, znatan od konjanika, a bilo je i mnogo pratnje. General je

davao zapovijedi jednom Grku savinuta nosa, i vatrena, prodorna pogleda, koji je jašio pripijen uz grivu svog ogromnog konja.

Taj Grk, generalov zamjenik, bio je poveo tri prelijepe žene: Perzijanku Anisu, Egipćanku Iput i Grkinju Sapfo. Taj je Efežanin bio poznat u mnogim gradovima kao lukav, domišljat i prepreden vojnik. Bio je veoma svjestan svojih sposobnosti, pa je poslodavce ucjenjivao velikim sumama novaca.

Govorilo se da je za svoje usluge ponekad dobivao više nego svih deset tisuća grčkih plaćenika zajedno. Kao vojnik imao je samo jednu manu: bio je lud za ženama, i nikud se nije htio kretati bez njih. Svugdje se pripovijedalo da je nekoliko puta perzijski kralj u ratnim ekspedicijama protiv egipatskih faraona morao pričekati na fronti dok Grk utaži čežnju za ljubavnim užicima.

Tu beskonačnu kolonu ljudi i ratne opreme u Egiptu je čekao Beduin na devi, jer je bilo dogovoreno da bude njihov vodič kroz pustinju. Bio je krhke tjelesne gradje, a govorio je rijetko,i to samo pokoju riječ. Činilo se da su mu misli raspršene po ogromnim prostorima pustinje.

U mnogim naseljima Beduina po Sahari tvrdili su da je on apsolutno najvještiji vodič kroz pustinju, da perfektno poznaje njene ćudi. Njegovi su poznavatelji govorili,da može matematski točno oćutiti kad i gdje će naići oluja s pustinjskim pijeskom, koje su se i stanovnici Sahare najviše bojali.

Znao je kud se kreću najopasnija krda pustinjskih lavova, i kako se obraniti od napada otrovnih zmija.Uvijek bi prvi od svojih suplemenika nanjušio sljedeći bunar, kad bi mnoga usta ostala suha i čeznula za gutljajem vode. Imao je već trideset i jednu godinu, i još se nije bio oženio. Oko Beduina se ćutjelo ozračje tajanstvenosti. U njegovim bi rukama svakodnevni i banalni predmeti izgubili svoj smisao, i postajali čudni i neshvatljivi.

Kad je naišao glavni general , Beduin ga je pozdravio škrtim osmijehom sakrivenim u lijevom kutku njegovih usana.

"Ovo je Grk Nikomah, i najbolji je od svih pedeset tisuća vojnika ovdje prisutnih!", reče ponosno general obraćajući se Beduinu. Titrajem jedva primjetnog osmijeha odgovorio je pustinjski vodič. Grk Nikomah se glasno nasmijao, potegao gutljaj vina iz svog mijeha, pripio se uz grivu svoga konja, i odjurio prema svojim ženama.

"Za nekoliko dana hoda perzijski će vojnici umarširati u Svetište boga Amona u Siwi!",

reče napokon Beduin generalu i potom krenuše.

Bili su prvi sati poslijepodneva, i horizont se blještio sjajem svilenim i vrućim. Slojevi su uzavrelog zraka podrhtavali zbijeni izmedju sunca i pustinjskog pijeska. Svijet je u isti čas izgledao i kao privid i kao stvarnost. Vojnici koji nisu poznavali opasne zamke pustinje, silazili su u grupama sa svojih konja , uzimali šake pijeska , potom ih rasipali i onda se smijali kao djeca.

Pripovijetka dvadesetišesta

Mladić čezne za vodom

Na zečelju kolone, koja je već hodala satima, osjećao se umor: vojnike je oblijevao znoj, a male količine vode, koju su nosili u svojim mjehovima, morali su brižno čuvati. Nenaviknut na pustinju, jedan se vojnik osvrtao na svom konju u nadi da će ugledati kakav bunar, ili jezerce, i da će se moći polijevati neograničenim količinama vode. Oči su ga nepodnošljivo pekle, jer mu se znoj s čela slijevao u očne duplje.

Dok je nepregledna kolona u besprijekornom redu slijedila Beduina, uključujući i Grka Nikomaha, mladić je zaista na rubu horizonta ugledao uglačanu površinu pustinjskog jezera, i on tada osjeti jedno veliko olakšanje.

"Vidiš li ono tamo jezero?", povika svom prijatelju, koji je jašio samo dva koraka daleko od njega.

Vojnik, kojeg je dozivao, upilji svoj pogled u daljinu, i potvrdno klimne glavom.

"Uvjeren sam da se radi o velikom jezeru!", odgovori.

"Hoćeš li se kladiti da ću do njega doći za jedan čas, da ću naliti pun mijeh vode, i da ću se vratiti dok kolona neće odmaknuti više od nekoliko stotina koračaja?!", kaza prvi mladić.

"Potpuno se slažem da je to moguće, ali ipak požuri!", upozori ga prijatelj.

Kad se posljednja vojnikova misao izgubila u ogromnim prostranstvima pustinje, mladić, koji je prvi ugledao jezero, podboo je konja i pojurio k površini vode, koja se još bjelasala na

horizontu. Njegov je konj prvoklasne pasmine, snažan i visok, i jahač se u njegovim sapima osjećao kao na krilima vjetra.

Konj je hitao svom silinom, i jahaču se činilo da ga od jezera dijeli samo nekoliko trenutaka. Životinja je , medjutim, malaksavala i sve više usporavala kas, a mladićevo je lice oblijevao znoj, i tada se u njemu zače sumnja. Jezero se počelo odmicati zajedno s konjskim koracima, i onda posve nestajati. Vojnik je još mogao vidjeti samo odbljeske malih vodenih točaka, ali su i one pomalo nestajale.

Perzijanac podbode konja oštrim udarcima, ali se životinja više nije pomakla niti koraka,nego pade s prednjim nogama zabodenim u pijesak. Jahača poče u grlu stezati strah, strašan i nepodnošljiv, i on se okrene natrag, prema koloni vojnika. U daljini se mogao vidjeti samo crveni, vreli horizont, kojim se rastirala tišina tiša od smrti, i u njoj to zavedeno i slomljeno ljudsko srce osjeti tešku i nepodnošljivu samoću.

Pred mladićem se tada pojavi zavodljivi svijet njegova djetinjstva: rijeke i potoci što bi u proljeće nabujali i donosili s planina komade leda u njihovo selo. I on još jednom zastane na kamenom mostu, koji je nadsvodjivao pjenušave vode rijeke, i zagleda se u virove i bujice, koje su plesale i proizvodile pjenu, i potom otjecale k plodnim poljima. Kao pozdrav moćnih perzijskih bogova s planina poslan ljudima da ih okrijepi plodovima, i probudi u njima strast za zemaljskim životom.

Onda se uputi s mosta i sidje k obali, i stavi ruku u kolut vodene pjene, i ona ga pomiluje tiho i nježno, i njegovo se srce i mozak probude kao iz nekog ružnog sna. Potom uze pregrštima piti, i onda skoči u bujicu još željan njezine slasti.

Pred vojnikovim se očima zatim ukaže majčino lice i na njemu njezina neopisiva, strasna čežnja za njim. I njen se stas pojavi na obali, i potom na samom rubu rijeke, i ona k svom dječaku ispruži ruke dozivajući ga imenom. Njezin se glas rastirao poljima kao krik, očaj, molba.

Daleko odatle k zalasku sunca čvrsto je koračala nepregledna kolona perzijskih vojnika i grčkih plaćenika predvodjena šutljivim i tajanstvenim Beduinom. Na začelju kolone jedan se vojnik osvrtao za svojim prijateljem, ali on nije dolazio. Sunčeve su se zrake počinjale gasiti, a zrak postajao pitomiji i lakši.

Tada pred njim iskrsne glasnik glavnog generala , koji je izvikivao zapovijedi i

objašnjenja.

"Još malo pa ćemo se ulogoriti. Pred nama je preostalo nekoliko dana hoda do Svetišta boga Amona u pustinjskoj oazi Siwa. General naredjuje i moli, da budete disciplinirani, da ne trošite hranu i vodu bez prijeke potrebe. Nagrada će biti velika svakom vojniku, jer će naše Perzijsko carstvo nakon ove vojne operacije posjedovati genijalne vojskovodje i kraljeve!" Tako je neprestano izvikivao , jašući s početka kolone prema začelju, i onda natrag.

Pripovijetka dvadesetisedma

Beduin u Amonovu svetištu

Ujutro, nakon što su prošla četiri dana i četiri noći, u svom se šatoru Beduin ustao prvi. Vodič je izišao , i najprije pogledao prema zapadu, pa onda na preostale tri strane svijeta. Glavu bi podigao visoko prema nebu, nosom uvukao i izbacio zrak nekoliko puta u brzom ritmu, sageo se, uzeo pregršt pustinjskog pijeska, protrljao ga u šaci desne ruke, i potom bacio visoko ispred sebe. Najsitnije čestice bačenog pijeska vrtjele su se u kovitlacu, i kad ih Beduin opazi, na lijevom krajičku njegovih usana zaigra tih osmijeh.

Potom mu vojnici donesoše zajutrak, ali on pojede samo nekoliko zalogaja. Dok je gutao zadnji zalogaj prilazio mu je general, a Beduin se škrto nasmiješi.

"Krenut ćemo odmah!", reče kratko general.

"Večeras kad bude zalazilo sunce bit ćemo u Amonovu svetištu u Siwi!", odgovori Beduin. Ne čuvši ni jednu riječ više, general se vrati Grku Nikomahu dajući mu naredjenja.

Na velikim prostranstvima pustinje vojnici su za nekoliko časova složili šatore, i onda stali u kolonu, svatko na svoje mjesto. Nikomah je pripijen uz grivu svog konja obilazio svoje dame zaželivši im sretan i ugodan put.

Na pustinjskom horizontu se radjao šutljiv i zagonetan dan, i medju vojnicima je unio

olakšanje , jer im je vrućine i znojenja bilo napretek. Glasnici su na svojim brzim konjima optrčavali kolonu i izvikivali naredjenje, da se krene naprijed.

Prolazili su sati i Beduin je još nekoliko puta zastajkivao, zagledavao se u nebo, uvlačio i izbacivao zrak, uzimao šaku pijeska i bacao je uvis. Tada se približi generalu i reče mu:

"Putem kojim smo krenuli za nekoliko će sati naići jaka pješčana oluja. Zbog toga moramo okrenuti nadesno!".

General potvrdno klimne glavom i pozove Nikomaha, a ovaj naredbu o skretanju udesno prenese svim ostalim glasnicima. Kad su posljedni vojnici došli na ono mjesto, na kojem je Beduin izvijestio generala o promjeni pravca, jedan krak snažne pješčane oluje ošinuo ih je po licu. Smrtonosni vihor pijeska , medjutim, nije skretao udesno za kolonom vojnika, nego je nastavio puhati ravno, upravo onim pravcem kud su Perzijanci morali proći.

Vojnici su se okretali, i vidjeli kovitlace crvenog pustinjskog pijeska kako zlokobno fijuče. Činilo im se da koračaju prema nebu, ili prema dnu najdubljih mora, ili da uranjaju u vlastitu utrobu. Beduin se nije osvrtao, i njegovo se lice činilo tajanstvenije nego ikad. Zaprepašten i prestrašen, general je gledao svoje vojnike na začelju kolone. Ljubavnice plaćenika Nikomaha prekrile su svoja lijepa lišca svilenim maramama, i rukama se pripile uz svoje konje.

Nakon dugačkog i neprekidnog hoda, cijela je kolona bila potpuno iscrpljena, i tada se Beduin obrati generalu:

"Morat ćemo ponovo skrenuti udesno, jer na pravcu na kojem se nalazimo ubrzo će udariti pješčana oluja!"

General je zinuo od iznenadjenja, ali se nije usudio suprotstaviti savjetu, te samo reče:

"Dobro, učinit ćemo kako kažeš!"

Vojska je ponovo okrenula udesno, i tako se počela udaljavati od svog cilja. Za kratko vrijeme fijuk se pustinjskog pijeska čuo za njihovim ledjima, i potom nestajao u bezgraničnim prostranstvima kao da ga nikad i nije bilo.

Za nekoliko sljedećih sati Beduin je još pet puta okretao vojsku udesno, i ona je svaki put za daljinu od samo nekoliko ljudskih koraka izbjegavala katastrofu. Dugo su se tako perzijski vojnici i grčki plaćenici vrtjeli u krug, prestrašeni i iscrpljeni. Tada Beduin pridje generalu rekavši:

"Neka vojska ponovo skrene udesno, a ja idem naprijed oslušnuti otkud puše vjetar!"

Beduin nije htio pogledati generala, znajući da Perzijanci nemaju drugog izbora, osim postupiti kako im predlaže. Okrećući svog konja, na njegovu se licu pojavi nagovještaj skrivenog osmijeha. Potom nastavi jahati ravno,a vojska se iza njegovih ledja okretala udesno.

Izmedju Beduina i perzijske vojske razdaljina je postajala sve veća, a pustinjski se dan pretvarao u sablast i pakao. Sunce se zastrlo tamnom i prijetećom tminom, a kovitlaci pijeska se podigoše sa zemljine površine i ustremiše prema nebu. Beduin je maramom prekrio lice i nastavio jahati naprijed. Iza svojih je ledja pogledao samo jednom, kratkim i brzim pogledom,u kojem je pod silnim količinama pustinjskog pijeska nestajala perzijska vojska. Pješaci su tonuli u živi pijesak, a konji sa svojim jahačima, bježeći na sve strane, nestajali su zauvijek pred sve silnijim naletima oluje. Grk Nikomah je pripijen uz svog konja hitao u pravcu u kojem je bio nestao Beduin, ali nije stigao daleko. Pred njim se otvorila zemlja, i on je za nekoliko trenutaka nestao u njenim njedrima.

Predvečer je pustinjski vodič na svom konju ujahao u Amonovo svetište u Siwi, i odmah prinio žrtvu.

Pripovijetka dvadesetiosma

Knjiga o zakopanim biserima

Tih je mjeseci u grad Susu dopirao blag vjetar s obližnjeg mora i s rijeka Eufrata i Tigrisa. Sajam, koji se već tjednima održavao u gradu, nije jenjavao jer su iz bliže okolice i najudaljenijih provincija Perzijskoga carstva stizali bezbrojni ljudi. Kupovalo se i prodavalo svega: iz Grčke je stizalo maslinovo ulje, iz Egipta papirus, iz Fenicije drvo. Izloženo je mnogo kućnog namještaja, na nekoliko mjesta su prodavali fotelje , koje su podsjećale na svečana prijestolja egipatskih faraona.

Ima mnogo žita, vina i piva. Onaj tko se odluči kupiti vino ili pivo može u neposrednoj

blizini za male novce nabaviti ćupove i vaze s nacrtanim likovima starih grčkih junaka. Na jednom malom trgu mogu se vidjeti Egipćani, Grci, Makedonci, Indijci, Perzijanci, Feničani, Židovi. Oni se najčešće sporazumijevaju raznim dijalektima perzijskog jezika, ali takodjer grčkim i egipatskim.

S obližnjih brežuljaka, na kojima su podignute otmjene vladine palače i svetišta perzijskim i elamitskim bogovima, na sajam su dolazili visoki kraljevi službenici, suradnici i savjetnici. Puno su kupovale njihove žene i ljubavnice : zanimala ih je egipatska kozmetika, grčki nakit i skupocjeni zlatni amuleti orjentalnih naroda.

Negdje po sredini sajma, u blizini velikog obeliska, sjedio je jedan Egipćanin srednjih godina, s pogledom uprtim u dame , koje su sišle iz palača na brežuljcima. Zabavljala ga je njihova ljubopitljivost i njihov otmjen izgled.

Te žene opaze znatiželjan pogled i ubrzo prekinu razgovor s jednim Indijcem,i upute se prema trgovcu s Nila. Egipćanin je ispred sebe imao mnogo raznog nakita: vrhunski zlatarski radovi, tirkizi, ametisti, narukvice, ogrlice, lančići, izobilje zlata ukrašenog slonovačom, divote umjetnosti i ukusa.

Neopisivom ljepotom izazivlju: zlatni biseri, dijademi zadivljujuće finoće, prstenje, pojasevi koji imitiraju školjke, ukrašene četvrtaste pločice na ogrlicama.

Kad su pristupile Egipćaninu, tri elegantne gospodje se osmijehnuše , rekavši:

"Neka su vječni bogovi Egipta!"

Trgovcu se svidješe njihovi osmijesi i pozdravi, te on odgovori:

"Evo ovdje mnogih darova s Nila, za vaša krasna tijela, za vaša krotka i draga srca, za vaše uzvišene i čiste duše!"

Tada se gošće stadoše raspitivati o porijeklu nakita, o umjetniku koji ih je načinio, i o cijeni. Uzimaše dijademe i ogrlice, i stavljaše ih na svoje glave i vratove, te se ogledavaše u ogledalima.

"Oh, lijepe kćeri moćnih Perzijanaca, svi su ovi dragocjeni predmeti jednom pripadali najdivnijim Egipćankama. Ovaj diadem je pripadao majci faraona Keopsa, ova ogrlica njegovoj ljubavnici, ove druge dvije ogrlice nosile su ljubavnice faraona Kefrena. Onaj nakit tamo bio je vlasništvo žene od Mićerina, a ima mnogo toga iz faraonskih obitelji prije Keopsove, kao i poslije!"

Zlato i drago kamenje se blještalo na suncu, i privlačilo Perzijanke nekom tajanstvenom i dalekom ljepotom. Dok su razgovarale s prodavačem skupocjenog nakita, jedan je drugi Egipćanin u neposrednoj blizini stalno izvikivao:

"Prodajem interesantne knjige: o tome kako su Egipćani sišli s neba, kako je nastao svijet i o porijeklu dobrih i zlih sila, o Svjetlu i o Tami, i Knjigu mrtvih. Dva su papirusa neopisivo zanimljiva: Knjiga o zakopanim biserima, i Poruka egipatskih bogova. Ako kupite ovu predzadnju, možete postati najbogatiji u Perzijskom carstvu, jer ćete moći pronaći blago od neprocjenjive vrijednosti. Ako kupite ovu posljednju, moći ćete beskonačno uživati u ljubavi sa ženama, a onda i kreirati genijalne ljude, koji će gospodariti svijetom!"

Upravo u tom je trenutku na sajam ujahao makedonski general Parmenion , zgodan i visok mladić plave puti, te ga Perzijanke pogledaše sa silnom čežnjom. U gradovima širom carstva se pripovijedalo, da dokone gospodje perzijske aristokracije obožavaju muškarce s blijedom ili plavom puti, jer da se to izvrsno slaže s njihovim temperamentom .

Makedonac je nekoliko puta projahao sajmom i znatiželjno zagledavao prodavače i izloženu robu. Onaj Egipćanin što je prodavao knjige stalno je izvikivao: "Prodajem knjige... tko kupi ovu posljednju moći će beskonačno uživati u ljubavi, ali i kreirati ljude , koji će gospodariti svije-tom!".

Čuvši te riječi, Parmenion brzo odjaši k Egipćaninu, a Perzijanke su ga još gledale s neskrivenom pohotom.

"Koliko vam moram platiti Poruku egipatskih bogova ?", upita prodavača .

"Jedanaest zlatnika, samo jedanaest zlatnika!",

odgovori Egipćanin i uze zlatnu kutiju, koja je na poklopcu imala ucrtan lotosov list. Otvori je , uzme svitak , odmota ga i počne čitati prvu rečenicu: "Bogovi pozdravljaju vječni Egipat, svoje prvo i jedino svetište na zemlji..."

"Evo, evo ti novac, daj mi svitak!", prekide ga kupac.

Prodavač knjiga pogleda Parmeniona s iznenadjenjem , jer ovdje se rijetko komu žurilo. Svatko tko bi se približio porazgovarao bi o najzanimljivijim knjigama, ili o nečemu što mu tog trena padne na pamet. Potom na brzinu zamota svitak, uloži ga u kutijicu i predade je novom vlasniku.

Makedonac se vine u sapi svoga konja i za jedan tren nestane sa sajma, dok su ga one crnopute Perzijanke još tražile svojim čeznutljivim pogledima.

Pripovijetka dvadesetideveta

Pjesma asirskom kralju

Makedončev je konj u galopu jurio iz grada i potom skrenu udesno, prema planinskim lancima.

"Uvjeren sam da su kraljevi glasnici već dojavili,da je na sajmu prodana tajna Poruka egipatskih bogova nekom tajanstvenom Makedoncu, i da mi je potjera za petama!", reče gotovo na glas jahač.

Onda još jače podbode konja i oni ubrzo zamakoše u gustoj šumi na obroncima planine. Pred jahačem je dug i opasan put, prepun neizvjesnosti i trajat će mnogim danima i noćima.

Svjetla je bivalo sve manje, a veli prozirna mraka rastirali su se po krošnjama drveća. Jahačev je konj udisao kroz nozdrve prekrivene pjenom od znoja i teška napora. General Parmenion konja pomiluje objema rukama, te mu reče :

"Vihore moj, još malo, još samo malo!"

S jednog proplanka iz blizine su dopirali mnogi glasovi, pjesma i svirka. Mladić dobro oslušne, i onda odluči krenuti tim smjerom. Sve bolje su se mogle vidjeti vatre u daljini i ljudi kako plešu i pjevaju. Jahač još bolje napregne uši, i oslušne riječi.

"... kralju naš asirski,

kralju naš asirski... "

A onda bi vjetar slijedeće stihove odnio na sjever, pa su zatim opet pjevali:

"...kralju naš asirski,

kralju naš asirski..."

Jahač se sve više približavao, i kad je bio na udaljenosti od nekoliko stotina koračaja, sjahao je i legao u žbunje. K njemu su jasno dopirali glasovi:

"Naša su srca tvoja
kad zora zarudi ,
o kralju naš asirski!
Žar se naših srdaca
upravlja k Tebi
I kad u njima čežnja
za ljubavlju se javi.
O kralju naš asirski!
Kad naše snove krijepi radost,
i kad proljeće rodi sunce i život,
i tad smo tvoji,
o kralju naš asirski!"

Dok je ležao u žbunju, jahača obuzme ljepota pastirske pjesme, i on se nadao da će pjevači nastaviti poslije onog stiha "...i tad smo tvoji, o kralju naš asirski". Medjutim, nastala je tišina, i jahač je mogao vidjeti samo tminu crne i neprozirne noći, i šum poneke grančice, koja bi se zanjihala pod naletima blagoga vjetra.

Odjednom njegov konj zarže, jednom, dva puta, i jeka tog rzanja rastirala se proplancima i padinama i ponovo vraćala u Makedončevo uho. Zatim se, munjevitim skokovima, jahaču približiše tri snažne muške sjene.

"Tko si?",

upita ga jedan od njih na lošem sjevernoasirskom dijalektu.

"Sluga sam moćnog perzijskog kralja!", odgovori Makedonac jedva dišući.

"Kakvog perzijskog kralja... perzijskog kralja... jeste li čuli nekakvog perzijskog kralja? Odgovaraj!"

"Jest, sluga sam moćnog perzijskog kralja, i idem u grad Sard sa posebnom kraljevom

porukom izaslanstvu grčkih gradova. Nemam nikakvih novaca, ni perzijskih, ni egipatskih, ni grčkih. A asirsko je carstvo davno propalo, i njihov glavni grad Niniva još gori od silnog požara!"

"Jeste li čuli", obrati se ispitivač svojim prijateljima, "da je asirsko carstvo propalo, da Niniva još gori od silnog požara...?!"

Tada Makedonca pustiše, i on se ustane. Trojica pastirskih čuvara ispričaše se Makedoncu, pod uvjetom da je istina ono što tvrdi, i da nema nikakvih zlih namjera.

"Kunem vam se perzijskim bogovima, da govorim istinu, i da je asirsko kraljevstvo propalo!", potvrdi srčano Makedonac.

Pastiri ga tada pozvaše, da dodje k njima u logor, jer da će ga počastiti kako to zaslužuje gost, koji donosi dobre vijesti.

"Mi smo pastiri i asirski kraljevi su nam slomili kičmu, i nitko od naših plemena već nekoliko desetljeća ne silazi u dolinu. Držimo se daleko od gradova i asirskih policajaca!", reče jedan od njih.

"Sada slobodno možete sići u gradove, jer je perzijska vlast puno blaža, i ne proganja starosjedioce i ne zabranjuje njihove bogove. Bolji su od Asiraca, ali su proročanstva već nagovijestila njihovu propast!"

"Propast?!!!",

ponovi za njim jedan od pastira dok su ulazili u logor, a Makedonac odšuti ćuteći u nosnicama miris pečena mesa.

Pripovijetka trideseta

Dim i vatra nad Ninivom

Planinski logor je bio ogroman, i u njemu je moralo obitavati barem nekoliko stotina ljudi.

Sastojao se od staja ispletenih od grana, i malenih kućica s pokrovom od ravnih kamenih ploča . Medju pastirima je mnogo djece, i ona pobjegoše prestrašena čim ugledaše stranca.

Kad su Makedonca doveli pred starješinu naselja, i kad je on potvrdio da je asirsko carstvo uistinu propalo, nastalo je neopisivo veselje u logoru. Svi su se uhvatili rukama za ruke i načinili ljudski lanac, koji je opasivao tri velike logorske vatre.

I onda započeše pjevati:

"Naša su srca Tvoja
kad zora zarudi,
o kralju naš perzijski!
Žar naših se srdaca
upravlja k Tebi
I kad u njima čežnja
za ljubavlju se javi .
O kralju naš perzijski!

Radost i ushit otkidali su se s njihovih usana i letjeli k nebu, kad bi izgovarali riječi "o kralju naš perzijski". Makedonca odmah posjedoše sučelice starješini logora, i staviše predanj velike količine mesa, kruha i pun mijeh vina.Započeo je ispitivati svoga gosta o svim pojedinostima: o tome koje bogove štuje perzijsko carstvo, gdje im je glavni grad, kojim se službenim jezikom govori, i o tisuću drugih sitnica.

Ujutro je mladić uzjahao konja naprćen velikom količinom hrane, mesom, kruhom, ukusnim planinskim kolačima, i s dva mijeha: jedan je bio pun izvorske vode, a drugi vina. Kad je uzjahivao starac mu je dobacio slijedeći savjet:

"Kad stvaraju carstva, i kad njihova borna kola pred sobom pale i pljačkaju, mladiću, idi u planine, daleko, daleko, i skrivaj svoj pogled od ljudskog lica! Mi smo se spasili upravo na takav način!"

Makedonac je nastavio svoj put obroncima planina, a u naselja u dolinama nije silazio želeći izbjeći svaki mogući rizik. Dani su prolazili i on se, slijedeći čuveni kraljevski put od grada Suse do grada Sard, približavao Ninivi, bivšem glavnom gradu asirskog kraljevstva.

S velike su se udaljenosti vidjeli vrući, crveni plamenovi i gusti oblaci crnoga dima, kako se penju visoko, i izmiču ljudskom pogledu daleko u prostranstvima neba. S plamenovima i dimom k bogovima se dizao plač i jauk porobljenih, poklanih i spaljenih naroda. Svećenici i proroci bezbrojnih plemena govore da se plamen i dim , i ljudski jauk, s kraljevskih palača u Ninivi još dugo neće ugasiti, i da je to kazna za počinjenu nepravdu, i kao opomena današnjim i moćnim budućim vladarima.

Zaklinjući pogled od tog strašnog prizora, jahač je usmjerio svog konja prema zapadu s osjećajem olakšanja, jer se put pred njim skraćivao.

"Još samo nekoliko dana, i bit će začet jedan od najmoćnijih ljudi od praiskona do dana-današnjega!", pomisli udahnuvši planinski zrak .

Zanoćio je tri puta, i četvrti se dan približio najzapadnijem azijskom gradu, Bizantu, kojeg su Grci iz Megare prije nekoliko stoljeća osnovali u Maloj Aziji. Prikradao se gradskim zidinama puteljkom kroz pašnjake , zaobišao zgrade vladine uprave, i stigao u luku neprimjećen.

Tamo ga je danima nestrpljivo čekao jedan od najboljih ladjara , a bio je unajmljen i isplaćen unaprijed u zlatnicima od predstavnika vlade Filipa Makedonskog.Ladjar je sve te dane proveo u čudjenju i strahu, da ne sudjeluje u kakvu opasnu i nepoštenu poslu, i da ga ne otkriju doušnici perzijske vlasti.

"Hvala bogovima što si još ovdje!",

reče jahač ladjaru ukrcavajući se na brod.

Nebo je bilo sivo, nabreklo, tmurno,a oluja koja bi mogla naići potopila bi brod kao orahovu ljusku. Nitko živ u ovakvim uvjetima ne napušta luku , a kad je taj ladjar, premda vješt i najvrsniji, s mladićem i njegovim konjem krenuo na suprotnu obalu, prema Makedoniji, svi ostali brodovlasnici u luci gledali su ga ne skrivajući čudjenje.

"Moćni gospodaru", obrati se ladjar mladiću,"reci mi koji su to tako hitni i presudni razlozi što nas tjeraju da isplovimo u susret oluji. Ako se iz ovih oblaka prospe pljusak i vjetar, vaši će nas

poslodavci morati tražiti na dnu mora!"

Pripovijetka tridesetiprva

Pitanja bez početka i kraja

More se pjenilo i vrelo kao lonac s kipućom vodom. Ladjar je skrajnjim naporima kontrolirao brod, a ogromne kapi kiše su se otkidale od nepreglednih oblaka. Ali, bogovi su odlučili propustiti barkicu i njene putnike, da živi i zdravi dospiju na drugu obalu.

Tog dana predvečer general Parmenion je dojahao pred kraljevsku palaču u Peli, glavnom gradu Makedonije. Prema prethodnom planu, koji je bio načinjen do u najmanje sitnice, kasnio je dan ili dva, i mnogi su u palači već mislili da su ga uhvatili doušnici perzijske vlade, ili , da je, možda, nastradao od ruke negostoljubljivih i prema strancima neprijateljski raspoloženih plemena.

Veliko je veselje zavladalo kad su ugledali generala kako prilazi palači. Dojavnici odmah javiše kraljevim suradnicima, a oni kralju Filipu Makedonskom i kraljici Olimpiji.

"Proročanstva se ipak ostvaruju!", reče kratko Filip svojoj ženi.

"Oh, dragi kralju, preko naših će udova, naših tijela, naših dodira i poljubaca bogovi utemeljiti novi svijet!", odgovori Olimpija Filipu, i nastavi: "Ali, ipak se strašim jer je tajni tekst egipatskih bogova nepravedno otet Egipćanima, a mi smo ga onda opet nepravedno oteli tim kradljivcima!"

"Svjetska se povijest ne odvija kako je bilo predvidjeno, i mnogi su se narodi uzoholili i ne prinose žrtve svojim bogovima, a mi ćemo učiniti sve da na svakom koraku postupamo pravedno, i bogovima ćemo biti poslušni!", reče Filip.

"Oh, najdraži kralju...", izusti Olimpija plačući.

Tada u kraljevski salon udje general Parmenion sa zlatnom kutijicom na kojoj je bio ucrtan znak lotosova lista. General pridje kralju i kraljici, te im se pokloni.

"Evo, ovo je tajni egipatski tekst o ljubavnom općenju sa ženama!", reče i otvori kutijicu, te izvadi svitak i započe čitati:

"Bogovi pozdravljaju Egipat kao svoje jedino svetište na zemlji..."

Tu zastane jer mu pridje kralj, rekavši:

"Generale, dugujem ti našu odanu kraljevsku zahvalnost za izvrsno obavljen zadatak!"

"Nadam se da ću još dugo godina služiti tvojem kraljevstvu, a, onda, kad se rodi novi vladar, da ću službu nastaviti pod njegovim zapovjedništvom!", odgovori Parmenion.

Rekavši to, general uz naklon izidje iz kraljevskog salona. U bezbrojnim prostorijama kraljevske palače počela je velika svečanost, a kralj i kraljica su se pripravljali stvoriti čovjeka, koji će biti vrsniji i mudriji od svih smrtnika, i bit će nalik besmrtnim bogovima.

S obližnjeg Olimpa su gledali moćni Zeus, i svi bogovi njemu potčinjeni, u osvijetljene prozore kraljevske palače u Peli. Svidi im se bogobojažljivost kraljevskog para, i oni odlučiše dočekati novog zemaljskog kralja, koji će se noćas začeti, raširenih ruku i s bogatim darovima.

Noć je bivala raskošnija i svjetlija od dana, i cio se svijet pretvorio u mio i sladak zagrljaj, u poljubac, u jedan krasan stih. Kralj i kraljica su svojim užicima doticali pramenove neba, lebdjeli, i nestajali u uzvišenim proplamsajima slasti.

Svirale su harfe, najprije jedna, pa onda više njih, i zatim cijeli orkestar, i to se sviranje čulo u velikim daljinama. Oh, kako bogovi znaju prirediti svečanost prepunu slasti, kad to zažele!

Kad se rodio, dječačiću dadoše ime Aleksandar, a otimao je simpatije i ljubav i onima, čija su srca teška i nepristupačna. Majka mu je od rana dala čitati najljepše Homerove stihove, one u kojima se veliča junaštvo, mudrost, pravda, i odanost vječnim i besmrtnim bogovima. Dječačić Aleksandar rado je čitao dugačke pripovijesti o sinu kralja Peleja i boginje Teti, o neustrašivom junaku pod Trojanskim zidinama , Ahileju.

Tih su godina u cijelom makedonskom carstvu, po trgovima slavnih grčkih gradova, i po najudaljenijim prostranstvima i planinama Perzijskog kraljevstva, pripovijedali carski službenici, filozofi i pastiri, da je rodjen neustrašiv i moćan vladar, da će žezlo vlasti preuzeti od bogova, i da će pred njegovim mačem pasti i najmoćnije vojske svijeta.

Dječak je brzo sazrijevao, i za nekoliko godina njegovom strogom razumu i oštrom pogledu ništa nije izmicalo . Postavljao je svojim roditeljima teška i složena pitanja, i na njih u kraljevskoj palači nitko nije znao odgovoriti. Tada je njegov otac poslao poziv velikom grčkom filozofu Aristotelu, da dodje podučavati budućeg vladara "jer da smisao njegovih pitanja nema ni početka ni kraja, i da ni najmudriji Makedonci nisu u stanju dati nekakav odgovor"!

Pripovijetka tridesetidruga

Četa mravi protiv čete slonova

U očekivanju filozofa Aristotela, Aleksandar je obilazio Makedoniju i razgovarao s najstarijim ljudima i pjesnicima. Po noći bi gledao zvijezde, a poduke iz vojnih vještina davao mu je general Parmenion.

Onda je došao Aristotel iz Atene, jedan od najvećih filozofa što su ih bogovi poslali na svijet. Cijela je Makedonija dolazila u palaču pozdraviti i pokloniti se mudracu. Premda to nitko nije očekivao, filozof je bio jednostavan i pristupačan, i pristajao je razgovarati s djevojkama i dječacima, njihovim majkama, i starim ljudima.

Budući vladar Aleksandar zadavao je grčkom filozofu teška pitanja još od onog trena kad je Aristotel prekoračio prag kraljevske palače.

"Učitelju, kakav je odnos izmedju smisla, čovjeka i razuma, je li svijet načinjen od jedne supstancije kao što je voda, vatra, zemlja ili zrak? Vlada li uistinu svijetom jedan-jedini zakon, kojeg je filozof Heraklit nazvao logosom? Je li istina da postoji onaj idealni svijet ideja, koji je vječan i nepromjenjiv, dočim je zemlja samo nesavršena kopija toga idealnoga svijeta?"

Čuvenom Aristotelu nije bilo lako odgovarati na takva pitanja, jer ni većina grčkih mudraca nije bila suglasna u svojim stavovima.

"Filozofija nije kao kovačnica , u kojoj se kuju konjske potkove, i kad se ove potroše, onda se skuju nove potkove. Filozofija jest put ili način ljudskog mišljenja, kojemu je cilj znati istinu, učiti ljude vrlini i kreposti. Filozofija je znanje istine, a znanje istine jest znanje uzroka. Ali filozofija ostaje umijeće smrtnih ljudi, i samo besmrtni bogovi znaju da znaju posljednje istine! ", reče Aristotel Aleksandru.

Ali mladi makedonski princ, kojemu su proroštva odredila posebnu ulogu u svjetskoj povijesti, pitao je i dalje, i tim pitanjima nije bilo kraja. Na to je Aristotel, dan prije no što se odlučio vratiti u Atenu, rekao princu:

"I bogovi su izgubili kontrolu nad svijetom. I njima drhte ruke i misli pred budućnošću smrtnih ljudi. Što se ljudi tiče, oni su postali veoma izopačeni, znaju sve manje i posve su podjetinjili.

Egipćani su stari, najstariji narod, koji je svojim očima gledao stvaranje svijeta, dijeljenje svjetla od tmine, pretvaranje kaosa u kozmos. Egipćani su komunicirali sa svjetskim bogovima prirodno i jednostavno, kao što Grci danas komuniciraju sa svojim susjedima. Grci su puno, puno tisuća godina poslije to umijeće učili od Egipćana, i kod njih se već osjećao zaborav u odnosu na praiskon, kojem oni nisu mogli prisustvovati. Zato su izmislili filozofiju, da ih ona nauči onomu što su Egipćani gledali svojim očima. Grčka je filozofija unijela zbrku u ljudsko mišljenje tvrdeći da je svijet načinjen ili od duha ili od materije, a svaki je Egipćanin znao da je stvoren i od jednog i od drugog!"

Nakon nekih nesretnih dogadjaja, umro je kralj Filip Makedonski, a princ Aleksandar je imao dvadeset godina, i odmah je preuzeo odgovornost za kraljevstvo. Ubrzo nakon toga iz Male Azije su neki nepoznati i čudni ljudi, koji nisu bili ni Perzijanci, ni Grci, ni Židovi, ni Egipćani, ni Makedonci, otišli u Tebu , javiti da je novi mladi kralj iznenada umro.

Grčki su gradovi odmah zatim pod vodstvom Tebe organizirali ustanke i pokušali zbaciti makedonsku vlast. Kao grom iz vedra neba, već za nekoliko dana Aleksandar je ujahao u grčke gradove sa velikom vojskom. Tebanci su raširenih usana i u strahu gledali gnjev makedonskog kralja dok grčke države jednu za drugom vraća pod svoju vlast.

Kad se Aleksandar vraćao s prvog ratničkog pohoda , u glavnom gradu Peli Makedonci su mu priredili vatren doček: ogromna mnoštva gradjana preplavila su središnje ulice i trgove, i

pozdravima i pjesmom pozdravili svog vladara.

Tih je dana makedonski kralj sazvao svoje suradnike, savjetnike i najbolje generale, koje je predvodio mudri Parmenion.

"Makedonija je mala zemlja okružena Grčkom na jugu i velikom Perzijom na istoku", započe govoriti Aleksandar, "ali su bogovi odlučili da je učine velikom i moćnom . Mi naše carstvo moramo proširiti na istok, na Malu Aziju, i duboko u azijski kontinent!"

"Ali Perzija je beskonačna i moćna zemlja, i njihovi generali mogu skupiti stotine tisuća najboljih vojnika. Perzijske su satrapije bogate, i oni vladu u Perzepolisu mogu pomoći novcem, zlatom, oružjem i nepotrošivim količinama hrane!", reče jedan od generala.

"Makedonija je u odnosu prema Perziji kao četa mravi u odnosu na četu slonova!", reče drugi general.

Aleksandar je šutio dugom i zagonetnom šutnjom, a onda se ustao i rekao:

"Točno je da je Makedonija mala, a Perzija velika, točno je da mi imamo malobrojnu vojsku u odnosu na Perzijance koji mogu unovačiti deset, sto , tisuću puta više vojnika. Točno je, dakle, da ću ja predvoditi četu mravi protiv čete slonova. Ali, besmrtni su bogovi odlučili da na zemlji bude stvoreno novo neizmjerno carstvo, i ja ću predvoditi četu mravi, koja će pobijediti četu slonova!"

Pripovijetka tridesetitreća

Zakletva na Ahilovu grobu

"Nema više muškaraca sposobnih za vojsku , nema ni jednoga jedinoga u našim selima i gradovima, na okolnim proplancima i planinama. Ostale su samo žene, djeca i starci, i ljudi se boje da će pomrijeti od gladi, jer nema tko obradjivati zemlju i uzgajati stoku!"

Tako je govorio kraljev povjerenik generalu nadležnom za regrutaciju, a bio je iz jedne od najudaljenijih makedonskih provincija, na granici s Ilirima . General je htio prikupiti što više vojnika,

ali ga je lice kraljeva povjerenika, prekriveno grčem boli i molbe, natjeralo da objavi završetak regrutacije.

U cijeloj Makedoniji nije ostao ni jedan mladić sposoban za vojnu službu , a generali su uspjeli sakupiti jedva trideset i pet tisuća vojnika i pet tisuća konjanika.Tome treba pridodati malu morsku flotu, koju su kao svoj prilog dali neki grčki gradovi zajedno s Atenom.Vojna kolona je krenula nedugo zatim, u zoru, i s njom su se na putu pridružile silne i nepodnošljive nedoumice.

"Što misliš kud će se uputiti makedonska vojska, i kad će nas ponovo ugledati oči naše djece?", pitao je zapovjednik konjanika svog starješinu generala Parmeniona, Aleksandrova zamjenika.

"Idemo najprije na sjever, da zavaramo Perzijance, i otud ćemo se spustiti u Malu Aziju, osloboditi tamošnje stare grčke gradove . Tamo su rodjeni i živjeli prvi filozofi , i tim gradovima hoćemo vratiti slobodu, kao znak poniznosti i poštovanja prema filozofiji. A poslije, poslije ćemo se možda vratiti u Makedoniju!", odgovori Parmenion.

Zapovjednik konjanika odjaši uz kolonu vojnika i pronadje drugog generala, Parmenionova zamjenika, i upita ga kud su krenuli i kad će se vratiti u Makedoniju.

"Ići ćemo najprije na jug", započe odgovarati Parmenionov zamjenik, "jer se jedino tako možemo zaštititi od jakog sjevernog vjetra. Otud ćemo krenuti u Malu Aziju, osloboditi grčke gradove. Naš kralj Aleksandar se želi pomoliti na grobu neumrlog Ahileja, a potom ćemo se možda vratiti u Makedoniju, ili krenuti na istok!"

Utonuvši u razmišljanje, konjanički se zapovjednik vratio svojim vojnicima. Tada mu pridje jedan od njih, držeći štit i mač uzdignute, kao da će svaki čas započeti borba, i upita ga:

"Zapovjedniče, ide li naša vojska smiriti pobunu u Ateni, jer sam čuo da se o tome govorilo, ili u Malu Aziju osloboditi grčke gradove, ili na rijeku Dunav proširiti Makedonsko carstvo na tom području?"

Konjanički se zapovjednik nasmije, a onda uozbilji, podigne desnu ruku, i uperi svoj kažiprst prema nebu, te reče:

"Vidiš li gore na nebu, daleko, daleko, one plave oblake, i one ptice s moćnim krilima što lete ispod njih, upravo onamo ćemo krenuti i mi, kud krenu oblaci i ptice, i zaustavit ćemo se tamo

gdje se zaustave i oni. A potom ćemo se možda vratiti u Makedoniju!", odgovori konjanički zapovjednik svom vojniku.

Vojska se nekoliko dana nakon polaska iz Pele ulogorila u blizini mitskog grada Troje, kojeg su bogovi Apolo i Posejdon opasali snažnim zidinama. O tom činu ne postoje sjećanja smrtnih ljudi, jer se to zbivalo u tamnim i dalekim počecima povijesti.

Ne izustivši ni jednu riječ svojim generalima, koji su ga okruživali, kralj Aleksandar se ustane i krene prema maloj uzvisini nekoliko stotina koračaja daleko od njihova logora. Odmah se potom ustane i general Parmenion, njegov prvi zamjenik, a za njim svi ostali gnerali, pa onda niži zapovjednici, i sva vojska.

Aleksandar se uspne na brežuljak, za njim opet krenuše generali, a vojska ostane stajati na nogama okružujući svoje zapovjednike sa svih strana. Medju tim silnim mnoštvima nastade odjednom tišina, i oni usporiše svoj dah, kao da im je netko svemoćan i strog dao takvu zapovijed.

Tada se Aleksandar uspravi i stade govoriti:

"O, vi sinovi božanskih Makedonaca, vi viteški vojnici čvrstih pesnica i oštra mača, vi divni generali što dobiste sjajne i nezaboravne pobjede! Pozdravljam vas pozdravima mog krotkog i pravednog srca, ovdje na grobu vječnog Ahileja. Vidite li koliko nas je , netko bi rekao malo, a netko,tko bi gledao s visoka, rekao bi prestrašen da su ovdje pod Troju došli svi Makedonci i Grci, i neustrašivi Iliri.

Vidite li okolo livade, životinje, biljke! Tamo prema jugu je Grčka i glasovita Atena, a prema zapadu Makedonija i naš glavni grad Pela. Ovamo na istok širi se nepregledna Perzija, a tamo daleko na jugu je Indija, a malo bliže božanski i vječni Egipat. Sve ovo što vidite golim okom, sve je to jedan, jedinstven i nedjeljiv svijet: čovjek u njemu ima svoj značaj i smisao , kao što ga ima jedan cvijet ili jedan oblak, ili jedna-jedina ljudska misao.

Svi mi pripadamo jednom božanskom redu, i dužnost nas smrtnih ljudi jest da podupiremo i učvršćujemo taj red. Kao što dorski ili jonski stupovi podupiru krovove naših svetih hramova. Ne činite svojim mislima i svojim mačevima nikakve nepravde svemu što je živo: čovjeku, životinji, biljci.

Ne činite nepravdu ni bogovima, nego im prinesite žrtve, i zapamtite da ste smrtni, a

smrtnim srcem ne smije zavladati oholost. Dajmo zavjet ovdje, na grobu vječnog Ahileja, besmrtnim bogovima, da našim mačevima i našim mislima nećemo činiti nepravdu ni ljudima ni bogovima!"

Svi su za njim ponavljali: "...da našim mačevima i našim mislima nećemo činiti nepravdu ni ljudima ni bogovima!"

Pripovijetka tridesetičetvrta

O rzanju perzijskih konja

Bio je mjesec svibanj, i preostali nanosi snijega na planinama su se topili, a život je počeo bujati na livadama i pašnjacima. Uzduh se ispunio mirisom cvijeća i opojnim proljećem. Ljudi su ćutjeli, dok udišu taj proljetni zrak, koji je stizao s obližnjih planina i mora, da udišu neki usud, neku svemirsku zapovijed, i da je tek kucnuo čas da se ona počinje ostvarivati.

Bila je gluha i duboka noć u logoru Aleksandra Makedonskog, kad su počeli stizati glasnici sa sjevera, juga, istoka i zapada. Svi su nosili jednu jedinu vijest: Perzijanci nadiru sa obronaka planina, iz dolina i ravnica, izlaze iz riječnih kanjona, stižu s mora.

"Mi smo potpuno okruženi, i nije nam preostao slobodan prolaz niti u širini jednog ljudskog koraka!", rekao je jedan od glasnika sav očajan.

Aleksandar hitno pošalje po generala Parmeniona, ali on nije spavao. Bio je već dugo budan, i osluškivao je u daljini rzanje perzijskih konja.

"Čuješ li ovo rzanje ?!", reče Parmenion glasniku vidjevši ga zaprepaštenog. "Konji su im preplašeni i suviše stegnuti remenima. Jahači su, dakle, još preplašeniji i nisu sigurni kako na nas udariti!"

Izustivši tih nekoliko riječi, Parmenion požuri k Aleksandru, koji se već bio obukao dok su mu stražari dovodili konja. Bili su se poustali i svi ostali generali i niži zapovjednici, i svi su stajali na maloj udaljenosti od kralja.

"Pustimo im konjanike da udju posred našeg logora, a mi ćemo pješadiju i naše konjanike

razvući na lijevu i desnu stranu!", reče Parmenion Aleksandru.

"Ima li tkogod drugi kakav prijedlog?", upita kralj.

"To je najmudrije što možemo i moramo učiniti!", rekoše nekolicina njih uglas.

Kralj s generalima i Parmenionom još podijeli nekoliko besjeda, te se dogovoriše o ostalim zadacima, i onda se razdvojiše, svak na svoju stranu. Logor se makedonske vojske isprazni za nekoliko časova, i pješadija i konjica, kako je predložio Parmenion, razvukoše se široko na lijevu i desnu stranu.

Kad je i posljednji perzijski konjanik ujahao u makedonski logor, makedonska se konjica pod zapovjedništvom generala Parmeniona poče vraćati natrag i udarati na neprijatelja. Premda daleko brojniji, Perzijanci su počeli popuštati po bokovima, a onda im se obrana potpuno raspala, i mrtva, krvava tijela njihovih vojnika nestajala su pod kopitima vlastitih konja.

Bitka je bila dobijena brzo, prije svanuća, a preostali perzijski vojnici razbježali su se na sve strane. Njihovi su konji u galopu rzali bez jahača, i vrtjeli se u krug.

"Čuješ li kako rzaju ovi perzijski konji?", upita Aleksandar Parmeniona.

"Tako su rzali i noćas kad su nas napadali, i bilo je jasno da su preplašeni i previše stegnuti!", odgovori general.

Nedugo zatim,većina maloazijskih gradova, Milet, Efes, Alikarnas i Sard, pali su Aleksandru u ruke uglavnom bez borbe. Makedonski je kralj zabranio svojim vojnicima pod najtežim i najstrožim zakletvama, da se osvećuju nad civilima, ili na bilo čemu što je stvorila ljudska ili božanska ruka.

"Zapovijedam vam da ne zgazite niti jedan cvijet na trgovima i parkovima osvojenih gradova. Podsjećam vas na zakletvu koju smo dali bogovima na Ahilejevu grobu!", reče kralj svojim vojnicima.

U Zeusovu hramu u gradu Gordio čuvao se već tisuću godina gordijski čvor, i nitko ga nije uspio razvezati. Nalazio se na kolima osnivača grada imenom Gordia, i proročišta su obećavala azijsko carstvo onomu tko ga razdriješi.

Kad je Aleksandar došao u Zeusov hram prinijeti žrtvu, mnogi su iz njegove pratnje okušali sreću s nadom da će razdriješiti čvor.

Zagledavali su ga odozgo, odozdo, s lijeva i desna, ali nisu nalazili rješenja. Čvor je bio višestruko zavezan, s jedne strane za jaram, a s druge za rudo. Kad je obavio žrtvu, kolima je prišao Aleksandar i jednim udarcem mača rasjekao čvor.

Pripovijetka tridesetipeta

I bogovi silaze na zemlju...

Perzijanski vojnici, pobijedjeni kod Troje, razbježali su se po cijelom carstvu. Svugdje gdje su stigli o makedonskoj su vojsci pripovijedali kao o strahu i trepetu. Ljudi u dalekim provincijama carstva, koji su ispitivali i slušali preživjele vojnike, ostajali su zaledjena daha.

"Zar je moguće da samo jedan makedonski vojnik može nadjačati ili čak i pobiti deset, dvadeset ili čak sto perzijskih?!", pitali su ljudi lupajući se po prsima.

Ali bitke su tek bile započele, i bila se upravo pripremala jedna nova. Više od šestotisuća do zuba naoružanih vojnika marširalo je pred perzijskim kraljem, a s druge strane ih je kod grada Issa očekivao Aleksandar sa samo četrdeset tisuća.

Pripovijeda se da je tih mjeseci beskonačno Perzijsko carstvo umiralo satrto teškom i nepodnošljivom šutnjom u očekivanju ishoda bitke.

"Pobijediti s četrdeset tisuća vojsku od šeststotina tisuća mogu samo besmrtni bogovi s neba, a možda ni oni!", šaputalo se od usta do usta u Persepolisu, Susi, Ekbatani. Svejedno su ljudi tu rečenicu izgovarali ošamućeni, drhteći, dok su im se grla stezala u grču.

Jedno su vrijeme Aleksandar i perzijski kralj stajali sučelice jedan drugom, i gledali se zagonetnim pogledima. Prvi je krenuo Perzijanac s četrdeset tisuća oklopljenih pješaka i tri tisuće najvrsnijih konjanika. Njihova je konjica udarila po makedonskoj pješadiji, ali se zbog silnog otpora počela povlačiti i podnositi velike gubitke.

Istodobno je Aleksandar udarao po krilima protivnika, i za sobom ostavljao brda mrtvih tijela. Načinjena od izmučenih krvavih vojnika i rasječenih konja, ta su brda bila nepregledna i

zastrašujuća. Iz njih se uzdizao miris krvave, nepodnošljive smrti, i činilo se da na tim poljima mrtvo i umorno leži cijelo Perzijsko carstvo!

Očima, u kojima se zgrčio beskrajni bol i strah, gledao je perzijski kralj svoje najelitnije jedinice kako u sudaru s makedonskom vojskom propadaju u zemlju, u krvi,u hropcima, u jauku. Videći ga iz daljine kako promatra taj užas, nekoliko je makedonskih konjanika pojurilo za njim, ali je on uspio pobjeći. Za sobom je ostavio ženu, nježnu i lijepu kao dašak proljetnog vjetra, te majku i dvije kćeri.

Kad se širom carstva pročulo da Aleksandar dobro postupa sa starosjediocima u novoosvojenim provincijama, i da prinosi žrtve njihovim bogovima, ljudi su počeli slijediti odbjeglog perzijskog kralja. Nadali su se da će vidjeti svojim očima tu moćnu i nepobjedivu makedonsku vojsku, i da će pozdraviti novoga vladara. U blizini logora prestrašenih ostataka perzijske vojske sakupljali su se starci i djeca, vrači, magi i svećenici. Ali Aleksandar nije dolazio, i svjetina je ostala razočarana.

Umjesto da uhvati perzijskog kralja i zavlada cijelim njegovim carstvom, Makedonac je krenuo prema Siriji, Feniciji i Egiptu. Gradovi Biblo, Sidon i Tir pali su bez ikakvih bitaka, a njihovi su stanovnici zbog toga dugo zahvaljivali bogovima.

Kad se vijest o velikoj pobjedi pročula u Makedoniji i Grčkoj, Aleksandru su počela pristizati brojna svečana poslanstva . Jedno od njih mu je donijelo zlatni vijenac najboljih grčkih gimnastičara, a drugo mu je poslanstvo uručilo knjigu sa stihovima , u kojima su ga uzdizali daleko iznad smrtnih ljudi. Makedonci su mu poslali bezbrojne pozdrave i poklone s izrazima duboke odanosti i ljubavi.

Ime se Aleksandrovo čulo iz bezbrojnih ustiju, i ono se počelo uzdizati u daleke i nedokučive visine. To je ime , dok bi ga izgovarali, oplemenjivalo ljudima duh i tijelo, kao da je ime besmrtnih bogova, i kao da ima snažnu i sigurnu iscjeljiteljsku moć. Ovako je tih dana pjevao jedan stari Perzijanac u dalekoj Ekbatani, glasom sjetnim i tužnim, kao da čezne za užicima mladosti:

"I bogovi silaze na zemlju
Voditi bojeve zemaljske.
Da zadrhte pred njima mora,

beskrajna duboka mora,
rijeke pred čijim vodama
zastaje ljudski dah.
I bogovi silaze na zemlju
Voditi bojeve zemaljske".

Mladja kćer odbjeglog perzijskog kralja, koja se zvala Statira, šutjela je sa svojom sestrom i majkom u šatoru što ga je za njih dao postaviti makedonski kralj. Zaticala je samu sebe kako joj pobjegne čežnja za Aleksandrovim očima, a on ih je posjećivao svaki dan uvijek s nekim novim ugodnim iznenadjenjem.

Jučer su im makedonski vojnici spleli vijence od poljskoga cvijeća, a danas su im uz ručak govorili krasne stihove grčkih pjesnika. Kad je posljednji put izlazio iz njihova šatora, Aleksandar je uhvatio čeznutljiv pogled u dražesnim Statirinim očima, i na njegovu licu tada zaigra veseo osmijeh.

Pripovijetka tridesetišesta

Zadaća zamaljskog vladara

Kad je Aleksandar ulazio u nepregledni i stari egipatski grad Menfi, dočekala su ga beskrajna mnoštva njegovih stanovnika. U makedonskom su kralju Egipćani prepoznali povratak prema kozmičkom redu i općoj pravdi. Stoga se ovdje priredjivala svečanost na kojoj će Aleksandar biti proglašen egipatskim faraonom. U ogromnom svetištu egipatskih bogova priredjivano je slavlje, koje nije bilo vidjeno još od najstarijih vremena.

Kad je novi egipatski vladar ulazio u svetište, svi su se državni službenici i gospodari egipatskih provincija prostrli po zemlji, kao znak poslušnosti i odanosti. Onda je ustao najstariji medju svećenicima i počeo govoriti:

"Evo onoga što nam ga šalje bog Amon, što ga je na svojim grudima dojila boginja Hathor. Evo onoga koji će božanskom Egiptu povratiti kozmički red. Njegovo ustoličenje začet će novi život u Egiptu: sunce će ponovo zasjati, Nil će se napuniti vodom, a pustinja će se povući daleko od naših kuća . Žene će početi radjati sinove, mudrace i nepobjedive vojnike, koji će pronositi slavu Egipta.

Veseli se Egipte, jer su sretna vremena ponovo stigla.Neka se u cijelom Egiptu srca razigraju, nek nestane straha i boli, jer je sunce ponovo počelo sjati!"

Zatim svećenici u ime bogova Horusa i Setha staviše Aleksandru oko vrata vijence Visokog i Niskog Egipta, a dva dijela carstva spojiše u jedno, i staviše pred kraljeve noge. Hor svećenika je pjevao hvalospjev bogovima, suncu, Nilu i novom faraonu.

Mnogobrojni Makedonci i Grci, koji su bili u Aleksandrovoj pratnji, bili su silno zaneseni. Činilo im se da sve to nije stvarnost, nego sladak i varljiv san, i da se oni nalaze negdje u Makedoniji i Grčkoj, i da će se od silnog uzbudjenja za nekoliko minuta probuditi.

"Ova je zemlja zaista božanska!", reče general Parmenion dok su izlazili iz svetišta.

Već sutra ujutro Aleksandar je sa svojom pratnjom krenuo prema Proročištu boga Amona u Siwi.

"Moram se još jednom pokloniti egipatskim bogovima u proročištu, koje je privlačilo filozofe, pjesnike i čudotvorce iz cijele Europe i Azije!", reče svojim suradnicima.

Došli su pred večer kad je crveno sunce tonulo iza ljubičaste zavjese daleko na horizontu. Približavajući se svetištu, Makedonci i Grci su bili obuzeti čudotvornim mirom, kakvog nikad prije nisu kušali.

Te noći Aleksandar je bio veoma uzbudjen, i ne mogavši zaspati do duboko u noć, izidje tiho iz svoje sobe, i ode u Amonovo svetište. Ogromni su stupovi , krovovi , te statue bogova bili oslonjeni o misteriozan i duboki pustinjski mir, i Aleksandar ga osjeti kako ga obuzimlje po cijelom tijelu. A onda začuje:

"Bog je u vama ljudima: u svakoj vašoj riječi, u svakoj vašoj misli, u vašoj nadi, u vašoj pjesmi. Neka ne misle smrtni ljudi , da su bogovi Egipta kao pastirski psi oko svojih stada! Bogovi su Egipta valovi Nila, koji stižu iz daleke i zagonetne Afrike, da bi Egipat učinili plodnim. Bogovi su Egipta žito, koje raste na vašim poljima, i bogovi su krotke i ponizne misli egipatskih poljodjelaca.

Bogovi su planine i mora, i zrak koji udišete!"

"Besmrtni Amone", pitao je zatim Aleksandar, "koja je uloga zemaljskih vladara, kako se oni trebaju odnositi prema svojim podanicima i prema ostalom živom svijetu"?

"Svijet, premda izgleda ogroman i beskonačan, krhak je i nježan. Kao cvijet, ili kao jedna-jedina latica: i samo blagi vjetrić je dovoljan da iščupa cvijet i rastrga njegovu laticu. Vladari moraju biti svijetu ono što je deblo svojoj krošnji, ili zemljano korito egipatskom Nilu. Vladari moraju štititi od svih nepravdi svoje podanike, i raditi u njihovu korist!"

"Nebeski Amone", pitao je dalje novi faraon, "a što bih ja morao činiti da mi oholost ne obuzme srce, i da ne počnem činiti zlo i svijetu i podanicima, i da mir i poniznost uvijek vladaju varljivim ljudskim razumom?"

"O mudri zemaljski vladaru, doista dobro ispituješ, jer smrtne ljude i njihove kraljeve često obuzimlju nedostojne i opasne strasti. Kad bi zemaljski vladar znao koliko bogovi ljube one što umiju vladati svojim srcima! Nego, dat ću ti jedan zavjet, i ako ga budeš revno obavljao, bogovi će tvojoj desnici uvijek davati nadmoćnu snagu, i neprijatelji će ti ničice padati pod noge.

Ne zaboravi: najmanje jednom u tri godine prerušit ćeš se u običnog hodočasnika, i dolaziti ovdje u Amonovo svetište u Siwi. Ta će te dužnost stalno podsjećati na obveze koje imaš prema bogovima, svijetu, i svojim podanicima. A sada te pozdravljam!"

Odlazeći iz Siwe, moćni je egipatski faraon krenuo na sjeveroistok, prema plavim prostranstvima Mediteranskog mora. Kad je sa svojom pratnjom prispio na obalu, izdvojio se od njih, i , prepun božanske inspiracije, počeo govoriti:

"Naredjujem da se ovdje osnuje veliki pomorski grad, neka u njemu bude izgradjena velika luka, i u nju nek uplovljuju najveći brodovi iz Europe i Azije. Nek' se u njemu nasele pomorci, trgovci, putnici svih naroda, i neka ih božansko svjetlo vodi u nihovom zemaljskom životu. Nek' u njemu bude proučavana i slavljena filozofija i znanost, i neka u taj grad dolaze mudraci iz cijelog svijeta!"

Tada neki predložiše da se gradu dade ime Aleksandrija, i svi se s tim složiše.

Pripovijetka tridesetisedma

Zapisi s početka ljudske povijesti

Na strmim planinskim prijevojima sustizali su se svježi vjetrovi iz daleke Perzije i oni topli s mediteranskog mora. Makedonski vojnici, marširajući ispred svog kralja, ćutjeli su ih na svojoj potamnjeloj koži, i ti topli morski vjetrovi vukli su ih na zapad, u Makedoniju. Ali, pred njima je stajalo jedno od najvećih iskušenja.

Spustivši se s planina u dolinu Eufrata, na samoj obali rijeke kralja je čekao neobičan muškarac dvadesetih godina, a izraz lica bio mu je krotak i dječački. Razgovarajući najprije s Aleksandrovim glasnikom, predstavio se kao odbjegli perzijanski vojnik, te da ima važne vijesti za makedonskog vladara.

Tek nakon dugačkih uvjeravanja, pustiše perzijanskog vojnika da se susretne s Aleksandrom.

"Tako mi perzijskih bogova", započe govoriti mladić, "reći ću moćnom vladaru samo istinu, i samo ono što su vidjele moje oči i čule moje uši. Po najistočnijim perzijskim provincijama satrapi zajedno s perzijskim kraljem skupljaju i naoružavaju vojsku. Govore da ih je više od četiristotinetisuća, a sve su kovačnice u Perziji zaposjeli oružari i kovači najmodernijeg oružja. Ja volim život: kad mi poljski vjetrić miluje lice, i kad ćutim toplinu sunca. Znam da moćnoga vladara sa zapada šalju bogovi, i naša će vojska izginuti, i Perziju će prekriti crna i teška smrt, i zato molim milost! Nek se ne sučele makedonski i perzijski vojnici, i nek Perzija bude prepuštena milosti vašega vladara bez krvi i mrske smrti!"

Aleksandru se svidješe ove riječi, i on pozove mladića da im bude poseban gost, te obeća i zakle se da će, ako to bude moguće, izbjeći krvave bitke. Nedugo nakon toga, perzijski je kralj Aleksandru poslao najprije jedno, pa onda drugo poslanstvo, s namjerom da dogovore mir, koji će odgovarati obojici.

"Moćnomu vladaru što ga bogovi šalju sa zapada perzijski kralj, pun hvale i najuzvišenijeg divljenja prema Aleksandru makedonskom, nudi dio carstva zapadno od Eufrata, i još deset tisuća

talenata za otkup žene, majke i dvije kćeri!", rekao je predstavnik prvoga poslanstva.

"Ni jednu od ovih ponuda perzijskog kralja ne prihvaćam", odgovori Aleksandar, "osim hvale i najuzvišenijeg divljenja, premda sam bogovima dao zavjet o poniznosti. Postoji samo jedna mogućnost da ja zaustavim svoju vojsku, i da Perziju ne prekrije jauk i bol: to je potpuna predaja perzijskog kralja i preostalih dijelova carstva!"

"Perzijski je kralj ahemenidskog roda", objašnjavao je predstavnik drugog poslanstva, "i u toj se kući već stoljećima radjaju moćni i ponosni vladari. Stoga on moli da ga pred njegovim narodom ne izvrgneš ruglu, nego mu ostavi dio carstva istočno od Eufrata. Da mu ne kažu da je beskonačno carstvo nasljedjeno od svojih otaca izgubio preko noći!"

Ali, Aleksandar je samo ponovio ono isto što je rekao prvom glasniku, pa su se dvije moćne vojske sudarile u blizini asirske Ninive, i otud je još dopirao pepel i vatra. Polja, na kojima se učvrstila vojska perzijskog kralja, pogled ljudskog oka nije mogao obuhvatiti. Teškim željezom oklopljene ljudske su glave jedna do druge stršile prema nebu, zbijene i zgusnute s dugačkim i oštrim kopljima, i njihova se snaga činila takvom da mogu izazvati bogove na nebu. U velikoj daljini, jedva vidljivi, bili su elitni konjanici čekajući kraljevu zapovijed.

Aleksandar je sa svojom vojskom udario kad se na horizontu vidjelo prvo svjetlo dana: general Parmenion je napao sa svojom konjicom po bokovima, vrteći se u krug. Ti su se Parmenionovi krugovi sve više sužavali, i vidjelo se da on želi izbiti nasred te nepregledne ravnice. Aleksandar je predvodio ubojitu pješadiju, i pred njihovim smrtonosnim kopljima nije ostajao živ ni jedan perzijski vojnik.

Krikovi i jauci stizali su sa svih strana, i oni su odjednom prekrili nebo nad Perzijom: njihov kralj, jedini preostao živ, pobjegao je prema planinskom masivu.

Nekoliko dana nakon bitke, u Aleksandrov su logor stigla poslanstva Babilonije, Suse i Persepolisa, jer htjedoše kralju predati vlast nad tim gradovima. Poslije, kad su čete makedonske vojske prispjele tamo pronašle su neizmjerno blago, koje je skupljano još od njihova osnutka , a otad su prošle mnoge tisuće godina. Neki grčki pisci i filozofi, koji su bili u Aleksandrovoj pratnji, nisu mjesecima izlazili iz osvojenih kraljevskih palača na svjetlo dana čitajući tajne spise sastavljene na počecima ljudske povijesti.

Pripovijetka tridesetiosma

Prijatelj Grka i filozofije

Nakon silnih pobjeda i hvalospjeva, i mnogih pokorenih naroda, koje je ostavio iza ledja, Aleksandar se sve češće osjećao toliko moćnim, da toj moći nije mogao svojim očima vidjeti granice. Došavši u misterioznu Babiloniju, htio je iskušati bogove, mage i svećenike. Tamo stoluje od najtamnijih početaka ljudske povijesti svomoćni bog Marduk sa svojim svećenicima.

"Koje su granice moći zemaljskog vladara, i kako se podanici moraju odnositi prema svom kralju?", pitao je Aleksandar proročište boga Marduka.

"Granica moći zemaljskog vladara jest njegov razum, ako mu preostane, jer je u tih ljudi oholost velika i neukrotiva. Podanici moraju služiti svoga kralja, ako on pravedno postupa, ali ne ako bi tim služenjem sebi nanosili štetu ili drugim podanicima nepravdu!"

Kad je izišao iz svetišta, dan je bio vedar, i on osjeti čežnju da krene dalje na istok, uhvatiti odbjeglog perzijskog kralja. Nedugo nakon što se uputio sa svojom vojskom, jedno mu je poslanstvo satrapa Bessa donijelo na svojim rukama mrtvo tijelo perzijskog kralja.

Kad ga je poslije dao sahraniti sa svim počastima koja pripadaju kralju, makedonski govornik u prigodnoj besjedi je rekao:

"Sahranjivanjem ovog mrtvog tijela, sahranjujemo veliko i moćno perzijsko carstvo. Od danas slavni grčki gradovi i njihovi filozofi i pjesnici mogu snivati mirne sne, jer Perzijanci nikad više neće sa svojom vojskom krenuti na njih. Sada je novi kralj i gospodar svijeta Aleksandar Makedonski, prijatelj Grka i filozofije!"

Prelazeći dalje planinske lance i velike rijeke, Aleksandar je uhvatio satrapa Bessa , a perzijski ga je sud zbog veleizdaje osudio na smrt. Jedan drugi moćnik na istočnim rubovima bivšeg perzijskog carstva potom se suprostavio makedonskoj vojsci. Aleksandar ga je dao zarobiti, a potom se oženio njegovom kćeri, čijoj ljepoti nije mogao odoljeti.

Slavlje je trajalo nekoliko dana, i svo to vrijeme nije se prekidalo ni po noći ni po danu. Visoko u planinskim masivima makedonski vojnici mogli su svojim prstom dotaknuti nebo, i oćutjeti studen i led što je dopirao sa vrhova obližnje Himalaje. Nakon tih svih godina neprekidnog marširanja i ratovanja, njihov zapovjednik je u planinskoj utvrdi uživao, i tim užicima nije bilo kraja.

Jarkocrveni plamenovi uzdizali su se na ognjištu postavljenom na sredini prostorije,u kojoj je Aleksandar provodio noći sa crnoputom Perzijankom. Dodirivao je dugačke pramenove njene kose, koji su plesali i poskakivali od silnih užitaka. Potom joj je poklonio mnogo zlata i dragulja, a onda se ime Aleksandar s njenih usana tiho i nježno uzdizalo k nebu kao ukraden i tajanstven poljubac.

Makedonska se vojska potom, zajedno sa novounovačenim perzijanskim borcima, spustila u nepregledne azijske doline, i onda se opet popela na visoku planinu Hindukush. Čekala ih je još valovita rijeka Ind, koju su prešli u malim čamcima.

Kad su se uspeli na drugu obalu, i kad su još prešli put od nekoliko sati hoda, pred njima se ukazala bezbrojna vojska azijskog kralja Pora. U prvom borbenom redu nalazili su se slonovi, i Aleksandar ih svojim pogledom s lijeva nadesno nije mogao obuhvatiti. Porovi ratnici su imali dugačka koplja, kojima su vrškovi bili namazani smrtonosnim otrovima.

Njihove su strijele i mačevi takodjer bili namazani takvim otrovom, a oko dobro porazmještene vojske iskopali su duboke jame prekrivene granjem. Iza borbenog reda slonova i konjice nalazilo se veliko brdo prekriveno ogromnim okruglim stijenama. Poro je naredio da se te stijene primaknu onoj strani, koja je bliža slonovima i konjici, te da ih njihovi ratnici gurnu kad bude tuda prolazila vojska Aleksandra Makedonskog.

Kad je Aleksandar bio prešao rijeku Ind i ugledao porazmještenu vojsku kralja Pora, bilo je vedro, rano prijepodne. U velikoj daljini su se mogli vidjeti valovi zapjenušanog Inda, kako teku prema moru, a vrhovi Himalaje činili su se samo nekoliko koraka daleko.

Makedonski je kralj odmah shvatio da ne može sa svojom konjicom udariti po slonovima, nego je dao naredjenje da sva vojska krene udesno, tako da Porovim generalima dade utisak da uopće nema namjeru napasti njihovu vojsku. Skretanje je trajalo dok se na horizontu nije pojavilo podnevno sunce, a onda su prvi redovi vojske naglo skrenuli ulijevo praveći sve veći luk.

Tada su lukavi i vješti Makedonci udarili po Porovim jedinicama. Iznenadjenje je medju njima bilo tako veliko, da su veći dijelovi konjice od straha pobjegli. Borba je trajala kratko, i u njoj Makedonci nisu izgubili ni jednog vojnika. Kralj Poro je bio zarobljen, većina njegovih vojnika ubijena, a manji se dio uspio bijegom spasiti od sigurne smrti.

Pripovijetka tridesetideveta

Vjenčanje Istoka i Zapada

Mnoge su godine bile prošle otkad je Aleksandar bio napustio grad Susu. O njegovim su ratničkim podvizima stizale strašne vijesti: da su mnoge azijske vojske, koje su mu se suprostavile , nestale s lica zemlje. Svaka je vijest s tih dalekih bojišta uvijek završavala poukom: neka se nikad i nigdje nijedno smrtno ljudsko biće ne suprotstavi volji najmoćnijeg zemaljskog vladara.

Unatoč takvim vijestima, neki su perzijski satrapi bili organizirali tajne zavjere. Htjeli su pobuniti narod i organizirati vojsku protiv novog kralja. Pripovijeda se da su ih tomu nagovorili neki čudni i zagonetni stranci, koji nisu znali dobro govoriti ni perzijski, ni grčki, ni židovski, ni makedonski, niti egipatski.

Onda su odjednom, iznenada, u Susu počeli pristizati brojni glasnici, s viješću da je Aleksandrova vojska samo još nekoliko dana hoda od grada. Bilo je rano proljeće, i blago je sunce najprije u grad dopratilo elitnu konjicu. Poslije njih, ulicama je umarširala oklopljena pješadija, i onda posebna jedinica vojske, koja je jahala na slonovima.

Kad je Aleksandru bilo javljeno o pobunama, dao je pozvati odgovorne satrape i strogo ih kazniti.

"Perzijom kruže nepoznati i čudni ljudi, koji nagovješćuju da će naš kralj uskoro sigurno umrijeti!", reče jedan od najvjernijih Aleksandrovih gradskih upravitelja u Susi. Aleksandra te riječi nisu zabrinule, i on se iskreno nasmije.

Tih dana makedonski kralj sazove sve gradske upravitelje, i naredi im da urede i okite

gradske ulice, trgove i zgrade.

"Uskoro će ovdje biti održano veliko slavlje: naša će srca gorjeti od sladostrasnih uzbudjenja, i nebo će nad Perzijom plamtjeti od užitaka. Stoga naredjujem da svatko tko dodje u grad bude počašćen i pogošćen, da pticama, koje slijetaju u naša dvorišta i na krovove bude ostavljena hrana. Tko god liježe i ustaje u Susi, bio mlad ili star,neka se nasiti o državnom trošku!"

Odmah pošto je izgovorio te riječi, kralj se uputio u palaču, u kojoj ga je čekala Statira, ona kćer perzijskog kralja, koja ga je dugo mamila svojim zavodljivim i tajanstvenim pogledima. Uz nju je bila još jedna predivna žena , a zvala se Parisatide, i bila je Perzijanka. Tko god se od muškaraca približio Statiri i Parisatidi, ćutio bi silnu pohotu za tim ženama, jer u cijelom kraljevstvu nije bilo ljepših.

U ogromnoj prostoriji, posebno uredjenoj i okićenoj, na drugoj je strani u svojim naslonjačima sjedilo još osamdeset žena. Bile su sve Perzijanke iz aristokratskih obitelji, a njihova su lica bila lijepa, krotka i izazovna.Posve na kraju sjedile su tri djevojke potpuno iste: čak im se i osmijeh zavukao u desni kut usana, i mnogi su ih strasno gledali. Po sredini je bila jedna divna žena, u čijem je pogledu bila sakrivena neka daleka i nedokučiva slast.

Na obližnjim ogromnim trgovima bilo je još oko trideset tisuća mladih perzijskih djevojaka, svečano odjevenih, a njihovi očevi i majke stajali su uz njihovo rame. Onda su svi krenuli iz grada: Statira, Parisatide, onih osamdeset aristokratskih djevojaka, te ovih trideset tisuća s obližnjih trgova.

Nitko tko je tih mjeseci boravio u Susi, nije mogao odgovoriti koliko se ljudi bilo skupilo na jednom mjestu: sto tisuća, dvjesto, petsto: koliko? Kolone su bile nepregledne: te crne, zanosne djevojke jahale su svaka na svom konju,a uz njih njihovi mladići. Iza su slijedila braća, sestre i roditelji, a potom gradjani Suse i putnici, koji su tih dana prispjeli u grad.

Svo to silno mnoštvo zaustavilo se na jednoj nepreglednoj poljani u blizini grada. Tada su na jednu stranu rasporedjene one lijepe djevojke, a na drugu njihovi mladići. Na čelu je na svom konju jašio Aleksandar, Statira i Parisatide, a ispred osamdeset divnih Perzijanki i do njih osamdeset makedonskih i grčkih generala i vojnih zapovjednika.

Proljetni se dan bio užegao od topla sunca, kad je jedan Makedonac izišao iz kolone i stao

ispred svih govoriti:

"Moćni su bogovi s neba zapovjedili da današnji dan razbudi i užeže bezbrojna srca zemaljskom i putenom ljubavi. Danas će naš kralj oženiti dvije kraljevske perzijanke Statiru i Parisatide, a osamdeset najboljih makedonskih generala i vojnih zapovjednika postat će muževi izabranim Perzijankama. Ovdje na ovoj točki našeg velikog carstva, susreo se istok i zapad, i ovdje će ta dva kraja svijeta, Europa i Azija, biti vjenčani u ljudskom obliku. Neka naše carstvo bude ujedinjeno i u bračnim krevetima, u poljupcima, u uzdasima. Eno tamo nepregledno mnoštvo makedonske vojske, i ti muškarci od danas su muževi zanosnim Perzijankama, jer su tako zapovjedili moćni bogovi s neba!"

Pripovijetka četrdeseta

Hodočasnik u pustinjskom svetištu

Kad su se svi nadali: nove kraljice, Statira i Parisatide, moćni i brojni generali i vojni zapovjednici, iskusna makedonska i novounovačena perzijska vojska, te osvojeni narodi i gradovi, da se Aleksandar zasitio ratovanja, kralj je objavio novi proglas.

"Nek me besmrtni bogovi s neba ne gledaju s prijezirom, pisalo je u proglasu, "ali moje je srce još nezadovoljno granicama našeg carstva. Mnoge su zemlje i mnogi narodi, premda im ne znamo niti imena jer su tako udaljeni, još izvan njega . S nadom da ću jednog dana i posljednji kutak u Aziji podvrći svojoj vlasti, sada donosim sljedeću odluku: jugoistočno od Babilonije, u kojoj se sad nalazim, smješten je veliki arapski poluotok. Naredjujem da odmah započne regrutiranje novih jedinica i pomorske flote, jer u kratkom roku taj dio svijeta mora se podvrći mom kraljevskom žezlu!"

Glasnici, koji su prvi dobili tekst oglasa da ga raznesu na sve strane beskonačnog kraljevstva, bili su zaprepašteni i začudjeni. Oni medju njima, koji su vijest morali na glas čitati po trgovima Babilonije, gledali su ljude zabezeknute i prestrašene dok slušaju vijest.

"Vječni bogovi prijekorno gledaju našega kralja, jer se on počeo čudno i neodgovorno

ponašati. Cijelo je carstvo iscrpljeno neprestanim borbama, i svi smo se nadali da je započeo mir, i da su borbe utihnule!", reče jedan starac svom prijatelju na glavnom trgu.

U glavnoj kraljevskoj palači vladini su službenici drhtali od uzbudjenja i srdžbe. Aleksandrovi su generali u svojim luksuznim salonima nervozno hodali gore-dolje škrgućući zubima.

"Dobili smo tolike bitke, koje ni bogovi sa sigurnošću ne bi bili započinjali da su bili na našim mjestima. Perzije, protiv koje smo krenuli iz Makedonije više nema, a carstvo je našeg kralja nepregledno , i godine su potrebne da ga se obidje s kraja na kraj. Što još hoće naš kralj?!", pitao je general Parmenion mašući objema rukama.

Tiha je svibanjska noć bila duboko odmakla, kad je Aleksandar sa svojim ženama krenuo u krevet. Nadao se da će uskoro biti i kralj Arabije, a da će potom krenuti na istok i zapad, sjever i jug, pronalaziti i osvajati nove narode.

Ali miran i sladak san nije obuzimao kralja: on se prevrtao i znojio. Napokon započne sanjati slijedeći san: prerušen u običnog hodočasnika, sam-samcat ispred ogromnog svetišta boga Amona u Siwi, kretao se prema ulazu. Ali, noge su mu od slabosti klecale, i on počne hodati natraške, jer je imao snage hodati u tom smjeru. A onda začuje glas:

"Kralju, ne udaljuj se od svoje sudbine, idi naprijed!"

Hodočasnik zastane i skupi preostalu snagu, i krene naprijed, korak, dva. Onda padne, te poče puzati prema svetištu. Iza sebe je u pustinjskom pijesku ostavljao dva žlijeba načinjena lijevim koljenom i desnim laktom. Puzajući tako ušao je u svetište i zaustavio se po sredini, okrenuvši glavu prema nebu. Tada se opet javi onaj isti glas:

"Koliko je prošlo godina otkad si dao onaj zavjet bogovima?"

"Puno, puno godina...", promuca kralj.

"Ljudi koji ne izvršavaju obećanja prema bogovima, rade to isto prema ljudima čineći im zlo, i stoga moraju biti kažnjeni. Zemaljski je kralj prekoračio svaku granicu ljudskog razuma, i počeo prkositi vječnim bogovima. Kaznio je svoje najodanije generale, koji su mu donijeli najsjajnije bitke i svoju divnu vojsku počeo umarati i mrcvariti novim i nerazumnim željama. Kralj smrtnih ljudi je znao da stvari imaju svoj prirodni smisao, i da taj smisao ne smije biti obesčašćen. Tako se ponašaju smrtni ljudi želeći postati bogovi. Ali nebeski bogovi, kad bi postali smrtni ljudi, nikad se ne

bi ponašali tako, kao ljudi koji hoće postati bogovi!"

Tada proročki glas zastane, i onda upita:

"Želi li zemaljski kralj saznati kakva ga kazna čeka?"

Hodočasnik, koji je još uvijek bez snage ležao na zemlji, kimne glavom.

"Zemaljskog vladara čeka smrt. I nek se ne nada, kao što se smrtni ljudi često zavaravaju, da se smrt nekako može izbjeći!"

Trinaest dana nakon tog sna, makedonski kralj Aleksandar umro je u hropcima i nepodnošljivoj vrućici. Mudri narodi na istoku carstva, oni na zapadu, te oni na sjeveru i jugu, stali su govoriti da svijet očekuju nove teške kazne, jer smrtni ljudi ne prinose žrtve bogovima i zloupotrebljavaju božanske tajne.

Pripovijetka četrdesetiprva

Glas o najdivnijem gradu

Svugdje po Europi i Aziji proširio se glas , da je novi egipatski grad Aleksandrija najdivniji od svih drugih što su ih bogovi dali stvoriti. Čim je otišao i posljednji zidar i dignuta posljednja skela, počeli su sa svih strana svijeta pristizati najugledniji ljudi: kraljevi i vladari, poznati i čuveni liječnici, nedostižni pisci i filozofi, te svećenici najmoćnijih i besmrtnih bogova.

Grad je pružao fascinantnu sliku: smješten izmedju nepreglednih prostranstava plavog Mediteranskog mora i jezera Mareotide, te je bilo očito da mu je njegov tvorac udahnuo dušu perfektnog estetskog reda.

Glavne su ulice bile široke i raskošno okićene visokim i vitkim stupovima. Prostirale su se u smjerovima istok-zapad i sjever-jug, a uz njih su nanizane velike, gospodske palače. Ulice su se križale po sredini grada, i na tom je mjestu uredjen monumentalan trg. Na njegovoj su se sredini visoko prema nebu uzdizali elegantni obelisci.

Grci, koji su stigli iz Atene i Sparte, i svih drugih gradova,i Makedonci iz njihova glavnog

grada Pele, hodali su ulicama i penjali se po raskošnim stubama u otmjene palače, ticali su kažiprstima isklesan kamen, jer nisu vjerovali svojim očima.

Egipćani, koji su hitali sa sjevera i juga, i Perzijanci iz dalekih azijskih gradova, popeli su se na obližnji brežuljak ne mogavši se nasititi izazovne ljepote iz blizine. Grudi su im se nadimali od silnih uzbudjenja, a oči su im, ne trepnuvši, gledale u blještav kraljevski grad.

Brojna svetišta moćnih svjetskih bogova bila su porazmještena po svim četvrtima, i bila su ljepša i luksuznija od svih, koja su ikad prije konstruirana. Po sredini grada se uzdiže uzvišeno zdanje posvećeno najvažnijem od svih bogova, Zeusu. U susjednoj četvrti je podignuto krasno svetište njegovu moćnom sinu, bogu Dionisu, koji slavi užitak života i opojnost ljubavi. On je u tamnoj i dalekoj povijesti smrtne ljude naučio uzgajati vinovu lozu i piti opojno vino.

Na lijevoj strani prema jezeru Mareotide pogledom se može obuhvatiti zdanje sazdano od mramora i zlata, i posvećeno Posejdonu, zaštitniku mornara i brodova. Izgradjeni su brojni teatri, i u njima će uskoro gradska uprava početi prikazivati djela najslavnijih pisaca.

Maštoviti tvorci ovoga božanskog grada načinili su dvije ogromne luke, u koje će moći pristizati brodovi sa svih mora svijeta. Graditelji su luke zaštitili snažnim lukobranima s dviju strana. Mnogi su brodovi već pristigli, a mornari su izišli pogledati novi grad.

U blizini sa sjeverne strane, smješten je pješčani otok, i na njemu su dva krasna svetišta: Izidino i Neptunovo. Na njegovoj najisturenijoj točki sazidan je čuveni svjetionik, i ljudsko ga oko sa zemlje jedva može obuhvatiti. Ta je visoka gradjevina na dnu četverokutasta, potom osmerostrana, a onda okrugla. Na vrhu gore snažna svjetla što zaslijepe ljudske oči , i brodovi ih mogu ugledati na dalekoj pučini mora.

Posebno prokopanim kanalom u Aleksandriju je stizala voda iz Nila, a otuda podzemnom mrežom do palača , javnih kupatila i banja.

Najotmjeniji i najraskošniji dio grada jest kraljevska četvrt, koja je izgradjena uz more, na istočnoj strani grada. U njoj palače, teatri i svetišta blješte od neizrecive ljepote. Najkrasniji dorski, korski i jonski stupovi podupirali su kraljevske prozore i balkone, stube i otmjene sale.

Mala luka na najistočnijoj strani, zaštićena od svih vjetrova, povezuje kraljevsku četvrt s morem. U njoj su kraljičini i kraljevi brodovi, i onih koji im dodju u goste.

Oh, koji zanos i slatko čudjenje obuzimlju ljudsko srce dok gleda tu neopisivu kraljevsku četvrt! U njoj su ljupki parkovi, zoološki i botanički vrtovi, obelisci, svetišta, statue i kipovi bogova i njihovih svećenika. A svi ti pogledi: na zavodljivu pučinu nepreglednog mora, na pješčani otok i svjetionik, na bijele palače i svetišta u gradu, i na jezero Mareotide!

U kraljevskoj su četvrti još dva zdanja, možda veličanstvenija i ljepša od svih drugih: Biblioteka i Muzej.

Pripovijetka četrdesetidruga

Poziv čuvenim znanstvenicima

Ljudsko srce obuzimlje radost kad pogleda s kojom su pažnjom izgradjeni i uredjeni Biblioteka i Muzej. Ta se dva veličanstvena zdanja izdižu pred očima smrtnih ljudi kao nebeska svetišta posvećena ljudskoj misli, pisanoj riječi, i istini. Istini o bogovima i ljudima.

Biblioteka je sastavljena od brojnih bijelih palača, koje su medjusobno povezane širokim i prostranim hodnicima. Ti su hodnici ukrašeni najdivnijim mramornim stupovima, s kapitelima u obliku lotosova lista. Uz njih su poraznještene klupe, a oko palača i tih divnih hodnika uredjeni su parkovi sa kipovima mudrih i moćnih bogova.

U palačama su gradjevinari isklesali prostorije za pohranjivanje najčuvenijih knjiga i rukopisa. Pored njih su ogromne čitaonice, i u njima će sjediti najmudriji filozofi iz cijele Europe i Azije. Božanske tajne, one što ih nebo čuva pred znatiželjnim očima zemaljskih ljudi, pred tim svjetskim znanstvenicima rastvorit će se i pokazati, kao što se rastvara svitak egipatskog papirusa ili dlan ljudske ruke.

Pored Biblioteke se nalaze palače Muzeja, tako nazvanog u čast mitskog pjesnika Muzeja, sina raspjevanog Orfeja, i u čast kćeri boga Zeusa, koje štite darovite pjesnike i mudre filozofe. U

blizini je isklesano svetište od najskupocjenijeg kamena i mramora, kojeg su zidari dovlačili iz najudaljenijih krajeva svijeta.

I u Muzeju su brojne čitaonice, anatomske sale u kojima će glasoviti liječnici secirati ljudska tijela, te jedan astronomski opservatorij. Znanstvenici će ovdje na raspolaganju imati i zoološki i botanički vrt. Palače su okružene zelenim parkovima, i u njima se k nebu uzdižu obelisci i kipovi nenadmašivih pjesnika i filozofa: Homera, Hesioda, Sokrata,Platona, Aristotela i mnogih, mnogih drugih.

Pobožna ljudska misao drhti od ljepote i uzbudjenja pred značenjem toga pothvata, kakav nikad prije nije poduzet u ljudskoj povijesti ! Tvorci su Biblioteke i Muzeja uistinu imali divnu zamisao: prenijeti u novoosnovani grad Aleksandriju sva dotadašnja iskustva svih slavnih grčkih filozofskih škola, a posebno Platonove Akademije, i Aristotelova Licea, u kojem su filozofi raspravljali šetajući.

Odmah nakon završetka obimnih radova na Biblioteci i Muzeju, odlučna se kraljevska vlast okrenula k jednom drugom složenom zadatku. Bilo je potrebno iz svih tada postojećih i poznatih biblioteka preuzeti rukopise, tekstove i knjige, i dovesti ih u Aleksandriju. Ili, barem napraviti kopije originalnih primjeraka, i njih donijeti u aleksandrijsku biblioteku.

"Na svijetu ne smije ostati ni jedno književno ili filozofsko djelo, čije kopije ili originale mi ne bismo imali u našoj biblioteci!",   rekao je odriješito kralj svojim suradnicima. Potom je pozvao glasnike i naredio im da po cijelom kraljevstvu objave slijedeći proglas:

"Nek se otmjeni i uzvišeni pjesnici svih naroda Europe i Azije vesele, jer su besmrtni bogovi u divnom gradu Aleksandriji odlučili dati zemaljskim ljudima da započnu veliko djelo. U Biblioteci isklesanoj od mramora nalazit će se primjerci svih djela, što ih je božanska i ljudska ruka dosad stvorila. Stoga molim i preklinjem da nam odasvud, iz Grčke, Makedonije, Egipta i Perzije, bibliotekari pošalju originale ili kopije djela , koja posjeduju. Molim mudrace medju Židovima da nam pošalju svoja djela! Neka ni jedan zapisan redak ne ostane neprepisan i poslan u Aleksandriju! "

"Neka svi narodi znaju i slijedeće: u slavu naših bogova, koji štite mudrace i umjetnike, podigli smo Muzej. U njegove predivne palače pozivamo sve , kojima srca čeznu saznati što je u osnovi svijeta, kako je načinjeno ljudsko tijelo, kakve zvijezde kruže oko zemlje, i što leži u osnovi

teških matematičkih operacija. Dočekat će ih ljubav moćnih kraljeva i potpora i zaštita vječnih bogova!"

Odmah nakon što je proglas pročitan na trgovima grčkih gradova, atenski filozof Demetrio Falereo, prijatelj Aristotelov, krenuo je sa tisućama filozofskih knjiga u Aleksandriju. Medju njima je bilo starih djela, i nitko im nije znao točnog datuma, ali i originalni radovi Platona i Aristotela. Iz Makedonije su mnogi pjesnici sa svojim knjigama krenuli na kraljev poziv.

Tekstove, na kojima su bile ispisane božanske tajne starih babilonskih bogova, i koje su nadraživale znatiželju svih starih naroda, svećenici i magi su posebno zapakirane poslali u Aleksandriju. Jednako su postupili i upravitelji i vrhovni svećenici vječnih egipatskih svetišta iz Menfia, Tebe,Hermopolisa,Buta, Saisa, Busirisa.

Police Biblioteke su se iz dana u dan popunjavale, a tajne grčke, egipatske, židovske, babilonske i perzijske tekstove, te originalna djela Platona i Aristotela, upravitelji su pod najstrožim kraljevim nadzorom pohranili u tajnu, posebno čuvanu prostoriju.

Pripovijetka četrdesetitreća

Pomorac s kraja svijeta

Pomorac zagonetna izgleda gledao je u beskrajnu plavu pučinu oko sebe ne mogavši nigdje pogledom doseći kopno. Već je nekoliko tjedana na malom brodu s jedrima i nekoliko mornara plovio iz smjera zapada prema istoku, i približavao se kraju svijeta. Bio je mlad i snažan, ali mu crte lica nisu nalikovale na izgled Grka, niti su se podudarale s vanjštinom Egipćana, Rimljana, Perzijanaca, ili nekih drugih poznatih naroda.

"Sada ćemo se približiti Heraklovim stubama, i odatle počinje svijet Grka i drugih mediteranskih naroda!", reče jednom mornaru dajući mu upute za kormilarenje.

Doista, ubrzo se nepregledna pučina počela sužavati, i nestajati u tijesnu prolazu izmedju

Afrike i Europe.

Brod je slatko klizio nošen blagim vjetrom, pa su se mornari mogli bezbrižno odmarati. Kad su im iza ledja nestajala kamena brda s lijeve i desne strane, i kad su uplovljavali na pučinu Mediteranskog mora, ugledali su daleko na obzorju teške, sive oblake.

Iz tih su oblaka izlijetali kovitlaci strašnog vjetra, koji je u svojim njedrima nosio ogromne količine kiše i rasipao je po širokom moru. More se počelo ljuljati, a horizont na lijevoj i desnoj strani punio se drugim prijetećim oblacima.

Ali zagonetni je pomorac, po svemu sudeći, dobro znao rukovati brodom u takvim olujnim uvjetima. On naredi mornarima da skinu jedra prije no što ih strga vjetar i brodić sunovrati u dubinu. Potom se oni rasporediše na brodu, tako da plovilo nikad nije izgubilo ravnotežu, i najžešći valovi nisu ga uspjeli potopiti.

Ona oluja, koju su pomorci prije vidjeli u daljini, sada je bješnjela nad njihovim glavama. More se zapjenilo i uzbibalo, a nebo se prekrilo smrtonosnim munjama i gromovima . Nepoznati je pomorac sa začudjujućim mirom gledao taj strašni prizor i svoje prestrašene mornare.

Onda se iznad njihovih glava pokazala zraka sunca, i ta se zraka širila i počela prekrivati sve veći dio neba. Mornari su odahnuli i zahvalili svemoćnom Posejdonu što im je sačuvao mlade živote. Pučina Mediteranskog mora pred njima se otvarala i smirivala, i oni ubrzo zaboraviše oluju.

"Još malo pa će nam s desne strane ostati Kartaga, a s lijeve Sirakusa!", reče nakon duge šutnje pomorac posadi broda .

Nakon što su prošli neizmjerna morska prostranstva, mornari ugledaše u velikoj daljini snažno svjetlo.

"To su svjetla svjetionika u Aleksandriji!", objasni pomorac.

Mornari se začudiše imenu toga grada ,te ponavljaše iznenadjeni : "Aleksandrija, Aleksandrija..."

"Aleksandrija je novi božanski grad, i ljepši je i veći od svih drugih, koje je vidjelo ljudsko oko i načinila ljudska ruka. U njemu će biti završena misteriozna povijest Staroga svijeta, i bit će osnovana nova židovsko-kršćanska civilizacija!", objasni pomorac, te nastavi pripovijedati o velikom Makedoncu i njegovoj odluci da osnuje novi grad u Egiptu.

Kad su pristali u luku novog egipatskog grada , tamo su već bili privezani mnogi brodovi. Na pučini iza lukobrana još više ih je uplovljavalo i isplovljavalo. Mornari se iznenadiše, jer nikad prije nisu vidjeli toliko velikih brodova na jednom mjestu. Zagonetni pomorac uzme s broda zavezanu vreću, iz koje su ispadala zrna ječma.

Zatim izidje s broda i krene glavnom ulicom gledajući zadivljeno svetišta bogova i bijele, raskošne palače. Grad se u medjuvremenu bio napunio stanovnicima, ali je pomorac sa vrećom ispod pazuha, iz koje su stalno ispadala zrnca, išao sigurnim koracima, kao da je već mnogo puta bio u Aleksandriji.

Potom je ušao u kraljevsku četvrt, prošao parkovima u blizini Muzeja i nastavio prema ulazu u glasovitu aleksandrijsku Biblioteku. Otvorio je glavna vrata i nestao iza njih, dok su mu zrnca ječma ostajala iza peta.

U prvoj čitaonici, u koju je bio ušao, neki su filolozi analizirali stare egipatske i mezopotamske tekstove. Ugledavši pomorca, začude se , jer u biblioteku dotad nisu ulazili trgovci ječmom. Ali, na njihovo iznenadjenje, posjetilac se ne zaustavi, nego krene k predsjednikovoj sobi.

Kad je ušao, stranac pozdravi na izvrsnom grčkom jeziku, položi vreću na stol, razveže je i izvadi zlatnu kutiju s lotosovim listom na poklopcu. Predsjednik je bio najčuveniji filolog tog vremena, i upravo je čitao jedan tekst na staroperzijskom jeziku.

"A što se nalazi u ovoj kutiji?" upita stranca nakon kraće nedoumice.

"Ovdje je još od pradavnih vremena pohranjen papirus na kojem su napisani tajni naputci o općenju sa ženama. Dobio ih je od bogova faraon Keops, ali je tekst iz njegove piramide misteriozno nestao. Moj ga je kralj odlučio vratiti u Egipat, u aleksandrijsku biblioteku, i da služi za dobro smrtnih ljudi i slavu nebeskih bogova!"

To reče, uze svoju vreću, izidje iz predsjednikove sobe, te se istim putom vrati u luku.

Ugledni je filolog gledao za njim, a onda uzeo iz kutije svitak i počeo ga čitati. Ruke su mu počele drhtati od silna uzbudjenja, a obrazi rumenjeti. Dade odmah pozvati kralja,a dok on nije došao svitak ponovo zamota i stavi ga u zlatnu kutiju. I sam je vladar silno volio književnost i filozofiju, i danima je znao sjediti čitajući tekstove najstarijih naroda. Kad je došao, predsjednik pozove još trojicu najvrsnijih stručnjaka za egipatske tekstove, te se oni zatvoriše u onu tajnu prostoriju,gdje su

čuvani originali velikih filozofa i mnogi drugi tajni tekstovi. Petorica su čitala i proučavala Keopsov tajni svitak do zore, i onda ga sakrili daleko od svake znatiželjne misli smrtnih ljudi.

Pripovijetka četrdesetičetvrta

Glasnik iz Sirakuze

Jedan se mlad čovjek u jutarnjim satima iskrcao iz svog broda u luci u Aleksandriji, i, kad je stupio na kopno, s velikim je čudjenjem gledao grad. Potom se uputio, napućen od nekih prolaznika, prema kraljevskoj četvrti. Tamo je opet pitao neke ljude kamo treba krenuti, i oni mu rukom pokazaše smjer. Ubrzo je ušao u park, koji je okruživao Biblioteku i Muzej, a tamo su mnogi filozofi i znanstvenici živo raspravljali.

Stranac se zaustavi kod trojice muškaraca i jedne vrlo lijepe žene, i upita ih poznaju li matematičara Arhimeda.

"Ta, kako ne bismo poznavali najmudrijega medju nama, Sirakužanina Arhimeda. Bogovima smo zahvalni što se nalazi ovdje u našoj blizini, te svaki dan od njega imamo što naučiti. Eno, eno ga tamo sa svojim suradnicima, gdje proučavaju podizanje tereta pomoću poluga!"

Stranac se uputi k nekolicini ljudi, koji su ispred sebe imali puno poluga razne duljine i debljine, i ogromne svitke papirusa na koje su ucrtavali neke podatke. Učini mu se po izgledu da bi matematičar Arhimed mogao biti onaj najstariji medju njima, koji rukovodi pokusima. Stoga mu se posve približi, i upita ga je li on slavni Arhimed.

Znanstvenik se okrene i nasmije prepoznavši sirakužanski naglasak grčkog jezika.

"Nek' bogovi s neba pozdrave našeg gosta, a mi smrtni ljudi pridružujemo našu dobrodošlicu prijatelju iz Sirakuse, jer prepoznasmo po jeziku da je odatle!", odgovori Arhimed.

"Ja sam glasnik sirakužanskog vladara Gerona, koji mi je zapovjedio da hitno otplovim u Aleksandriju i potražim nedostižnog Arhimeda!", objasni stranac .

"Da, ja sam Arhimed, a jesam li slavan ili nisam, to ne znam, jer o tome odlučuju besmrtni bogovi!".

"O, Arhimede, Arhimede, naš je grad u smrtnoj opasnosti", počeo je govoriti mladić padnuvši ničice ispred matematičara, "jer se rimska flota sprema napasti Sirakuzu. Stoga te vladar Geron preklinje da odmah dodješ. Ta, ti si već neizmjerna dobra učinio rodnom gradu, a sad kad je u najvećoj opasnosti, još si potrebniji!"

"Ne strahuj, prijatelju", odgovori Arhimed, "idem odmah s tobom, a Sirakuzi se nikakvo zlo ne smije dogoditi. Rimsku ćemo flotu spaliti i potopiti, i njihovim imperatorima više nikad neće pasti na pamet naš grad!"

Rekavši to, pozdravi svoje suradnike, otrči u biblioteku i tamo uze nekoliko velikih svitaka, na kojima su se nalazili nacrti složenih tehničkih naprava. Zatim naredi kuharima da pripreme dovoljno hrane za dvojicu za plovidbu do Sirakuze, i onda se s glasnikom ukrca u brod.

U Sirakuzi su Arhimeda čekali mnogi ugledni gradjani, a medju njima je bio gospodar grada, Geron.

"Oh, kako se bogovi s neba i srca naša raduju tvom licu, najdraži Arhimede!", reče mu Geron kad je s broda koraknuo na kopno. Potom ga počastiše sa svim poslasticama što su se mogle naći u gradu, i onda se vladar zajedno sa svim gradjanima stavio na raspolaganje matematičaru.

Arhimed je već bio izumio mnoge čudovišne naprave, i izračunao koliko je potrebno zrnaca prašine da bi se popunio cijeli kozmos. Najiskusniji etruščanski i kartaški generali već su imali nezaboravna iskustva s vojnim izumima matematičara Arhimeda, kad su ostaci njihove razbijene i uništene flote pobjegli ispred sirakužanske luke. Katapulti, koje je konstruirao Arhimed, pogadjali su njihove vojnike i brodove, i zauvijek nestajali u dubinama mora.

Pripovijetka četrdesetipeta

Arhimedova vatrena ogledala

Mjesecima su trajale pripreme za obranu grčkog grada. Ništa što se moglo upotrijebiti protiv napadača nije se štedjelo. U luci je Arhimed s vitlima i polugama podizao ogromna ogledala, i ona su snažno blještila , pa je konstruktor zabranio Sirakužanima da u njih gledaju. Ogromnu težinu tih ogledala podizalo je samo nekoliko ljudi s vitlima i polugama, a Sirakužani su to pratili s neopisivim čudjenjem. Dotad su bili neophodni bezbrojni radnici, velike i skupe skele, da bi se takav teret mogao podići. Vidjevši kako ga zapanjeno gledaju, Arhimed im reče:

"Dajte mi oslonac i podić ću svijet!"

Rimska je flota, približivši se na samo nekoliko sati plovidbe do Sirakuze, najprije poslala ultimatum vladaru Geronu.

"Naše su namjere čvrste i nepromjenjive, naš je cilj osvojiti Sirakuzu milom ili silom!", pisalo je u proglasu. "Imamo brojnu i dobro naoružanu vojsku, vrhunske generale, i mnoge prvoklasne brodove. Predlažemo da gospodstvo Rima nad Sirakuzom priznate bez borbe, i mi ćemo vam ostaviti mnoge povlastice slobodnog grada. Tako bi bilo mudrije postupiti i zbog samih vas, jer grad ne bi bio razaran, a nama biste prištedjeli napore i žrtve. Nek vam besmrtni bogovi pomognu, da shvatite da je bolje da grad predate bez borbe!"

Rimska se ratna flota primicala gradu, jer odgovor na ultimatum nije bio poslan, a rok je davno bio prošao. Generali nisu znali što moraju učiniti: uploviti u luku, jer će ih Sirakuza možda ipak bez borbe priznati gospodarima, ili napasti grad. Grci su svoje ratno brodovlje sakrili u uvalama blizu grada, pa se Rimljanima činilo, da i nemaju namjeru ratovati. Kad se većina rimskog brodovlja našla u sirakužanskoj luci, Arhimed je dao znak vojnicima da pomiču ogledala, tako da se u njihovom fokusu nadje neprijateljska vojska.

Vojnici postupiše kako im je naredjeno, i ogledala okrenu tako da su u njih upadali snažni snopovi vrelog mediteranskog sunca. Prema vodama u sirakužanskoj luci iz ogledala su izlazili užareni stupovi, koji su spaljivali vojnike i brodove. Vatra je bila tako jaka , da se na vojnicima najprije talio željezni i bakreni oklop, a tijela su za nekoliko časaka pougljenila i padala u more. Nekoliko rimskih ladja , koje još nisu bile ušle u luku, zaplovile su prema pučini. Tako je Sirakuza

ostala spašena od ratnih razaranja i od gospodstva rimskih imperatora.

Nedugo nakon toga, Arhimed je sa filozofima , filolozima i poznatim liječnicima iz aleksandrijske Biblioteke i Muzeja posjetio svetište boga Amona u Siwi. Tom prilikom mu vrhovni svećenik reče:

"Besmrtni bogovi padaju ničice pred premudrim Arhimedom, jer je spasio svoj grad. Osjećam, medjutim, dužnošću na ovom božanskom mjestu reći ovo: i egipatski su faraoni imali mnogo perfektnih izumitelja, i oni su iz generacije u generaciju pravili okrugle kotače, poluge i vitla. Ni jedan egipatski faraon nikad nije htio zloupotrijebiti kotač, polugu ili vitlo , jer bi oni umanjili potrebu za radnom snagom i uništili vrlo osjetljivi ekvilibrij naroda. Tada bi milijuni Egipćana goli, bosi i gladni tumarali ulicama , i zlo bi davno prije progutalo Egipat. Svojim očima ne bih htio vidjeti države i narode, koji bi prihvaćali takve izume. Njihova bi srca i njihove nade prekrio težak i nepodnošljiv besmisao!"

Pripovijetka četrdesetišesta

Julije Cezar opsjeda Aleksandriju

Mnoge su generacije smrtnih ljudi rodjene i umrle otkad je osnovana divna Aleksandrija, i u njoj čuvena Biblioteka i Muzej. Najmudriji su filozofi i znanstvenici svih vrsta: slavljeni matematičar Euklid, nedostižni proučavatelji kozmosa Aristarh i Ptolomej, ugledni liječnik Galen, i mnogi prvoklasni gramatičari poučavali stare narode, ali je svijet ipak bio krenuo drugim pravcem.

Strašna se pustinja, pred kojom je ljudima zastajao dah, širila Egiptom: stjerala je vodu božanskog Nila u usko i tanko korito, i mnoge gradove i sela prekrila vrelim pjeskom. Mnogi su drugi narodi sve češće i sve krvavije ratovali, i nije prolazilo niti nekoliko žetvi, a da odnekud, misteriozno i nenajavljeno, ne bi stigli opasni ratnici. Govorili su da stvaraju nova velika carstva, ali jedino što bi iza njih ostalo bile su ruševine, krikovi i smrt. Kakvim su neposluhom prema besmrtnim

bogovima ljudi skrivili takve kazne?

Već je dugo rimska ratna flota pod komandom moćnog generala Julija Cezara opsjedala Aleksandriju, jer se tamo bio sakrio njegov protivnik, rimski vladar Pompei.

Nekoliko muškaraca i žena, malenih rastom, pognutih prema zemlji i zla pogleda, odnekud su ušli u grad, hodajući na prstima. Prolazili su perifernim ulicama, i odatle se uputili prema luci. Bila je duboka noć, crnja i neizvjesnija od svih što su dotad ogrnule čuveni egipatski grad. Veliki i bučni valovi zapljuskivali su obalu, kad je ta grupa muškaraca i žena naišla na rimsku stražu.

"O, moćni rimski gospodari, ne bojte se nas ubogih pustinjskih siromaha. Naša su srca krotka i ponizna, a došli smo javiti radosne vijesti. Eno tamo u Biblioteci i Muzeju, u kraljevskoj četvrti sakrio se krivac Pompei!"

Tako rekoše, te se odmah okrenuše ne čekavši odgovora, i onda se njihova sitna pognuta tijela izgubiše u gustom mraku.

Ujutro, kad su se prvi zraci zore s pučine mora počeli prostirati nad Aleksandrijom, silna množina rimskih vojnika opkolila je Biblioteku i zapalila je. Iz divnih mramornih palača uzdizali su se crni, gusti plameni jezici. Onda se plamen proširio na Muzej, na zoološki i botanički vrt i na astronomski opservatorij.

Cijela je Aleksandrija bila prekrivena tamnim i tmurnim slojevima dima, i taj se dim širio prema istoku i počeo prekrivati deltu božanskog Nila. Jedan krak vatre krenuo je na jug, kao da hoće zapaliti cijeli Egipat, a drugi se razastro prema sjeveru, natkrivajući beskrajno Mediteransko more. Činilo se da je zapaljen cio svijet, i da nikakva zemaljska sudbina ne može umaći općem požaru!

Onda su iznad Biblioteke počeli lijetati bezbrojni smotuljci papirusa, umotani u vrele, crvene plamenove. Tih je zapaljenih smotuljaka bilo sve više, i oni su najednom zastrli nebo nad gradom, i s njima je gorjelo sve što je veličanstveno i neprolazno stvorio smrtni čovjek vodjen rukom vječnih bogova.

Jedan je Egipćanin zapanjen u licu gledao taj prizor, i onda se zaletio u unutrašnjost Biblioteke, ne pokazujući strah od vatre. Ubrzo je zatim izišao sa zlatnom kutijom u rukama, a na poklopcu je bio ucrtan lotosov list. Trčao je prema jugoistoku, tamo gdje se nalazi pustinja. Još su

dvije ljudske sjene gledale taj prizor i uzvikivale “Prokleti Rimljani... spasite tekstove, spasite tekstove!...” To su bila dvojica Izidinih svećenika, koji poslije kroz plamene jezike uskočiše unutra i brzo se vrate s dva velika naramka papirusa.

Iza sjevernih zidova najveće palače dopirali su urlici i raskalašen smijeh. Oni su bivali sve jači i prodorniji, i onda se pridruživali plamenim jezicima i dimu, i pretvorili aleksandrijsku zoru u strašnu i nepodnošljivu bol. Potom su se na tim mjestima počele pojavljivati male, zgurene sjene, a onda se čulo da uzvikuju:

"Evo, evo slušajte što grčki filozof Platon govori o pravednosti: ‘O, zar ne znaš Sokrate, da je pravednost i pravedno uistinu tudje dobro, korist jačega i vladajućega, a vlastita šteta podložnika i sluge. Treba biti na čistu, glupi Sokrate, da je pravednik prema nepravedniku svuda na šteti...’"

Taj je glas bivao sve jači, a onda se sjena pretvorila u sitnog, pognutog muškarca, koji je u ruci držao rastvoren gorući svitak i iz njega čitao. Kad je izgovarao posljednje riječi "...treba biti na čistu, glupi Sokrate, da je pravednik prema nepravedniku svuda na šteti..." u rukama mu je izgorio i posljednji komadić papirusa, a muškarac je započeo urlikati od radosti.

Nekoliko koračaja daleko od njega jedna je žena pognuta i niska stasa, i duge nečešljane kose , iz rastvorenog gorućeg svitka čitala:

"O uzvišeni čovječe, evo ti čitam što ti predskazuje najmudriji od svih pjesnika, Hesiod:

‘I neće više biti štovan čovjek pravičan, pošten, dobar,
nego će nasilnika častiti, čovjeka koji čini zlo;
i pravda će biti u snazi ruku, i sram
će isčeznuti, i loš će čovjek oštetiti boljega
sa gnjusnim klevetama smjelo će se zakleti.
Zavist će koračati zajedno s bijednim ljudima,
klevetanje zlobno, s pogledom mržnje.
Savjest i Poštovanje sakrivši lijepo lice

u bijelim velima tad će napustiti ljude

i otić će daleko sa prostrane zemlje,

prema Olimpu medju bogove besmrtne:

ali nama će ostaviti

patnje bolne, i neće biti lijeka zlu. ‘ ”

Tada toj zloj Ženi izgori u rukama cio papirus, jedini koji je bio preostao u čuvenoj aleksandrijskoj Biblioteci.

Pripovijetka četrdesetisedma

Sulejman, Bruno i Goethe

Nakon one noći u kojoj je zapaljena Biblioteka i Muzej u Aleksandriji, crna se tmina počinjala nadvijati nad svijetom. Ljudske su oči sve češće gledale smrt i strah, a srca im nije posjećivala raskošna i plemenita radost ni za najvećih blagdana. Tako je prošlo oko tisućuipetsto godina, a nitko nije točno znao gdje je sakrivena Poruka egipatskih bogova.

Širila se vijest da su tri genija: suveren Sulejman Veličanstveni, filozof Giordano Bruno i pisac Johann Wolfgang Goethe bili začeti po naputcima Poruke.

U to su vrijeme Turci stvarali moćno carstvo, i ono se počelo naglo širiti. Vojske su njihovih sultana postale nepobjedive, a cijela se Europa pred turskim oružjem počela strašiti i drhtati.

Bio je već pao Egipat i Sirija. Sultanovi su vojnici bili izbili na Kavkaz i Kaspijsko more. Pred njima je ležala nepregledna Rusija, balkanske zemlje, Madjarska i Zapadna Europa. Carstvo je

tada čeznulo za vodjom, koji bi bio božanski mudar, i koji bi njegove granice proširio na sve četiri strane svijeta.

Jedna je kopija egipatskog papirusa za velike novce tada prodana u Trabsonu, na obalama Crnoga Mora. Nedugo zatim rodjen je najmoćniji otomanski sultan , Sulejman Veličanstveni. On je uveo izvrsne zakone , i osvojio nove zemlje na zapadu i istoku. Opsjedao je Beč, i tada ni jedan europski grad nije spavao mirnim snom.

Ali, Sulejman Veličanstveni bio je u njedrima nježna i tiha duša. Pisao je zanosne , ljubavne stihove, i čeznuo za najuzvišenijom nebeskom ljepotom. Naredio je da se po cijelom carstvu otvore bogate biblioteke, da se izgrade škole, i da umjetnici i pisci stvaraju nezaboravna djela.

Mali antički gradić Nola u blizini Napulja prepun je misteriozne povijesti. U njemu je živjela plemićka i utjecajna obitelj Bruno. Tek vjenčani gospodin i gospodja bili su priredili svečanu večeru i primanje za svoje brojne prijatelje. Medju uzvanicima je bio i jedan grof iz Napulja, vrlo inteligentan ženskar, a dotad je bio obišao cijelu Europu. Dok se klanjao već pristiglim gostima, pod pazuhom je imao svitak papirusa.

Tada se napuljskom grofu pridružiše supružnici Bruno, i on ih srdačno i ponizno pozdravi, te ih upita:

"Kakvom vam se čini slast bračne ljubavi?"

"Oh,dragi grofe", započe odgovarati gospodja tihim šapatom, "uzvišenija je i strasnija od svake ljudske misli. Ja i moj voljeni muž svake se noći uzdižemo k nebesima!"

Onda se svi troje nasmijaše, a grof popije čašu napuljskog vina. Gost iz Napulja se približi gospodji i njenom mužu, i stade im nešto šaputati u uho. Njih dvoje potvrdno klimnuše, i zajedno svi troje izidjoše iz velike sale.

"Čovječanstvo se nalazi pred velikim i odlučujućim izazovima. Svijetu je potreban čovjek, čija će inteligencija nadvisivati sve smrtne ljude, i on mora otvoriti i pokazati nove vidike!", započe govoriti grof supružnicima kad su udobno sjeli u obližnjoj maloj prostoriji.

"Evo vam ovaj papirus: on je božanskog porijekla. U njemu se nalaze detaljna uputstva što morate učiniti. Budite ponizni i krotki, i ne govorite o ovoj tajni nikad i nikome dok vas grije nebesko sunce!"

Kad je završena raskošna večera i ples, plemić je sa svojom suprugom otišao u bračnu sobu. Te noći je začet jedan od najvećih filozofa i znanstvenika u drugom tisućljeću. Dadoše mu ime Filippo, Filippo Bruno. Ali poslije u samostanu on je promijenio ime i prozvao se Giordano.

Srce se mladog svećenika nije ispunjavalo mirom, jer je oko sebe vidio puno nereda i malo istine.Tih se godina u njemu užeže strast za učenjem i znanošću. Počeo je čitati stare tekstove velikih filozofa Platona i Aristotela, a mnogo je uspio saznati o novim teorijama poljskog fizičara Nikolaja Kopernika. U to je vrijeme protestanski reformator Martin Luther oštro kritizirao službenu rimsku teologiju.

Giordano Bruno je počeo putovati po europskim prijestolnicama držeći predavanja i pišući knjige. Pred prijetnjama i osudama pobjegao je u Ženevu, potom u Tulus i u Pariz. Tamo se nije zadržao dugo, jer je otputovao u London i na čuveno sveučilište Oxford. Zatim ga je put odveo u Wittenberg, Prag , Frankfurt, Veneciju i Rim.

"Današnji znanstvenik mora biti herojski istraživač istine. Jedini naš Bog jest Priroda, koja je beskonačna i nedjeljiva!", govorio je zanesen unutarnjim božanskim nadahnućem.

Posljednji genij za kojeg se tvrdi da je stvoren po uputstvima iz Poruke egipatskih bogova jest Nijemac Johann Wolfgang Goethe. Kad je rodjen bilo je kasno ljeto, i sunce je nad Frankfurtom peklo svom žestinom. Dok se mali Johann igrao u dvorištu roditeljske kuće, susjedi su ga gledali s čudjenjem i oduševljenjem. Mnoga tamošnja djeca nisu znala još govoriti niti materinski njemački, kad je Goethe već počeo pisati starogrčki i latinski.

"Ovaj je dječak donešen na svijet na krilima božanskog nadahnuća!", govorili su njegovi susjedi.

Zarana se počeo baviti fizikom i matematikom. Pisao je pjesme , drame i romane i ubrzo postao najslavniji njemački pisac. U najskrovitijim prostorima srca obožavao je prirodu i izazovnu ljepotu žene. Njegova je glasovita Carlotta obišla europske gradove i rasplakala milijune srdaca."

Pripovijetka četrdesetiosma

Darivanje ljepote i ljubavi

Nakon posljednje izgovorene riječi, čitateljičin je glas utihnuo, i u prekrasnoj antičkoj sali nastade nijema i tajanstvena šutnja. Potom ona reče:

"Goethe je uzdizao i ljubio ženu više no išta drugo što su vidjele njegove oči, jednako kao i Sokrat u drugom dijelu Platonova dijaloga. Sada je upravo čas da ti ga pročitam!", reče grku Antefu.

"Ali, ti si dugo pripovijedala, pa bih ja mogao čitati!", kaže joj Grk.

Ona se složi i dodade mu papirus. Potom se ustane i ode nekamo nekoliko trenutaka, ali se odmah vrati s velikim buketom svježih, crvenih ruža u naručju. Onda primakne glavu Antefovim usnama i poljubi ih nježnim, tihim poljupcem. Zatim se opet nasloni na svilene jastuke na krevetu držeći na grudima onaj prekrasni buket. Pisac Antef počne čitati.

"Predlažem da ispitamo", reče Sokrat, "osobine žene u tri različita slučaja: kao prijateljice , supruge i majke.

Agaton i Diotima rekoše da se slažu.

Sokrat: "Tvrdim da se u sva ta tri slučaja žena pojavljuje kao izvor užitka. Kao prijateljica jer samo je prijateljstvo užitak, kao supruga jer svog muža daruje ljepotom, ljubavlju i užitkom. Dobra majka poklanja svom djetetu više nego prijatelju i mužu: prijateljstvo, ljepotu, ljubav, užitak, te zaštitu i osjećaj sigurnosti.

"Čini mi se, Sokrate,da premalo hvališ ženu u ta tri slučaja!", dodade Agaton, a Sokrat nastavi:

"Krenimo ispitivati od početka. Ne čini li vam se da muškarac u prijateljevanju sa ženom ne ćuti prve uzbudljive nagovještaje ljepote, kao što se klica ružina pupoljka javi u rano proljeće jer zatopli i ugrije nebesko sunce?

Diotima: "Čini mi se da dobro usporedjuješ!"

Sokrat: "Što biva kad se prijateljstvo razvije i postane još zanosnije?"

Diotima: "Mislim da se tada ono čuvstvo ljepote uzvisi i rasplamsa , jer o njemu najčešće pjevaju pjesnici".

Sokrat: "Kao što morski valovi dok se njišu na pučini proizvode pjenu, tako se i čovjeku u njegovoj utrobi radja potreba za ljepotom. Kao što bi pjena bez valova potonula u dubinu, tako bi čovjek bez ljepote nestao, umro. Eto, stoga muškarac hiće ženi: da se nasiti nezasitne ljepote, ljubavi i užitka!

Ta, ne vidite li koliko je bijedan neoženjen muškarac! Ne zna gdje mu je kuća, kad će objedovati i čime će se pokriti kad padne hladna noć. A ljubavnik bez svoje je drage još nesretniji i očajniji, jer ne zna kad je jutro,a kad večer. Bol je najstrašnija u djeteta bez majke: tř, i onaj tko vidi takvo siroče u vlastitim grudima ćuti neopisivu žalost!"

Agaton: "Zeusa mi , Sokrate, dobro govoriš!"

Zatim Sokrat upita: "Što će se dogoditi kad ta najdivnija ljepota obuzme i zapali prijateljska srca?"

Diotima: "To je onda nagovještaj prave, neugasle ljubavi, kao što je zora nagovještaj dana!"

Sokrat: "A što je svojstvo ljubavi?"

Agaton: "Da čezne za uzvišenim, nebeskim užitkom!"

Sokrat: "Uzvišeno i nebesko je skriveno u grudima žene, u njenom tajanstvenom i zavodljivu pogledu. U njenim koracima i u njihanju njene haljine, u njenim divnim oblinama. Ali, iznad svega u njenu osmijehu, jer je ženin osmijeh nešto najuzvišenije i najraskošnije što su bogovi stvorili da bude na dohvatu smrtna čovjeka."

Agaton: "Zeusa mi, Sokrate, uvjeren sam da hoćeš pokazati , da je svrha prijateljstva sa ženom nebeski ljubavni užitak!"

Sokrat priznade da je Agaton pogodio, te reče:

"Kad prijateljstvo prijedje u ljepotu i ljepota u ljubavni užitak, muškarac i žena zasnivaju brak i počinju stvarati potomstvo. Bez žene muškarac bi bio osudjen na smrt, jer ona radja i ženu i muškarca.

Ali, čini se da još nismo ispitali od čega se sastoji ljubavni užitak!"

Pripovijetka četrdesetideveta

Atenjani zahvaljuju Sokratu

Diotima: "Rekli smo da mu prethodi prijateljstvo u kojem se radja zanosna ljepota. Ljepota, pak, čezne za ljubavlju, a ljubav za ljubavnim užitkom. Složili smo se takodjer da je ljubavni užitak uzvišen i nebeski!"

Sokrat upita: "Čini li vam se da u našem ispitivanju nešto manjka?"

Agaton i Diotima su šutjeli. Pošto ni mnogi prisutni Atenjani nisu znali odgovoriti, Sokrat nastavi:

"Ljubavnom užitku treba dodati još jedno svojstvo, svojstvo besmrtnosti!"

Ali Diotima odmah reče: "Nije nam jasno što treba učiniti s besmrtnošću!"

"Nismo li na početku ispitivanja pošli od prijateljstva, koje je zemaljsko i dostupno je svakom tko čezne za njim. Onda smo se peli k uzvišenijim stvarima: ljepoti, ljubavi i, najposlije, ljubavnom užitku. Za ljubavni užitak smo rekli da je uzvišen i nebeski, a samo su nebeske stvari savršene. Hoćete li se složiti da nešto što je savršeno pripada samo bogovima?", pitao je filozof.

"Hoćemo, jer je tako kako govoriš!", rekoše uglas Agaton i Diotima.

Sokrat : "Znači da smrtni ljudi preko savršenog ljubavnog užitka postaju slični bogovima!"

"Izgleda da je upravo tako!", reče Agaton, a Diotima klimne u znak odobravanja.

Sokrat: "Ima još nešto što smrtnog čovjeka čini sličnim besmrtnim bogovima!"

Agaton: "A što to?"

"Potomstvo", odgovori filozof. "Preko potomstva čovjek pobjedjuje smrt, jer iza sebe

ostavlja nešto što mu je nalik. Djeca, naime, sliče roditeljima, zar ne?"

Diotima: "Ako dijete nije usvojeno od barbara, Perzijanaca ili Egipćana, onda bi moralo sličiti vlastitim roditeljima!".

Sokrat: "Složili smo se, dakle, da se čovjek osjeća kao bog, jer je stvorio čovjeka, kao što je načinio bog na početku ljudske povijesti. Mislim da se trebamo složiti još oko jedne važne stvari! Naime, o tome tko je zaslužan da se čovjek dvostruko približio nebeskim bogovima: preko savršenog ljubavnog užitka, i pobjedivši smrt stvorivši potomstvo!"

"Jasno je da bi bez žene to sve bilo nemoguće!", reče Agaton.

Sokrat: "Nego, idimo dalje! Kad se čovjek rodi u majčinu krilu, kakvo je to stvorenje?"

Diotima: "Novorodjenče je uistinu najslabije , najnježnije i najnesposobnije od svih drugih ljudskih stvorova!"

Sokrat: "Od staraca novorodjenče je slabije jer ne posjeduje nikakvo iskustvo i ne zna govoriti. Od ljudi u zreloj životnoj dobi slabije je u svemu: u snazi i u svemu drugom. Jednako je kad se novorodjenče usporedi s mladićima i djevojkama: prvo je nemoćno u svemu, a drugi upravo u najvećoj snazi. Što je onda potrebno takvu stvoru, koji je nemoćniji od svih drugih?"

Diotima: "Potrebna mu je nježnost, zaštita i ljubav."

Sokrat: "Tŕ, nisu li bogovi odlučili dati da se dijete rodi u majčinu krilu upravo stoga što je majka žena, i kao žena posjeduje sve što je potrebno djetetu: nježnost, zaštitu i ljubav. Upravo je brutalno i zamisliti da bi se djeca radjala u krilu muškaraca!"

"Odbijamo tako nešto ružno i zamisliti!", rekoše uglas Agaton i Diotima.

Sokrat pogleda prisutne Atenjane, Agatona i Diotimu, te reče: " O Atenjani, Atenjani još ste naivni k'o djeca! Zar ne znate da žena što sliči boginjama može roditi mudraca i nepobjediva vojskovodju, kralja , s mužem koji znade veliku Keopsovu tajnu!"

Diotima začudjeno upita: "A o kakvoj je tajni riječ?"

Sokrat: "Ne pripovijedajte, nego šutite, kazat ću vam šapatom! Dvanaest nevinih, prelijepih djevojaka moraju pred kućom gdje leži muž sa ženom izvesti obredni ples s biljkom num-k-f-antaress"!

Jedna Atenjanka se ustade i reče: "Ali zašto, onda, često ružno govore o ženama , i zašto ih poneki pjesnici ne hvale nego kude? Zašto na isti nedostojan način govore o nebeskom i besmrtnom ljubavnom užitku?"

Agaton: "Zeusa mi, takve su stvari nepriličnе mudru čovjeku i mislim da ih ni nebeski bogovi ne vole!"

Sokrat: "Ti koji loše govore o ženama i ljubavnom užitku ne znaju da griješe i da se suprotstavljaju volji besmrtnih bogova. I veliki pjesnici ako griješe, kao što je učinio Hesiod, moraju biti ukoreni!"

Tada se Sokrat ustane smatrajući da je razgovor završen. Odmah mu pridju mnogi Atenjani da mu zahvale na krasnu govoru, koji su slušali. Pozdravljajući ga, Agaton i Diotima rekoše filozofu:

"Uvjerio si nas , Sokrate, da je vrsnoća ljubavnog uživanja i ljepota žene, nešto uzvišeno i božansko, pa ćemo i mi od sad i jedno i drugo hvaliti kako budemo najbolje znali. Takodjer ćemo hvaliti one koji dobro govore o ljubavnom užitku i ženama, a kuditi ostale, koji o tim stvarima imaju loše mišljenje."

Sokrat se okrene i uputi prema gradu.

Pripovijetka pedeseta

Rastanak

Kad je Antef završio čitati bila je duboka noć. Bogovi, filozofi, heroji i državnici spavali su dubokim snom. Samo su neumorne djevojke s harfama još svirale tihu glazbu.

Antefova je čitateljica još uvijek bila naslonjena na svilene jastuke. Objema je rukama buket držala za dršku, dok su se bezbrojne crvene, mirisne latice oslonile o njezine grudi. Bila je zanosnija i ljepša nego prije. Preko krasnog lica i divnih očiju spustio se smiraj (koji sliči snu) što ga

sobom donosi noć. Obnažena, lijeva joj je noga bila prebačena preko desne.

Nisu progovorili ni jednu-jedinu riječ. Samo su se čuli trzaji žica na harfama, i taj ritam svirke se pojačavao iz trenutka u trenutak.

Tada im je prišla ona ista lijepa djevojka s ogromnim pladnjem. Na njemu je bilo mnogo hrane i vina, ali i tri prekrasna kolača od egipatskih datulja.

Čitateljica uze jedan od tih kolača, a pisac Antef drugi. Jeli su ih zajedno: kolač je bio slasniji i ukusniji od svih koje je Antef dotad kušao. Onda se napiše vina s grčkih otoka , i njihova se srca razbude novom snagom i novim čežnjama.

U tom trenutku Antefovo joj srce reče:

“Usne su tvoje kao trake od grimiza
i riječi su tvoje dražesne,
kao kriške mogranja tvoji su obrazi
Tvoje su dvije dojke
kao dva laneta, blizanca košutina,
što pasu medju ljiljanima.
Prije nego dan izdahne
i sjene se spuste,
poći ću na brdo smirne,
na brežuljak tamjana.
Sva si lijepa, prijateljice moja,
i nema mane na tebi.
Kako si lijepa i kako si ljupka,
o najdraža, medju milinama!
Stas je tvoj kao palma,
tvoje su grudi grozdovi.
Rekoh: popet ću se na palmu
da dohvatim vrške njezine,

a grudi će tvoje biti

kao grozdovi na lozi,

miris daha tvoga kao jabuke."

Potom je pisca čitateljica počela grliti svojim pogledima.Koncert se s harfi nastavio ubrzavati kao kad se valovi pjene i vjetrovi s Egejskog mora pušu prema grčkom kopnu. Antef je znao da je pred njim uzbudjenje uzbudljivije i slasnije od onog posljednjeg, i od svih do tad.

Čitateljica je iznenada otvorila usne , i njen se tihi glas spleo sa svirkom harfinih žica.

"Dodji, dragi moj, ići ćemo u polja,

noćivat ćemo u selima.

Jutrom ćemo ići u vinograde

da vidimo pupa li loza,

zameće li se grožđje,

jesu li procvali mogranji.

Tamo ću ti dati ljubav svoju.

Mandragore šire miris,

u našim kućama ima svakog voća,

novog i starog,

za te sam ga čuvala, o najdraži moj!"

I srce Antefove čitateljice nastavi:

"Stavi me kao znak na srce,

kao pečat na ruku svoju,

Stavi me kao znak na srce,

kao pečat na ruku svoju..."

Njihovi su stihovi trajali sve do rane zore, i bili su uzvišeni i opojni, i on ih nikad neće

zaboraviti. Onda su oboje zaspali: njeno se usnulo lice naslonilo na Antefove grudi.

Piščeve su se oči probudile iz dubokog sna kad je k njima doprla zraka podnevnog sunca. Okrenuo se sanjiv tražeći rukama svoju čitateljicu. Ali nje nije bilo. Na mjestu na kojem je usnula sada se nalazio onaj raskošni buket ruža.

"Čitateljice, čitateljice...", vikao je pisac.

Hitro se obukao i još sanjiv otrčao pod visove Olimpa upitati bogove znaju li gdje je ona. Ali, svi su šutjeli nekom čudnom i zagonetnom šutnjom. Djevojke, što su neprekidno svirale na harfama, utonule su u duboki san i još se nisu probudile. Pisac je opet zavikao:

"Čitateljice, čitateljice!..."

Onda je izišao pomaknuvši svilenu zavjesu prekrivenu crtežima morskih valova dok se pjene i rastiru pješčanom plažom. Koračao je onim istim hodnikom kojim su ušli njih dvoje, ali nije mogao naći izlaz iz palače.

Kad je bio posve zbunjen i smeten k njemu je dolazila slatka djevojka što ih je noćas častila hranom, kolačima i vinom. Uzela je pisca za ruku i vodila prema mramornim stepenicama. Zatim su ušli u jedan dugački hodnik i opet silazili stepenicama.

Pred njima su bila izlazna vrata : djevojka ih otvori, pokloni mu se i nasmiješi bujnim, otmjenim osmijehom. Antef je izišao, a Sokrat i Platon su s lijeve strane uživali u vedru i sunčanu danu.

Pedesetak koračaja daleko od palače bila je parkirana kočija. Nije bio prešao niti polovicu te udaljenosti, kad iza sebe začuje bat trčećih koraka. Ona je lijepa služavka trčala za piscem Antefom noseći u ruci jednu svježu, crvenu ružu. U njene je latice bio utisnut komadić papira. On ga izvuče i pročita.

"Ja sam tvoja najpobožnija čitateljica . Gubim dah za tvojim rečenicama već godinama, i one me trijezne nakon ustajanja i uspavljuju pred počinak!" Ispod je stajao potpis: "Princeza Periktiona"

Kad se približio kočiji, kočijaš izidje i upita :

"Gospodine, jeste li Vi pisac?"

"Jesam", odgovori Antef.

"Evo, izvolite sjesti!", dodade kočijaš otvorivši stražnja vrata. Antef je sjeo , a kočijaš opet upita:

"Molim, kamo gospodina treba odvesti?"

"Ispred izdavačke kuće 'Helada'. Moram izdavaču odnijeti naramak svojih uzaludnih tekstova!"

Sutradan na stolu u izdavačkoj kući Antef nadje posljednje izdanje "Malih novina" i pročita glavnu vijest:

"Najmladjoj kraljičinoj kćeri Periktioni, koja je dobila ime po majci filozofa Platona, a poznata je po svojoj neizmjernoj zaljubljenosti u antičku literaturu, bio se izgubio svaki trag. Nakon uvišestručenih napora državne policije i kraljevske tjelesne straže, princeza je pronadjena u privatnoj biblioteci na sjevernim obroncima grada".